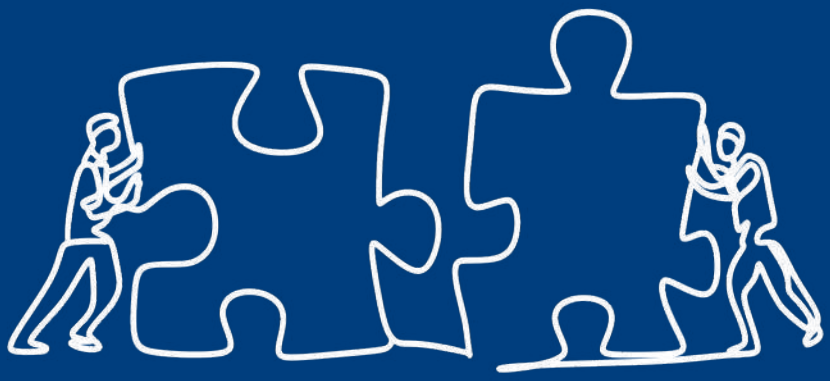
Interreg
Cofinanțat de Uniunea Europeană
NEXT România – Republica Moldova

YOUTHLINK - PARTICIPAREA TINERILOR ÎN PROCESELE SISTEMULUI EDUCAȚIONAL DE-A LUNGUL FRONTIEREI ROMÂNIA-MOLDOVA ID PROIECT: ROMD00485
PROIECT COFINANȚAT PRIN PROGRAMUL INTERREG VI-A NEXT ROMÂNIA - REPUBLICA MOLDOVA 2021-2027.

PARTICIPAREA ELEVILOR LA LUAREA DECIZIILOR ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN REPUBLICA MOLDOVA

AUTORI:
IGOR CIUREA
NICOLAI LOGHIN

2026, Chișinău - Republica Moldova

Parteneri în implementare:
ONG ALTERNATIVE SOCIALE Inovație. Dezvoltare. Cooperare.
Asociația pentru Educație și Dezvoltare AVÎNT
AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU TINERET
Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Iași

© 2026 – Toate drepturile rezervate
Drepturile de autor asupra prezentei lucrări aparțin în comun următoarelor organizații și instituții partenere:

- Asociația Alternative Sociale – România
- Asociația Avînt – Republica Moldova
- Agenția Națională pentru Tineret – Republica Moldova
- Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Iași – România

Reproducerea, distribuirea, adaptarea sau utilizarea integrală ori parțială a conținutului prezentei lucrări se realizează cu respectarea drepturilor de autor ale celor patru parteneri și a condițiilor de utilizare stabilite de aceștia. Orice utilizare în scopuri comerciale sau adaptare a conținutului necesită acordul prealabil al titularilor drepturilor de autor.

Date de contact:

Agenția Națională pentru Tineret

Adresa:	str. Ștefan cel Mare 169, Chișinău
Telefon:	022-605-755
Email:	agentie@tineret.gov.md
Social	Facebook.com/agentiatineret
Media:	Instagram.com/agentia_nationala_tineret/
Web:	https://tineret.gov.md/

Cercetarea a fost realizată în cadrul proiectului „YOUTHLINK: Youth Participation in the Education System Processes across the Romania-Moldova Border” (ROMD00485), implementat de Asociația Alternative Sociale – România, Asociația Avînt – Republica Moldova, Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret – Republica Moldova și Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Iași – România și co-finanțat de Uniunea Europeană prin Programul Interreg VI-A NEXT România–Republica Moldova cu suma de 432.326,33 Euro.

Conținutul acestei lucrări reprezintă responsabilitatea exclusivă a partenerilor proiectului și nu reflectă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a autorităților responsabile de gestionarea Programului Interreg VI-A NEXT România–Republica Moldova.

Pagina de web a programului: www.ro-md.net.

GLOSAR DE TERMENI ȘI ABREVIERI

Termen / Abreviere	Definiție
ANACEC	Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare
ANT	Agenția Națională pentru Tineret
APL	Autoritate publică locală
CES	Cerințe educaționale speciale
CNE	Consiliul Național al Elevilor
CRE	Consiliul Regional al Elevilor
CSE	Consiliul Școlar al Elevilor
MEC	Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
ROI	Regulamentul de ordine interioară al instituției de învățământ
Consiliul Elevilor	Structură de autoguvernanță a elevilor, organizată la nivel școlar (CSE), regional (CRE) și național (CNE), care asigură reprezentarea și participarea elevilor în procesele decizionale
Buget participativ	Mecanism prin care elevii pot decide asupra utilizării unei părți din bugetul instituției pentru proiecte propuse de ei
Eșantionare de conveniență	Procedură de selecție a participanților la cercetare bazată pe disponibilitatea și accesibilitatea acestora, nu pe selecție aleatorie; impune prudență în generalizarea rezultatelor
Semnificație statistică (p < 0,05)	Criteriu care indică că o diferență observată are o probabilitate mai mică de 5% de a fi datorată întâmplării
Participare consultativă	Formă de participare în care elevii sunt întrebați și ascultați, dar decizia finală aparține exclusiv adulților
Participare decizională	Formă de participare în care elevii au un rol efectiv în luarea deciziei, inclusiv drept de vot sau de co-decizie

CUPRINS

REZUMAT EXECUTIV 5
Despre ce este acest studiu 5
Ce am constatat 5
Ce recomandăm 6
De ce contează 6

CAPITOLUL 1. INTRODUCERE ȘI CONTEXT 7
1.1. Contextul proiectului YOUTHLINK 7
1.2. Obiectivele cercetării 7
1.3. Structura raportului 8

CAPITOLUL 2. CADRUL NORMATIV ȘI INSTITUȚIONAL 9
2.1. Importanța participării elevilor – fundamente conceptuale 9
2.2. Cadrul legal național 9
2.3. Drepturile elevilor și mecanismele formale de participare 11
2.4. Consiliul Elevilor – statut juridic și rol real 11

CAPITOLUL 3. METODOLOGIA CERCETĂRII 12
3.1. Designul cercetării 12
3.2. Instrumente de cercetare 12
3.3. Participanții la cercetare 13
3.4. Considerații etice și limite ale cercetării 15

CAPITOLUL 4. CONSTATĂRI CHEIE – NARATIVĂ INTEGRATĂ 16
Sinteză transversală 22

CAPITOLUL 5. NIVELUL PARTICIPĂRII ELEVILOR LA LUAREA DECIZIILOR 24
5.1. Gradul general de participare a elevilor la luarea deciziilor 24
5.2. Gradul de participare a elevilor în deciziile din familie, școală și societate 28
5.3. Gradul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor 32
5.4. Gradul de implicare a elevilor în diferite domenii ale vieții școlii 37
5.5. Gradul de implicare a elevilor în luarea deciziilor din perspectiva raportului cost-beneficiu 44

6. Factori facilitatori și inhibatori ai implicării elevilor 48
6.1. Factori care motivează elevii să participe 48
6.2. Bariere în calea participării elevilor 50
6.3. Cauzalitatea implicării elevilor 53
6.4. Cauzalitatea neimplicării elevilor 59

7. Participare și incluziune 66
7.1. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor 66
7.2. Gradul de participare a grupurilor dezavantajate la luarea deciziilor 71

8. Participare și nevoi specifice 78
8.1. Nevoile elevilor 78
8.2. Nevoile cadrelor didactice 89

9. Aspecte organizaționale 94
9.1. Existența unei proceduri pentru participarea elevilor la luarea deciziilor 94
9.2. Gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor 96

CAPITOLUL 10. CAPACITATEA ȘCOLILOR DE A SUȘTINE PARTICIPAREA 100
10.1. Schimbări instituționale considerate necesare 100
10.2. Mecanisme instituționale 105
10.3. Formarea continua a cadrelor didactice 108

CAPITOLUL 11. CAPACITATEA ȘCOLILOR DE A SUȘTINE PARTICIPAREA 111
11.1. Ce funcționează deja 111
11.2. Schimbări instituționale considerate necesare 111
11.3. Mecanisme instituționale 112
11.4. Formarea continuă a cadrelor didactice 112
11.5. Direcții de intervenție și recomandări 112

CAPITOLUL 12. ANALIZĂ COMPARATIVĂ ROMÂNIA – REPUBLICA MOLDOVA 114
12.1. Similitudini 114
12.2. Diferențe 115
12.3. Lecții transferabile 116

CAPITOLUL 13. CONCLUZII 118
13.1. Stadiul participării – unde ne aflăm 118
13.2. Factori structurali transversali 118
13.3. Direcția de mișcare 119

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE 120
Acte normative 120
Literatură de referință 120
Documente de politici publice 120

REZUMAT EXECUTIV

Despre ce este acest studiu

Prezentul raport analizează participarea elevilor la luarea deciziilor în instituțiile de învățământ din Republica Moldova. Studiul a fost realizat în cadrul proiectului „YOUTHLINK: Youth Participation in the Education System Processes across the Romania–Moldova Border", finanțat prin programul Interreg VI-A NEXT România – Republica Moldova. Cercetarea a combinat metode cantitative (chestionare aplicate la 898 de elevi și 379 de cadre didactice din Republica Moldova) cu metode calitative (interviuri semi-structurate cu directori și focus-grupuri cu profesori și elevi), datele fiind colectate în perioada octombrie–decembrie 2025.

Ce am constatat

- **Constatarea 1:** Participarea elevilor este activă, dar cu influență limitată asupra deciziilor reale.
- **Constatarea 2:** Participarea este concentrată într-un grup restrâns de elevi, în principal membri ai Consiliilor Elevilor.
- **Constatarea 3:** Există o discrepanță semnificativă între percepția profesorilor și experiența trăită a elevilor privind nivelul de participare.
- **Constatarea 4:** Echipa managerială a instituției, în special directorul adjunct pe educație, este factorul determinant al participării elevilor.
- **Constatarea 5:** Participarea nu este incluzivă în mod uniform; elevii din grupuri vulnerabile sunt sistematic subreprezentați.
- **Constatarea 6:** Există o dinamică pozitivă de creștere a implicării elevilor în ultimii ani.
- **Constatarea 7:** Lipsa resurselor financiare și a mecanismelor instituționale limitează funcționarea eficientă a participării.
- **Constatarea 8:** Unii manageri de instituții înțeleg participarea elevilor ca o investiție în formarea lor ca cetățeni, dar sunt inhibați de sistemul de evaluare instituțională.
- **Constatarea 9:** O parte semnificativă dintre profesori nu încurajează participarea elevilor, considerând-o o distragere de la scopul principal al școlii.
- **Constatarea 10:** Dirigenții de clase nu sunt pregătiți să stimuleze participarea și rareori utilizează orele de dirigenție în acest scop.
- **Constatarea 11:** Prima experiență de participare vine adesea din inițiativa unui adult, nu a elevului.
- **Constatarea 12:** Elevii din zone rurale sau geografic îndepărtate sunt dezavantajați structural în participare, în ciuda unor scoruri cantitative aparent mai ridicate.
- **Constatarea 13:** Părinții descurajează adesea participarea și nu constituie un sprijin pentru instituția de învățământ în acest domeniu.

Ce recomandăm

- **Recomandarea 1:** Dezvoltarea programelor de formare a cadrelor didactice în facilitarea participării elevilor.
- **Recomandarea 2:** Formarea și responsabilizarea dirigenților ca parteneri-cheie în sistemul de participare.
- **Recomandarea 3:** Alocarea unor bugete dedicate și previzibile pentru activitățile Consiliilor Elevilor.
- **Recomandarea 4:** Integrarea participării elevilor în criteriile de evaluare instituțională ANACEC.
- **Recomandarea 5:** Implementarea unor programe dedicate pentru implicarea elevilor din grupuri vulnerabile.
- **Recomandarea 6:** Adoptarea unui Statut al Elevului care să reunească drepturile, obligațiile și mecanismele de participare.
- **Recomandarea 7:** Introducerea dreptului de vot pentru reprezentanții elevilor în consiliile de administrație.
- **Recomandarea 8:** Introducerea obligativității consultării elevilor în deciziile majore la nivel de instituție, raion și național.
- **Recomandarea 9:** Crearea unui mecanism național de evaluare a școlii de către elevi.
- **Recomandarea 10:** Introducerea unor mecanisme formale de evaluare a directorilor adjuncți pe educație pentru implicarea elevilor.
- **Recomandarea 11:** Includerea părinților în procesele de informare și sensibilizare privind participarea elevilor.

Recomandările sunt dezvoltate detaliat în Capitolul 10, secțiunea 10.5, sub forma unui tabel cu direcții de intervenție, actori responsabili și impact estimat.

De ce contează

Republica Moldova nu pornește de la zero în domeniul participării elevilor. Mecanismele există, tendința este pozitivă, iar angajamentul unor actori-cheie este real. Provocarea nu este să inventeze participarea, ci să o transforme dintr-o practică dependentă de inițiative individuale într-un principiu integrat al calității educației, susținut prin resurse, reglementat prin politici clare și evaluat ca dimensiune esențială a performanței instituționale. Prezentul studiu oferă baza de dovezi necesară pentru această tranziție.

CAPITOLUL 1

INTRODUCERE ȘI CONTEXT

1.1. Contextul proiectului YOUTHLINK

Prezentul studiu este realizat în cadrul proiectului „YOUTHLINK: Youth Participation in the Education System Processes across the Romania–Moldova Border", implementat de Asociația Alternative Sociale Iași, în parteneriat cu Asociația AVÎNT, Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret din Republica Moldova și Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Iași. Proiectul este finanțat prin programul Interreg VI-A NEXT România – Republica Moldova.

Obiectivul central al proiectului este crearea unor modele, resurse și legături de colaborare transfrontaliere care să consolideze implicarea și participarea tinerilor, inclusiv a celor din grupuri vulnerabile, din România și Republica Moldova în procesele decizionale care îi privesc.

Proiectul YOUTHLINK a presupus realizarea a două studii paralele, unul în România și unul în Republica Moldova, cu metodologie similară, pentru a permite o analiză comparativă și complementară a fenomenului participării tinerilor de ambele părți ale frontierei. Studiile urmăresc să ofere o înțelegere aprofundată a nivelului actual de participare a tinerilor, cu accent pe cei mai vulnerabili, a motivațiilor și barierelor implicate, a nevoilor instituționale ale școlilor și a bunelor practici care pot fi reproduse și transferate la nivel transnațional.

Rezultatele celor două studii servesc unor scopuri concrete și interconectate. Ele furnizează baza de date necesară pentru conceperea programelor de formare destinate tinerilor, în vederea capacitării lor pentru participare activă, precum și a programelor de dezvoltare profesională adresate cadrelor didactice, pentru a le consolida competențele de facilitare a participării elevilor. Totodată, studiile contribuie direct la dezvoltarea și implementarea unui model incluziv de participare a tinerilor, aplicabil în contexte educaționale diverse.

Pe o dimensiune mai largă, cercetarea de față are o contribuție relevantă la elaborarea de politici publice în domeniul participării tinerilor. Prin identificarea sistematică a barierelor, evidențierea practicilor de succes și documentarea nevoilor reale ale instituțiilor școlare, proiectul YOUTHLINK oferă autorităților o bază solidă de dovezi pentru perfecționarea politicilor și cadrelor educaționale, în sprijinul unei participări mai autentice și mai incluzive a tinerilor.

1.2. Obiectivele cercetării

Analiza implicării elevilor în luarea deciziilor vizează identificarea:

- gradului de participare a elevilor în luarea deciziilor, inclusiv în ceea ce privește elevii din grupuri vulnerabile (minoritățile etnice, copiii cu CES, copiii instituționalizați, copiii cu dizabilități, copiii din mediul rural, fetele, copiii din familii foarte sărace, copiii migranți, copiii cu multe absențe, copiii cu rezultate școlare foarte slabe, copiii ai căror părinți nu vin deloc la școală);

- motivației elevilor de participare la luarea deciziilor și factorilor care stimulează participarea lor;
- barierelor în calea participării elevilor în luarea deciziilor;
- nevoilor școlilor pentru facilitarea implicării elevilor în luarea deciziilor, inclusiv în ceea ce privește cunoștințele și competențele necesare elevilor și cadrelor didactice;
- exemplelor de bune practici care pot fi replicate la nivel național pentru facilitarea integrării elevilor în luarea deciziilor.

1.3. Structura raportului

Raportul este organizat în trei straturi de lectură, pentru a răspunde nevoilor unui public diversificat:

- **Citire rapidă (Rezumatul executiv):** sinteză de 3 pagini cu cele 13 constatări și 11 recomandări principale, suficientă pentru decidenți care au nevoie de esențial.
- **Citire integrală (Capitolele 1–12):** narativă completă cu date de suport. Capitolul 4 (Constatări cheie) este nucleul raportului, integrând date cantitative și perspective calitative. Capitolele 5–10 prezintă datele statistice detaliate. Capitolul 11 dezvoltă recomandările și direcțiile de intervenție. Capitolul 12 oferă o analiză comparativă între rezultatele studiului din Republica Moldova și cel realizat în paralel în România, identificând similitudini, diferențe și lecții transferabile.

CAPITOLUL 2

CADRUL NORMATIV ȘI INSTITUȚIONAL

2.1. Importanța participării elevilor — fundamente conceptuale

Participarea elevilor la luarea deciziilor reprezintă unul dintre principiile fundamentale ale educației democratice moderne și ale respectării drepturilor copilului. Școala contemporană nu mai este concepută exclusiv ca un spațiu de transmitere a cunoștințelor, ci ca un mediu de formare civică, în care elevii învață să participe activ la procese sociale și instituționale.

Implicarea elevilor în guvernanța școlară contribuie la dezvoltarea competențelor democratice, a responsabilității individuale și colective, a gândirii critice și a autonomiei personale. Participarea reală presupune nu doar consultarea elevilor, ci și recunoașterea lor ca parteneri legitimi în procesele decizionale.

Distincția între **participare consultativă** și **participare decizională** este esențială pentru înțelegerea rezultatelor prezentului studiu. Participarea consultativă presupune că elevii sunt întrebați și ascultați, dar decizia finală aparține exclusiv adulților. Participarea decizională implică un rol efectiv al elevilor în luarea deciziei, inclusiv drept de vot sau de co-decizie. Așa cum vor arăta datele cercetării, participarea elevilor din Republica Moldova se situează în prezent preponderent în zona consultativă.

Modelele conceptuale de referință în domeniu includ Scara participării propusă de Roger Hart (1992), care descrie opt niveluri de implicare a tinerilor, de la manipulare și participare simbolică până la inițiativa tinerilor cu decizie partajată cu adulții. Modelul Lundy (2007) evidențiază patru dimensiuni esențiale ale participării: spațiul (oportunitatea de a-și exprima opiniile), vocea (facilitarea exprimării), audiența (opiniile sunt ascultate de cineva cu autoritate) și influența (opiniile sunt luate în considerare în mod real). La nivel european, Recomandarea CM/Rec(2012)2 a Consiliului Europei privind participarea copiilor și tinerilor sub 18 ani stabilește standarde și principii directoare pe care statele membre sunt încurajate să le integreze în politicile și practicile lor.

Modelele europene demonstrează că instituțiile educaționale în care elevii sunt implicați activ devin mai transparente, mai incluzive și mai eficiente. Participarea elevilor contribuie la îmbunătățirea climatului școlar, la reducerea conflictelor și la creșterea motivației pentru învățare.

În Republica Moldova, principiul participării este recunoscut la nivel normativ, însă analiza cadrului legislativ evidențiază existența unui decalaj între prevederile legale și participarea efectivă a elevilor. Acest fapt justifică necesitatea unor reforme legislative orientate spre consolidarea rolului elevilor ca actori ai sistemului educațional.

2.2. Cadrul legal național

Mai multe acte normative reglementează, direct sau indirect, participarea elevilor la procesele decizionale din instituțiile de învățământ din Republica Moldova. Tabelul de mai jos sintetizează principalele prevederi și lacunele identificate:

Act normativ	Ce prevede	Ce lipsește
Legea nr. 215/2016 cu privire la tineret	Cadrul general al politicilor pentru tineri (14–35 ani); principiul participării	Nu reglementează direct participarea elevilor la nivelul instituțiilor de învățământ
Codul Educației nr. 152/2014	Art. 49: participarea în Consiliul de administrație; Art. 136: dreptul de autoguvernare; participarea la avizarea bugetului	Dreptul de participare nu este garantat și aplicabil uniform în toate instituțiile
Regulamentul CE	Procedurile de constituire, atribuțiile, drepturile și responsabilitățile CE	Nu garantează drepturile elevilor în mod direct; nu definește statutul juridic al elevilor
Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului	Dreptul de a-și exprima opinia; Art. 15: participarea incluzivă	Cadru general, fără mecanisme operaționale specifice
HG nr. 868/2014 privind finanțarea per elev	Sistemul de finanțare pe priorități (transport, salarii, servicii comunale)	Nicio prevedere privind finanțarea structurilor de autoguvernare ale elevilor

Legea cu privire la tineret stabilește cadrul general al politicilor publice pentru tineri (14–35 ani), incluzând principiul participării tinerilor la luarea deciziilor care îi privesc. Prevede dreptul tinerilor de a participa la consultări publice și programe de dezvoltare a tinerilor în societate. Legea nu reglementează direct participarea elevilor la nivelul instituțiilor de învățământ, ci stabilește doar cadrul general al implicării tinerilor.

Codul Educației este cel mai relevant act legislativ pentru participarea elevilor la viața școlilor. Art. 49 prevede participarea elevilor prin reprezentanți în Consiliul de administrație al instituției, cu drept de vot în anumite decizii. Art. 136 garantează dreptul elevilor de a se constitui în organizații și organe de autoguvernare, inclusiv consilii ale elevilor.

Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Elevilor stabilește procedurile de constituire și funcționare a Consiliului Elevilor în instituțiile de învățământ. Cu toate acestea, regulamentul nu garantează drepturile elevilor în mod direct și nu definește în mod detaliat statutul juridic al elevilor. Fiind un act normativ secundar, el reglementează doar funcționarea structurilor consultative, fără a oferi elevilor un set clar și cuprinzător de drepturi, responsabilități și mecanisme obligatorii de protecție.

Legea privind drepturile copilului garantează dreptul copilului de a-și exprima opinia și de a participa la luarea deciziilor care îl privesc. Art. 15 prevede obligativitatea statului de a asigura participarea incluzivă și regulată a copiilor.

Hotărârea Guvernului nr. 868/2014 stabilește mecanismul de finanțare a instituțiilor de învățământ în baza costului standard per elev. Deși acest sistem are impact asupra calității mediului educațional, Hotărârea nu include nicio prevedere referitoare la finanțarea structurilor de autoguvernare ale elevilor. În lipsa unei linii bugetare dedicate, consiliile elevilor funcționează adesea fără resurse financiare minime.

2.3. Drepturile elevilor și mecanismele formale de participare

În Republica Moldova, drepturile elevilor sunt recunoscute la nivel legislativ, însă acestea nu sunt consolidate într-un document unic și accesibil. Ele sunt dispersate în mai multe acte normative, ceea ce face dificilă identificarea și aplicarea lor atât de către elevi, cât și de către instituțiile de învățământ.

Cadrul normativ existent prezintă o limitare majoră: drepturile elevilor nu sunt formulate într-un sistem coerent și ușor de aplicat. Lipsa unui document centralizat face ca elevii să nu cunoască pe deplin drepturile de care beneficiază, iar instituțiile educaționale să interpreteze diferit nivelul participării elevilor în procesele decizionale. Astfel, participarea elevilor rămâne frecvent formală, dependentă de inițiativa administrației școlare.

În acest context, un instrument legislativ cu potențial de a adresa această fragmentare este Statutul Elevului, similar modelului implementat în România. Statutul elevului reprezintă un act normativ dedicat exclusiv elevilor, care reunește într-un singur document drepturile, obligațiile, mecanismele de protecție și formele de participare ale acestora în sistemul educațional. Experiența României demonstrează că existența unui astfel de instrument contribuie la consolidarea culturii democratice școlare, la prevenirea abuzurilor și la creșterea responsabilității instituționale. Implicațiile unui astfel de instrument pentru Republica Moldova sunt dezvoltate în secțiunea de recomandări (Capitolul 10, Recomandarea 6).

2.4. Consiliul Elevilor — statut juridic și rol real

Consiliul Elevilor este o structură de autoguvernanță care asigură participarea elevilor la procesul decizional din educație. Acesta funcționează la nivel școlar, regional și național, oferind elevilor un cadru organizat prin care își pot exprima opiniile, pot semnala probleme și pot propune soluții, în colaborare cu administrația și alți actori educaționali.

Consiliul Elevilor include trei niveluri de organizare: Consiliul Școlar al Elevilor (CSE), Consiliul Regional al Elevilor (CRE) și Consiliul Național al Elevilor (CNE). Toate sunt formate exclusiv din elevi și au rol de reprezentare, adaptat nivelului la care activează.

La nivel școlar, CSE reprezintă elevii în raport cu administrația instituției. La nivel regional, CRE coordonează și sprijină consiliile școlare dintr-o unitate administrativ-teritorială de nivel II (raion/municipiu). La nivel național, CNE reprezintă elevii la nivel de politici educaționale naționale și înaintează propuneri către autoritățile competente (MEC, ANT, ANACEC).

În practică, rolul Consiliului Elevilor este de a crea un dialog constant între elevi și factorii de decizie, contribuind la un mediu educațional mai participativ. Pentru a-și îndeplini scopul, Consiliul Elevilor poate organiza consultări publice, parteneriate și schimburi de experiență, campanii de informare, precum și sondaje pentru identificarea nevoilor elevilor.

CAPITOLUL 3

METODOLOGIA CERCETĂRII

3.1. Designul cercetării

Designul cercetării este unul mixt, combinând metode cantitative și calitative, cu scopul de a surprinde atât amploarea, cât și profunzimea fenomenului participării elevilor în procesele decizionale din instituțiile de învățământ din Republica Moldova. Culegerea datelor a fost realizată în perioada octombrie–decembrie 2025.

Componenta cantitativă s-a bazat pe două chestionare online: unul adresat elevilor și unul cadrelor didactice și specialiștilor în educație. Componenta calitativă a inclus interviuri semi-structurate cu directori și directori adjuncți ai instituțiilor de învățământ, precum și focus-grupuri cu profesori și cu elevi membri ai Consiliilor Elevilor dar și non-membri.

3.2. Instrumente de cercetare

Cercetarea a utilizat patru instrumente complementare, descrise succint mai jos. Textul integral al instrumentelor este disponibil în Volumul de Anexe Metodologice.

3.2.1. Chestionarul pentru elevi

Chestionarul adresat elevilor include nouă secțiuni tematice: nivelul de implicare a tinerilor în luarea deciziilor (pe domenii ale vieții sociale și pe contexte – familie, școală, societate); facilitatori și bariere ale implicării; cauzalitatea implicării și neimplicării la nivelul școlii; gradul general de implicare (scală cu 11 itemi); implicarea pe domenii ale vieții școlii; cunoștințe și competențe necesare elevilor; aspecte organizaționale; incluziune în luarea deciziilor; schimbări necesare. Secțiunea de date factuale include clasa, genul, raionul/municipiul, localizarea și mărimea unității școlare.

3.2.2. Chestionarul pentru cadre didactice

Chestionarul adresat cadrelor didactice și specialiștilor din educație include nouă secțiuni, parțial suprapuse cu cele ale chestionarului pentru elevi. Secțiunile specifice includ: evaluarea implicării din perspectiva raportului cost-beneficiu; cunoștințe și competențe necesare profesorilor; mecanisme instituționale; modalități de formare continuă.

De menționat este faptul că respondenții specialiști s-au declarat fie „cadre didactice", fie „alt specialist în educație", fie „personal de conducere", însă toți precizează gradul lor didactic. Dat fiind că numărul respondenților din categoriile „alt specialist" și „personal de conducere" este foarte redus, în prezentul raport toți specialiștii sunt incluși într-o singură categorie, denumită „cadre didactice".

3.2.3. Ghidul de interviu

Ghidul de interviu cuprinde cinci secțiuni: context instituțional și rolul respondentului (6 întrebări); percepția implicării elevilor (4 întrebări); rolul actorilor și comunicarea (5 întrebări); evaluare și sustenabilitate (5 întrebări); recomandări și concluzii (3 întrebări). Interviurile au avut o durată medie de aproximativ 60 de minute.

3.2.4. Ghidul de focus-grup

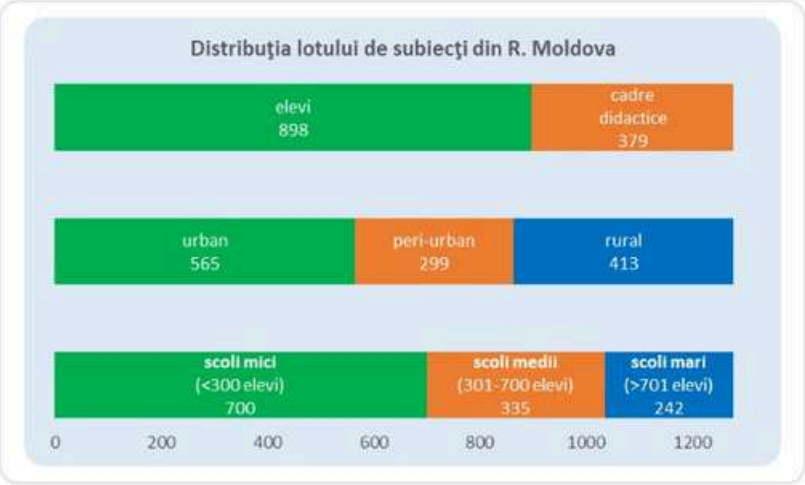
Ghidul de focus-grup cuprinde patru secțiuni: experiența actuală a participării (7 întrebări/subiecte de discuție); atitudini și percepții (7 întrebări); idei de îmbunătățire (7 întrebări); încheiere (2 întrebări). Fiecare sesiune a durat aproximativ 60–90 de minute.

3.3. Participanții la cercetare

La cercetare au participat 1.277 de respondenți la chestionare din Republica Moldova: 898 de elevi și 379 de cadre didactice. Toate analizele statistice, graficele și constatările din capitolele 4–10 ale prezentului raport se bazează pe acest eșantion.

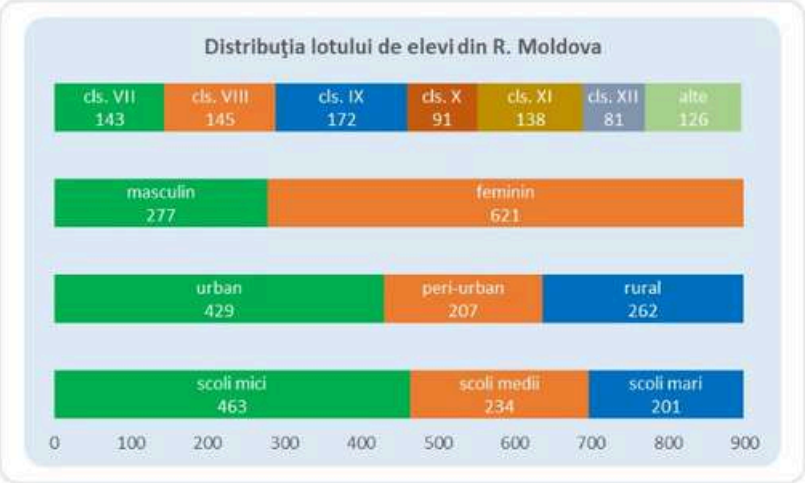
Din punct de vedere al mediului de proveniență al școlilor, participanții din Republica Moldova provin din toate tipurile de comunități: 44,2% din mediul urban, 23,4% din mediul peri-urban și 32,3% din mediul rural. Referitor la dimensiunea unităților de învățământ, 55,1% provin din școli mici (sub 300 de elevi), 26,6% din școli medii (301–700 de elevi) și 19,3% din școli mari (peste 700 de elevi).

Graficul nr. 1 prezintă distribuția numerică a lotului de subiecți din Republica Moldova în funcție de statutul educațional, de localizarea unității școlare (urbană, peri-urbană și rurală) și de mărimea unității școlare (școli mici (<300 de elevi), școli medii (301-700 de elevi) și școli mari (>701 de elevi)).

Graficul nr. 1. Distribuția numerică a lotului de subiecți din Republica Moldova în funcție de statut, localizarea și mărimea unității școlare

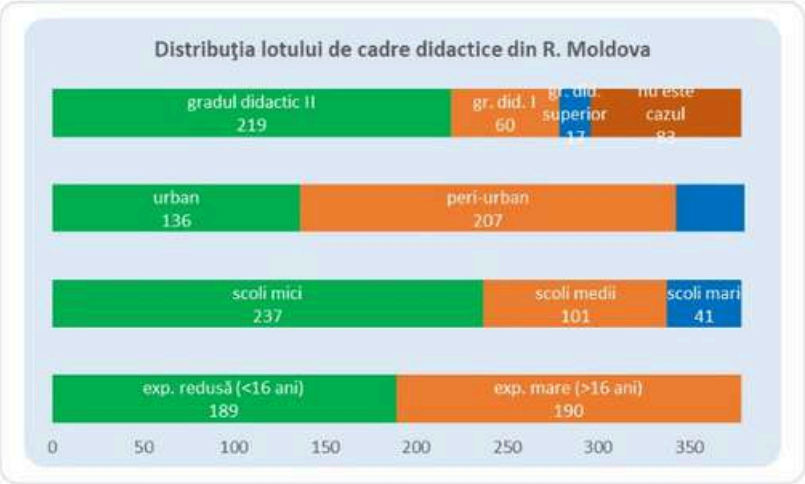
În ceea ce privește lotul de elevi care au răspuns chestionarului, graficul nr. 2 prezintă distribuția numerică a celor 594 de respondenți în funcție de clasă, gen, localizarea și mărimea unității școlare.

Graficul nr. 2. Distribuția numerică a lotului de elevi din Republica Moldova în funcție de clasă, gen, localizarea și mărimea unității școlare

De menționat este faptul că majoritatea elevilor care sunt incluși în categoria „alte" în ceea ce privește nivelul educațional (clasa) au precizat în chestionar fie clasa a VI-a, fie clase de la învățământul profesional. În realizarea analizelor statistice am analizat comparativ răspunsurile elevilor de gimnaziu (cls. VII-VIII) și de liceu (cls. IX-XII).

În ceea ce privește lotul de cadre didactice care au răspuns chestionarului, graficul nr. 3 prezintă distribuția numerică a celor 104 respondenți în funcție de gradul didactic, localizarea și mărimea unității școlare, experiența profesională.

Graficul nr. 3. Distribuția numerică a lotului de cadre didactice din Republica Moldova în funcție de gradul didactic, localizarea și mărimea unității școlare, experiență

De menționat este faptul că informațiile despre experiența didactică au fost culese cu ajutorul unui item cu răspuns liber în care se solicita precizarea numărului de ani de experiență; dată fiind amplitudinea foarte mare a răspunsurilor (0-50 de ani), am utilizat procedeul medianei pentru a diferenția între respondenții cu experiență redusă (mai mică sau egală cu mediana - care are valoarea 16) și cei cu experiență ridicată (mai mare de 16 ani).

Studiul din România a fost realizat separat, cu un eșantion propriu de 594 de elevi și 104 cadre didactice din județele Botoșani, Iași, Vaslui și Galați. Rezultatele din România sunt prezentate în Capitolul 11 (Analiză comparativă).

3.4. Considerații etice și limite ale cercetării

Organizarea cercetării și culegerea datelor a fost realizată cu respectarea principiilor de etică a cercetării:

- **Confidențialitatea răspunsurilor:** nu au fost culese informații care să permită identificarea respondenților; chestionarele au fost anonime; analiza datelor include doar răspunsurile unor categorii de respondenți, nu răspunsuri individuale.
- **Acordul informat al participanților:** participanții și-au dat acordul pentru participare și pentru utilizarea informațiilor cu caracter personal, după ce au fost informați despre contextul, scopul și obiectivele cercetării.
- **Obiectivitatea în analiza datelor și formularea concluziilor**, asigurată prin implicarea mai multor specialiști cu expertiză variată.
- **Raportarea corectă și completă** a tuturor rezultatelor de cercetare.

Limita principală a cercetării

Cea mai importantă limită este legată de numărul și procedura de selecție a respondenților. Eșantionarea a fost de conveniență (participanții nu au fost selectați aleatoriu, ci în funcție de disponibilitate și accesibilitate), iar anumite grupuri de respondenți sunt subreprezentate numeric. Aceste aspecte impun prudență în generalizarea rezultatelor: constatările prezentate reflectă tendințe și tipare relevante, dar nu pot fi extrapolate automat la nivelul întregului sistem educațional.

CAPITOLUL 4

CONSTATĂRI CHEIE — NARATIVĂ INTEGRATĂ

Capitolul de față prezintă narativ cele 13 constatări principale ale cercetării, integrând date cantitative și perspective calitative din interviurile semi-structurate cu directorii de instituții și din focus-grupurile cu profesori și elevi. Datele statistice detaliate, descompuse pe subgrupuri (localizare, mărimea școlii, gen, nivel educațional, experiență didactică), sunt disponibile în capitolele 5–9.

Constatarea 1: Participarea elevilor este activă, dar cu influență limitată asupra deciziilor

Datele cantitative indică un nivel moderat de participare al elevilor, cu o medie generală de 3,18 pe o scală de la 1 la 5. Cel mai ridicat nivel de participare este înregistrat în domeniul culturii și sportului (M=3,60), urmat de sănătate (M=3,46) și digitalizare și media (M=3,38), în timp ce participarea în domeniul politicilor de tineret rămâne cea mai scăzută (M=2,81). Această distribuție sugerează că implicarea elevilor se manifestă preponderent în domenii apropiate de experiența lor directă și cotidiană, nu în domeniile care presupun influență reală asupra deciziilor instituționale sau publice.

Când participarea este analizată în funcție de contextul social, datele arată că elevii se simt cel mai incluși în deciziile din familie (scor mediu 3,58 din 5), urmat de școală (3,15), iar implicarea în deciziile sociale mai largi este cea mai scăzută (2,90) - diferențe confirmate statistic între toate cele trei contexte. La nivelul vieții școlare, elevii raportează un nivel de participare de 3,36, față de 3,85 raportat de profesori - diferență semnificativă statistic, ceea ce indică o participare mai degrabă formală sau consultativă, neresimțită de elevi ca influență reală.

Focus-grupurile cu elevii confirmă această imagine: participanții descriu activitățile extracurriculare, organizarea de evenimente și consultările de tip sondaj ca forme frecvente de implicare. În schimb, participarea la decizii care vizează curriculumul, evaluarea sau regulamentele școlii este percepută ca marginală sau simbolică. Elevii din focus-grupuri au menționat frecvent că propunerile lor sunt ascultate, dar rareori urmate de acțiuni concrete, ceea ce generează scepticism față de valoarea reală a participării.

Constatarea 2: Participarea este concentrată într-un grup restrâns de elevi

Analiza calitativă arată că elevii implicați activ în viața școlii provin, în marea majoritate, din rândul membrilor Consiliului Elevilor sau al celor deja vizibili și recunoscuți de adulți ca "elevi activi". Această concentrare a participării în jurul unui nucleu restrâns este confirmată și de datele privind cauzalitatea implicării: apartenența la Consiliul Elevilor este al treilea factor motivațional ca frecvență (36,18%), ceea ce sugerează că structura în sine devine un filtru al participării - cei care au deja acces tind să rămână implicați, în timp ce ceilalți nu intră în contact cu mecanismele participative.

Profesorii confirmă, în cadrul focus-grupurilor, că Consiliile Elevilor funcționează predominant cu aceiași elevi an de an, iar procesele electorale prin care sunt selectați reprezentanții sunt deseori formale. Elevii care nu fac parte din această structură rareori găsesc alte canale prin care să-și exprime opiniile sau să influențeze deciziile instituționale. Această situație reduce semnificativ reprezentativitatea participării la nivel de școală.

Constatarea 3: Există o discrepanță între percepția profesorilor și experiența elevilor

O diferență sistematică se atestă în modul în care profesorii și elevii evaluează nivelul de participare. La scala generală de participare în școală, profesorii raportează o medie de 3,85, față de 3,36 raportată de elevi. Această discrepanță se menține în toate domeniile analizate ale vieții școlare: activitatea Consiliului Elevilor, alegerea disciplinelor opționale, stabilirea regulilor în relația profesor - elev, organizarea activităților extracurriculare, elaborarea regulamentului intern și mecanismele de informare - în toate cazurile, profesorii evaluează participarea ca semnificativ mai ridicată decât o percep elevii - diferențe confirmate statistic în toate domeniile analizate.

De asemenea, profesorii percep un grad mai mare de incluziune a elevilor în luarea deciziilor comparativ cu elevii înșiși , diferență semnificativă statistic,. Această diferență de perspectivă nu este un simplu efect de scala, ci reflectă o disjuncție reală: ceea ce adulții consideră participare - consultarea, discuția, votul formal - nu este resimțit de elevi ca influență autentică. Focus-grupurile cu elevii clarifică această disonanță: elevii disting clar între a fi întrebați și a fi ascultați, și sunt sceptici față de procese consultative care nu duc la schimbări vizibile.

Constatarea 4: Echipa managerială a instituției - în special directorul și directorul adjunct pe educație - este factorul determinant al participării elevilor

Datele cantitative arată că sprijinul din partea adulților este de departe cel mai important factor motivațional al participării elevilor, menționat de 77,06% dintre respondenți - față de 38,20% pentru Consiliul Elevilor și organizațiile de tineret, care se situează pe locul secund. Această pondere covârșitoare a rolului adulților în motivarea participării se coroborează cu datele calitative, care identifică mai precis nivelul managerial ca factorul cel mai influent.

Interviurile cu directorii de instituții și focus-grupurile cu profesori și elevi converg spre aceeași concluzie: acolo unde directorul și directorul adjunct pe educație susțin activ participarea - prin alocarea de timp, resurse și legitimitate instituțională - elevii pot să se implice chiar și atunci când unii profesori sunt reticenți. Rolul directorului adjunct pe educație este central, deoarece aceasta/acesta deține în fișa postului responsabilitatea directă pentru activitățile educative și extracurriculare, care reprezintă principalele canale formale de participare.

Directorul adjunct pe educație este, în practica multor instituții, persoana care inițiază primul contact al elevului cu participarea, care identifică elevii cu potențial și îi integrează în structuri de reprezentare sau proiecte. Fără această implicare managerială activă, chiar și mecanismele formale existente - Consiliul Elevilor, regulamentele, procedurile de consultare - rămân inactive sau funcționează pur ceremonial.

Constatarea 5: Unii manageri de instituții înțeleg că participarea elevilor este o investiție în formarea lor ca cetățeni

Un aspect important emergent din interviuri este viziunea unui segment de directori și directori adjuncți care privesc participarea elevilor nu ca pe un obiectiv procedural, ci ca pe o componentă esențială a formării lor pentru viața adultă. Acești manageri recunosc că reușita pe termen lung a unui elev nu poate fi redusă la medii și la rezultatele la examene, și că competențele civice, de comunicare, de lucru în echipă și de asumare a responsabilității sunt formate prin experiențe concrete de participare, nu prin transmiterea de cunoștințe academice.

Semnificativ, acești manageri acceptă și tensiunea inerentă dintre participare și performanță academică: unii recunosc explicit că elevii implicați activ în activități participative pot înregistra uneori scăderi ale notelor sau pot absenta de la ore. Ei aleg totuși să creeze spațiu pentru aceste experiențe, considerând că beneficiile formative depășesc costurile academice imediate. Această abordare este, totuși, inhibată de sistemul actual de evaluare instituțională, care măsoară și premiază exclusiv indicatorii academici - rata de promovabilitate, rezultatele la examene naționale, mediile - fără niciun indicator legat de calitatea participării elevilor sau de traiectoria lor ulterioară. Managerii care optează pentru o abordare orientată spre formarea integrală a elevilor nu primesc nicio recunoaștere instituțională pentru această alegere.

Constatarea 6: O bună parte dintre profesori nu încurajează participarea elevilor

Datele privind barierele în calea participării plasează atitudinea adulților în prim-plan: lipsa de încredere a adulților în copii este menționată de 54,12% dintre respondenți ca principală barieră, urmată de lipsa de timp a adulților (44,65%) și indisponibilitatea acestora de a implica elevii (38,98%). Dificultățile de comunicare intergenerațională sunt menționate de 33,63% dintre respondenți. Aceste date sugerează că bariera principală în calea participării nu este lipsa reglementărilor sau a structurilor formale, ci atitudinea adulților față de participarea elevilor.

Focus-grupurile cu profesorii nuanțează această imagine. Mulți profesori consideră că rolul lor se limitează la transmiterea cunoștințelor disciplinare și privesc activitățile extracurriculare sau participarea în Consiliul Elevilor ca pe o distragere legitimă de la scopul principal al școlii. Această perspectivă generează uneori fricțiuni directe: profesori care sancționează absențele elevilor la ore din cauza activităților de participare sau care transmit explicit dezaprobarea față de prioritizarea activităților extracurriculare. Elevii din focus-grupuri au confirmat aceste dinamici, menționând că descurajarea din partea profesorilor este unul dintre motivele pentru care aleg să nu se implice - deși, în datele cantitative, descurajarea din partea profesorilor este menționată de 13,78%, ceea ce poate reflecta o subtilitate care scapă instrumentelor cantitative: descurajarea nu este întotdeauna explicită, ci se manifestă prin atitudine, ton sau absența susținerii.

Constatarea 7: Diriginții de clase nu sunt pregătiți să stimuleze participarea

Cercetarea arată că 67,04% dintre elevi sunt informați despre drepturile lor în cadrul orelor de dirigenție, ceea ce face din diriginte principalul canal de informare privind participarea. Cu toate acestea, orele de dirigenție rareori generează o înțelegere reală a participării sau stimulează implicarea elevilor - ele transmit informații, nu formează motivație sau competențe.

Interviurile și focus-grupurile indică că diriginții de clase rareori discută despre participare ca valoare sau ca practică. Singurul element participativ pe care îl coordonează în mod consistent este alegerea reprezentantului clasei în Consiliul Elevilor - un proces care, conform relatărilor din focus-grupuri, este deseori realizat rapid, fără deliberare reală (de exemplu, se ridică mâna celor interesați, fără nicio pregătire prealabilă a elevilor privind ce înseamnă responsabilitățile unui reprezentant). Orele de dirigenție tind să fie ocupate cu activități administrative sau cu predarea unor conținuturi de care este responsabil dirigintele în calitate de cadru didactic, lăsând puțin sau deloc spațiu pentru dezbatere civică sau reflecție asupra participării.

Această situație este confirmată și de datele privind nevoile de formare: 41,74% dintre respondenți consideră că activitățile de formare a profesorilor sunt o schimbare instituțională necesară pentru eficientizarea participării elevilor. Printre competențele identificate ca necesare profesorilor pentru a implica elevii se numără comunicarea și dialogul, facilitarea proceselor de grup și relaționarea socială.

Constatarea 8: Prima experiență de participare vine adesea din inițiativa unui adult

Un tipar consistent identificat în focus-grupurile cu elevii este că participarea nu a apărut spontan, ci ca urmare a unui impuls inițial din partea unui adult - cel mai frecvent directorul adjunct pe educație sau un alt cadru didactic. Elevii descriu aceste momente ca decisive: invitația de a participa la o activitate, de a reprezenta clasa, de a face parte dintr-un proiect a funcționat ca un prim contact cu ce înseamnă implicarea, un contact pe care nu l-ar fi inițiat ei înșiși.

Datele cantitative susțin indirect această dinamică: lipsa experiențelor anterioare de implicare este menționată de 39,86% dintre respondenți ca motiv al neimplicării - al doilea cel mai frecvent motiv, egal cu convingerea că opinia lor nu contează (39,94%). Absența unei prime experiențe devine astfel un cerc vicios: fără o invitație inițială, elevul nu acumulează experiențe care să îl motiveze să se implice ulterior.

Elevii din focus-grupuri au subliniat că a fi "împins" inițial de un adult este un mecanism acceptabil și chiar binevenit - dar cu o condiție clară: după prima experiență, continuarea implicării trebuie să fie voluntară. Forțarea participării după ce un elev și-a exprimat dezinteresul poate genera efecte contrare. Această nuanță este deosebit de importantă pentru elevii din categorii vulnerabile, care pot fi mai sensibili la presiunea adulților și la sentimentul că participarea este o obligație, nu o alegere.

Constatarea 9: Participarea nu este incluzivă în mod uniform - elevii din categorii vulnerabile sunt sistematic subreprezentați

Datele privind grupurile de elevi percepute ca excluse de la participare arată că cele mai frecvent identificate categorii sunt elevii cu cerințe educaționale speciale - CES (48,94%), elevii cu rezultate școlare foarte slabe (44,79%) și elevii în risc de abandon școlar (42,36%), urmați de copiii cu dizabilități (36,73%). La distanță, sunt menționate și categorii precum copiii din familii foarte sărace (22,40%) și copiii ai căror părinți nu participă la viața școlii (19,19%).

Percepțiile diferă între elevi și profesori: elevii tind să identifice mai frecvent excluderea minorităților etnice, a copiilor cu dizabilități și a băieților, în timp ce profesorii menționează mai ales excluderea elevilor cu risc de abandon și a celor cu rezultate slabe. Datele dezvăluie o concluzie importantă: exclude-

rea de la participare este asociată mai mult cu vulnerabilitățile educaționale și sociale decât cu caracteristici demografice precum genul sau originea rurală/urbană - ceea ce implică că mecanismele de incluziune trebuie să vizeze mai mult circumstanțele de viață ale elevilor, nu doar identitățile lor.

Barierele psihologice joacă și ele un rol semnificativ: neîncrederea în propriile cunoștințe și abilități este menționată de 22,40% dintre respondenți ca motiv al neimplicării, iar convingerea că opinia lor nu contează - de 39,94%. Aceste bariere sunt cu atât mai pronunțate la elevii din categorii vulnerabile, care au mai puține experiențe de succes în contexte instituționale și care internalizează mai ușor mesajul implicit că participarea nu este pentru ei.

Constatarea 10: Elevii din zone rurale sau geografic îndepărtate sunt dezavantajați structural în participare

O constatare paradoxală a cercetării este că datele cantitative arată niveluri de participare mai ridicate în mediul rural față de cel urban. Elevii și profesorii din școlile rurale raportează un grad de participare la luarea deciziilor școlare mai mare comparativ cu cei din școlile urbane, iar gradul de incluziune perceput este de asemenea mai ridicat - ambele diferențe confirmate statistic. De asemenea, elevii din școlile mici - care corespund în mare parte mediului rural - raportează scoruri ușor mai ridicate de participare comparativ cu cei din școlile mari - diferențe confirmate statistic.

Aceste rezultate nu trebuie interpretate ca o imagine roz a participării rurale. Datele calitative furnizează contextul esențial: participarea mai ridicată în mediul rural reflectă structuri mai mici, relații mai directe și mai personale între elevi și adulți și o vizibilitate mai mare a fiecărui elev în cadrul instituției. Cu alte cuvinte, participarea este mai ușor facilitată în contextul școlilor rurale mici în timpul programului școlar - nu pentru că elevii rurali sunt mai liberi sau mai autonomi, ci pentru că structura instituțională este mai permeabilă.

În același timp, datele calitative identifică o barieră specifică și severă pentru elevii rurali în ceea ce privește participarea în afara orelor: distanța fizică față de instituție. Situații concrete descrise în interviuri și focus-grupuri includ elevi din raionul Ungheni care fac zilnic naveta cu autostopul după ore, fără posibilitatea de a rămâne pentru activități extracurriculare. La aceasta se adaugă obligațiile gospodărești tipice mediului rural - îngrijirea animalelor, asistarea părinților la muncile agricole, supravegherea fraților mai mici - care consumă timpul liber al elevilor și fac practic imposibilă participarea voluntară după programul școlar.

Această formă de dezavantaj este invizibilă în datele cantitative, tocmai pentru că instrumentele de măsurare nu disting între participarea în timpul orelor și participarea voluntară, autonomă. Ea riscă să fie sistematic ignorată în proiectarea programelor de participare, care tind să fie concepute din perspectiva elevilor din mediu urban cu mobilitate mai mare.

Constatarea 11: Există o dinamică pozitivă de creștere a implicării elevilor

Atât cadrele didactice, cât și conducerea școlilor semnalează, în cadrul interviurilor și focus-grupurilor, o creștere vizibilă a inițiativei elevilor în ultimii ani. Elevii vin mai frecvent cu propuneri proprii, sunt mai activi în organizarea evenimentelor și se implică mai mult în activități de voluntariat și inițiative civice. Utilizarea chestionarelor și a consultărilor informale a crescut, indicând o schimbare graduală a culturii școlare în direcția unui dialog mai real între elevi și adulți.

Această dinamică pozitivă este susținută și de evoluțiile la nivel de sistem: adoptarea unui regulament actualizat privind organizarea și funcționarea Consiliilor Elevilor, programe ale Agenției Naționale pentru Tineret dedicate consolidării acestor structuri și inițiative ale altor instituții publice - precum Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral - care implementează de ani buni programe de educație democratică și civică în rândul tinerilor.

Constatarea 12: Lipsa resurselor și a mecanismelor instituționale limitează participarea efectivă

Datele privind schimbările instituționale percepute ca necesare identifică organizarea de activități educative pentru elevi ca prioritate numărul 1 (64,21%), urmată de sprijin mai mare pentru elevi (48,47%) și formare a profesorilor (41,74%). Aceste trei priorități reflectă un deficit structural: participarea nu este susținută cu resurse dedicate - nici de timp, nici financiare, nici umane.

Consiliile Elevilor funcționează, în majoritatea cazurilor, fără bugete proprii, fără spații dedicate și fără ore alocate formal în programul școlar. Profesorii care susțin participarea elevilor o fac, de regulă, din propriul timp și din propria motivație, fără nicio recunoaștere formală. Participarea nu este inclusă în mecanismele de evaluare instituțională ANACEC, ceea ce o face invizibilă ca criteriu de performanță și, prin urmare, neprioritar pentru managementul școlilor. Profesorii cu experiență didactică mai mică valorizează mai mult mecanismele de recunoaștere a aportului elevilor și comunicarea anonimă a sugestiilor - indicând că generațiile mai noi de cadre didactice sunt mai receptive la instrumente participative moderne, dar nu au infrastructura instituțională care să le susțină.

Constatarea 13: Părinții descurajează adesea participarea elevilor și nu constituie un sprijin pentru instituția de învățământ în acest domeniu

Una dintre dimensiunile mai puțin vizibile ale participării elevilor - și una dintre cele mai greu de adresat - este rolul pe care familia îl joacă în modelarea atitudinii elevilor față de implicare. Datele cercetării, completate de perspectivele calitative din focus-grupuri și interviuri, conturează un tablou în care părinții apar nu ca parteneri ai școlii în promovarea participării, ci mai degrabă ca o barieră suplimentară, indirectă dar persistentă.

Datele cantitative plasează descurajarea din partea părinților în rândul motivelor pentru care elevii aleg să nu se implice în luarea deciziilor: 9,16% dintre respondenți menționează explicit că părinții îi descurajează, spunându-le să se concentreze exclusiv pe învățătură. Deși această proporție poate părea modestă în comparație cu alte bariere - convingerea că opinia nu contează (39,94%) sau lipsa experiențelor anterioare (39,86%) - ea trebuie interpretată în contextul în care chestionarul a cuantificat descurajarea activă, explicită. Mesajele implicite și atitudinea generală a familiei față de participare - care nu se traduc neapărat într-o descurajare verbală directă, dar modelează profund valorile și prioritățile elevului - nu sunt capturate de instrumentele cantitative.

Semnificativ, profesorii din mediul rural menționează mai frecvent descurajarea din partea părinților ca factor al neimplicării elevilor, comparativ cu profesorii din mediul urban și peri-urban. Această distribuție geografică nu este întâmplătoare: în comunitățile rurale, valorile legate de utilitate imediată și de performanța școlară ca singur capital al copilului tind să fie mai pregnante, iar activitățile percepute ca necontribuind direct la note sau la pregătirea pentru examene sunt mai ușor descurajate. Suportul părinților este menționat de 26,70% dintre respondenți ca factor motivațional al participării - ceea ce, privit în oglindă, înseamnă că absența acestui suport lasă o parte semnificativă a elevilor fără un sprijin esențial în decizia de a se implica.

Perspectiva calitativă, emergentă din focus-grupurile cu profesorii și din interviurile cu directorii de instituții, adaugă o dimensiune structurală acestei constatări: părinții actuali ai elevilor sunt, în marea lor majoritate, produsul unui sistem educațional în care participarea elevilor nu exista ca practică. Ei înșiși nu au participat la Consilii ale Elevilor funcționale, nu au fost consultați în decizii școlare, nu au experimentat că opinia lor poate schimba ceva în instituția pe care au frecventat-o. Prin urmare, nu au un cadru de referință care să le permită să înțeleagă valoarea acestor experiențe pentru propriii copii. Nu este vorba, în general, de rea-voință, ci de o lipsă de experiență personală cu participarea - ceea ce face ca mesajul transmis acasă să fie, implicit sau explicit, că școala înseamnă note, nu implicare.

Această realitate pune instituția de învățământ într-o poziție dificilă: în loc să poată conta pe familie ca aliat în încurajarea participării, școala se vede nevoită să lucreze împotriva unui mesaj concurent transmis acasă. Diriginții și directorii adjuncți pe educație descriu situații în care elevii motivați și implicați în activitățile Consiliului Elevilor sau în proiecte extracurriculare se confruntă cu presiunea familiei de a renunța la aceste activități în favoarea timpului dedicat temelor și pregătirii. Această tensiune este cu atât mai acută în perioadele de examene sau în clasele terminale, când presiunea academică devine maximă și orice activitate perceputa ca suplimentara este văzută de familie ca un risc.

Dimensiunea incluzivă a acestei constatări merită o atenție specială. Datele arată că elevii ai căror părinți nu participă la activitățile școlare sunt identificați de 19,19% dintre respondenți ca unul dintre grupurile mai excluse de la participarea la luarea deciziilor - proporție care crește semnificativ în școlile mici și în mediul rural. Implicarea parentală în viața școlii și implicarea elevilor în procesele decizionale sunt, se pare, fenomene corelate: familiile care nu au o relație activă cu instituția de învățământ tind să transmită și elevilor un mesaj de dezangajare față de aceasta. Aceasta creează un cerc de excludere care afectează în mod disproporționat elevii din categorii vulnerabile - tocmai cei pentru care participarea ar putea fi cel mai formativă.

Constatarea nu implică o soluție simplă. Schimbarea atitudinii părinților față de participarea elevilor presupune, în definitiv, o schimbare culturală mai amplă - care nu se produce prin comunicare unilaterală, ci prin experiențe acumulate în timp. Totuși, instituțiile de învățământ pot începe prin a face vizibilă această dimensiune: prin activități dedicate explicării beneficiilor concrete ale participării în fața părinților, prin valorificarea ședințelor cu părinții și a canalelor de comunicare ale diriginților ca spații de sensibilizare, și prin implicarea deliberată a părinților în anumite activități participative ale elevilor - astfel încât aceștia să devină, treptat, martori direcți ai efectelor pozitive pe care participarea le are asupra propriilor copii.

Sinteză transversală

Dincolo de cele 13 constatări individuale, cercetarea evidențiază patru fire roșii care le traversează și le conectează:

1. Dependența participării de factorul uman, nu de cadrul normativ

Cadrul legislativ oferă o bază minimă, dar participarea reală depinde aproape exclusiv de atitudinea, disponibilitatea și viziunea persoanelor concrete. Acolo unde un adult-cheie susține participarea, ea funcționează chiar și în absența procedurilor formale; acolo unde acest adult lipsește, nici cele mai bune reglementări nu generează participare autentică.

2. Paradoxul rural-urban

Mediul rural arată scoruri cantitative mai ridicate de participare, dar bariere structurale mai severe. Participarea rurală este mai permeabilă în timpul orelor, dar mai restrictivă în afara lor. Programele care presupun participare voluntară după ore vor avantaja sistematic elevii urbani.

3. Tensiunea participare — performanță academică

Sistemul educațional evaluează și premiază exclusiv indicatorii academici. Până când participarea nu va fi integrată în criteriile de calitate ale educației, ea va rămâne o practică marginală, dependentă de entuziasmul individual.

4. Cercul vicios al lipsei de experiență

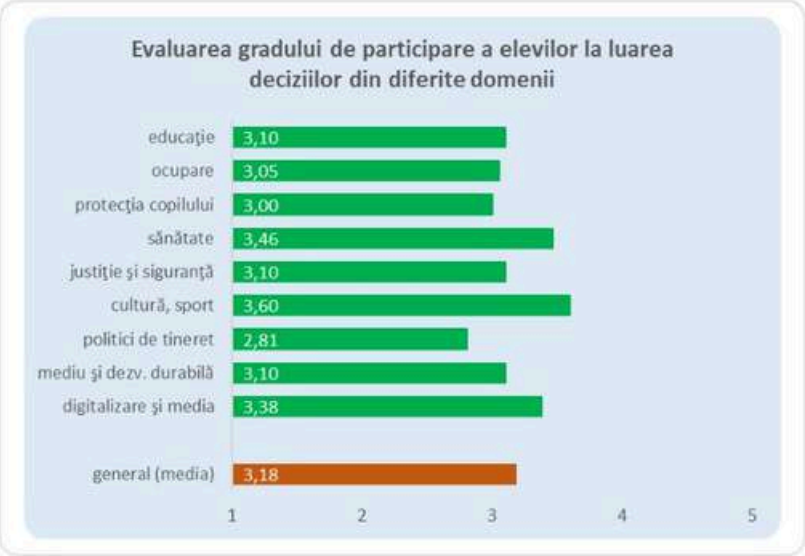
Elevii care nu au avut o primă experiență de participare nu dezvoltă motivația de a se implica. Elevii din categorii vulnerabile au cele mai puține oportunități de primă experiență. Ruperea acestui cerc necesită intervenții deliberate, nu așteptarea ca elevii să se auto-motiveze.

CAPITOLUL 5

NIVELUL PARTICIPĂRII ELEVILOR LA LUAREA DECIZIILOR

5.1. Gradul general de participare a elevilor la luarea deciziilor

Diagrama prezentată ilustrează evaluarea gradului de participare a elevilor la luarea deciziilor în mai multe domenii relevante, precum educație, ocupare, protecția copilului, sănătate, justiție și siguranță, cultură și sport, politici de tineret, mediu și dezvoltare durabilă, precum și digitalizare și media. Valorile sunt exprimate pe o scală de evaluare, unde scorurile mai mari indică un nivel mai ridicat de implicare percepută a elevilor în procesele decizionale. Analiza acestor rezultate permite identificarea domeniilor în care participarea este mai activă, dar și a celor în care aceasta rămâne limitată.

Graficul nr. 4. Gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din diferite domenii ale vieții sociale (respondenți: elevi)

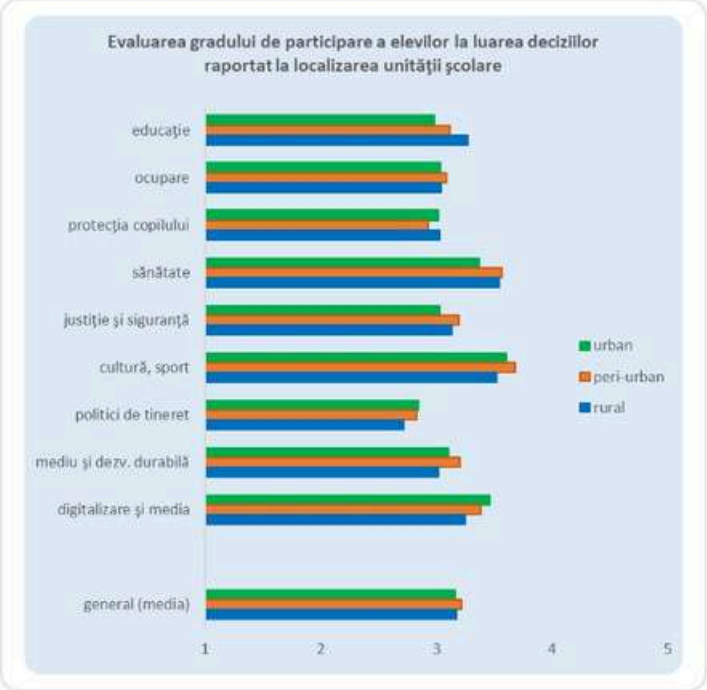
Constatare Cheie: Datele prezentate în diagramă indică un nivel moderat de participare a elevilor la luarea deciziilor, media generală fiind de 3,18. Acest rezultat sugerează faptul că elevii percep existența unor oportunități de implicare, însă participarea lor nu este încă pe deplin consolidată sau sistematic integrată în toate domeniile analizate. De asemenea, rezultatele arată diferențe între domenii. Cel mai ridicat nivel de participare este observat în domeniul culturii și sportului (3,60), urmat de sănătate (3,46) și digitalizare și media (3,38). În schimb, domeniul politicilor de tineret (2,81) înregistrează cel mai scăzut nivel de participare percepută, indicând o implicare mai redusă a elevilor în procesele decizionale legate de politicile publice dedicate tinerilor.

În ansamblu, rezultatele evidențiază faptul că participarea elevilor la luarea deciziilor este prezentă, însă se manifestă în principal în domenii apropiate de experiența lor directă, precum activitățile culturale, sportive sau inițiativele legate de sănătate și digitalizare. În același timp, participarea este mai redu-

să în domenii care țin de politici publice sau de procese instituționale mai complexe. Aceste constatări sugerează necesitatea consolidării mecanismelor de participare a elevilor și extinderea oportunităților de implicare în domenii diverse, inclusiv în elaborarea politicilor de tineret și în procesele decizionale la nivel instituțional. Încurajarea participării active a elevilor poate contribui la dezvoltarea unei culturi participative în școli și la formarea unor cetățeni activi și responsabili în societate.

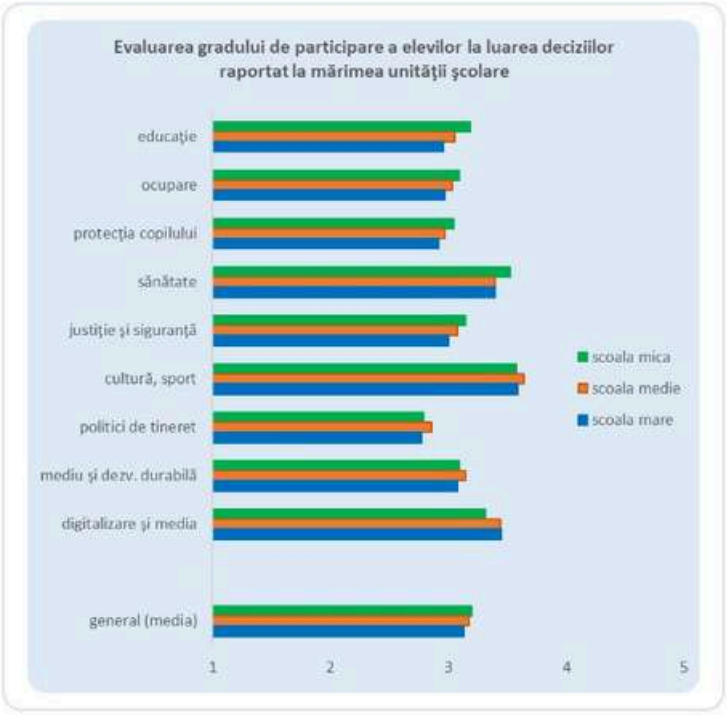
Graficul nr. 5 prezintă mediile scorurilor elevilor la itemii referitori la evaluarea gradului de participare a elevilor la luarea deciziilor din diferite domenii ale vieții sociale, precum și un scor mediu total, comparativ pentru elevii din școli din urban, peri-urban și rural:

Datele prezentate indică existența unor diferențe semnificative statistic în ceea ce privește gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor în diferite domenii ale vieții sociale, în funcție de localizarea școlii. Astfel, în domeniul educației, elevii din mediul rural raportează un nivel mai ridicat de participare comparativ cu cei din mediul urban (p=0,001), diferența fiind semnificativă statistic (p=0,01). De asemenea, în domeniul sănătății se observă diferențe semnificative între grupuri (p=0,024), ceea ce sugerează că mediul în care este localizată școala poate influența percepția elevilor asupra oportunităților de implicare în procesele decizionale. În ansamblu, rezultatele evidențiază variații ale participării elevilor la luarea deciziilor în funcție de contextul geografic și social al instituțiilor de învățământ.

Graficul nr. 5. Gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din diferite domenii ale vieții sociale, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 6 prezintă mediile scorurilor elevilor la itemii referitori la evaluarea gradului de participare a elevilor la luarea deciziilor din diferite domenii ale vieții sociale, precum și un scor mediu total, comparativ pentru elevi din școli mici, medii și mari:

Graficul nr. 6. Gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din diferite domenii ale vieții sociale, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul evidențiază diferențe semnificative statistic în ceea ce privește gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din diferite domenii ale vieții sociale, în funcție de mărimea școlii. În domeniul educației, rezultatele arată că elevii din școlile mici raportează un nivel mai ridicat de participare la procesele decizionale comparativ cu elevii din școlile mari (p=0,026), diferența fiind semnificativă statistic (p=0,023). Aceste rezultate sugerează că dimensiunea instituției de învățământ poate influența oportunitățile percepute de elevi de a se implica în procesele decizionale, contextul mai restrâns al școlilor mici putând facilita o interacțiune mai directă între elevi și structurile de conducere sau participative ale școlii.

Graficul nr. 7 prezintă mediile scorurilor elevilor la itemii referitori la evaluarea gradului de participare a elevilor la luarea deciziilor din diferite domenii ale vieții sociale, precum și un scor mediu total, comparativ pentru elevii de gen feminin și masculin:

Graficul nr. 7. Gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din diferite domenii ale vieții sociale, în funcție de gen (respondenți: elevi)

Graficul evidențiază existența unei diferențe ușoare, dar semnificative statistic, în ceea ce privește percepția elevilor asupra gradului de participare la luarea deciziilor în diferite domenii ale vieții sociale, în funcție de gen. În domeniul justiției, elevele raportează un nivel ușor mai ridicat de participare comparativ cu elevii de gen masculin (p=0,033). Deși diferența nu este foarte pronunțată, rezultatele sugerează existența unor variații în percepția oportunităților de implicare în procesele decizionale între elevi și eleve.

Graficul nr. 8 prezintă mediile scorurilor elevilor la itemii referitori la evaluarea gradului de participare a elevilor la luarea deciziilor din diferite domenii ale vieții sociale, precum și un scor mediu total, comparativ pentru elevii de gimnaziu și liceu:

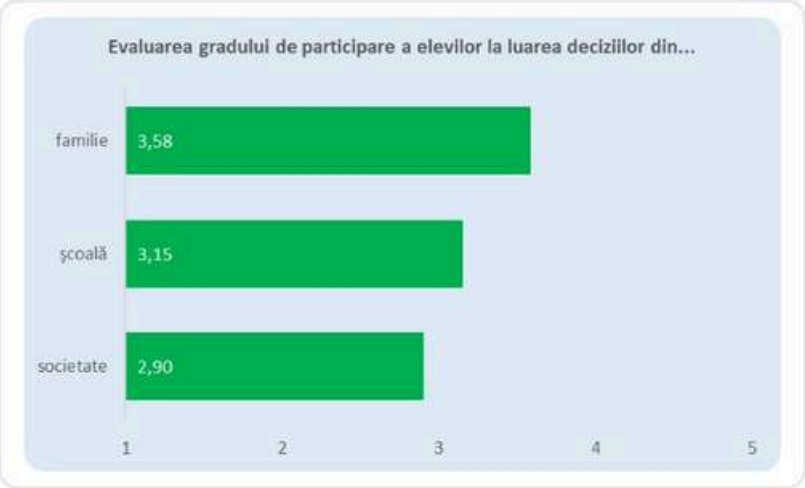

Graficul nr. 8. Gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din diferite domenii ale vieții sociale, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

Graficul nr. 8 evidențiază existența unor diferențe ușoare, dar semnificative statistic, în ceea ce privește percepția elevilor asupra gradului de participare la luarea deciziilor în diferite domenii ale vieții sociale, în funcție de nivelul educațional. Rezultatele arată că elevii de gimnaziu raportează un nivel ușor mai ridicat de participare comparativ cu elevii de liceu, atât în domeniul educației ($p=0,002$), cât și în domeniul sănătății ($p=0,012$). Deși diferențele nu sunt foarte pronunțate, acestea sugerează variații moderate în percepția oportunităților de implicare în procesele decizionale între elevii din ciclul gimnazial și cei din ciclul liceal.

5.2. Gradul de participare a elevilor în deciziile din familie, școală și societate

Participarea elevilor la procesele de luare a deciziilor poate fi analizată în mai multe contexte sociale, fiecare având un rol diferit în dezvoltarea autonomiei și responsabilității tinerilor. În cadrul prezentului studiu, gradul de participare a elevilor a fost analizat în trei medii principale: familia, școala și societatea. Aceste trei niveluri reflectă spații diferite de socializare și influență, în care elevii pot avea oportunități variabile de a-și exprima opiniile și de a contribui la luarea deciziilor.

Graficul nr. 9. Gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din familie, școală și societate (respondenți: elevi)

Constatare Cheie: Rezultatele prezentate în Graficul nr. 9 arată că gradul de participare al elevilor la luarea deciziilor diferă semnificativ în funcție de contextul social analizat. Cel mai ridicat nivel de participare este raportat în cadrul familiei (M=3,58), urmat de școală (M=3,15), în timp ce cel mai scăzut nivel este înregistrat în contextul societății (M=2,90). Diferențele dintre aceste domenii sunt semnificative statistic ($p<0,001$), indicând faptul că elevii percep oportunități mai mari de implicare în procesul decizional în mediul familial comparativ cu școala și, în special, cu spațiul social mai larg.

În ansamblu, rezultatele sugerează că participarea elevilor la procesele decizionale este mai pronunțată în mediile apropiate și familiare, precum familia și, într-o măsură mai moderată, școala, în timp ce implicarea lor în deciziile la nivel societal rămâne relativ redusă. Această tendință evidențiază necesitatea consolidării mecanismelor și oportunităților de participare a elevilor în spațiul public și comunitar, astfel încât aceștia să fie încurajați să își exprime opiniile și să contribuie activ la procesele decizionale care îi privesc.

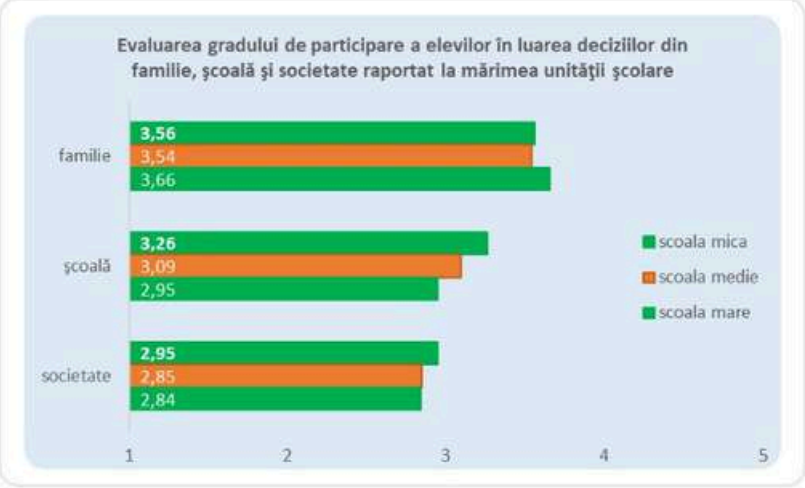
Graficul nr. 10 prezintă mediile scorurilor elevilor la scalele de evaluare a gradului de participare a elevilor la luarea deciziilor din familie, școală și societate, comparativ pentru elevii din școli urbane, peri-urbane și rurale:

Graficul nr. 10. Gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din familie, școală și societate, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 10 evidențiază existența unor diferențe semnificative statistic în ceea ce privește percepția elevilor asupra gradului de participare la luarea deciziilor în mediul școlar, în funcție de localizarea școlii. Rezultatele indică faptul că elevii din școlile peri-urbane și rurale raportează un nivel mai ridicat de participare în procesele decizionale din cadrul școlii comparativ cu elevii din mediul urban (p=0,005), diferențele fiind semnificative atât între urban și peri-urban (p=0,024), cât și între urban și rural (p=0,018). Aceste rezultate sugerează că mediul în care este situată școala poate influența percepția elevilor asupra oportunităților de implicare în luarea deciziilor la nivel școlar.

Graficul nr. 11 prezintă mediile scorurilor elevilor la scalele de evaluare a gradului de participare a elevilor la luarea deciziilor din familie, școală și societate, comparativ pentru elevii din școli mici, medii și mari:

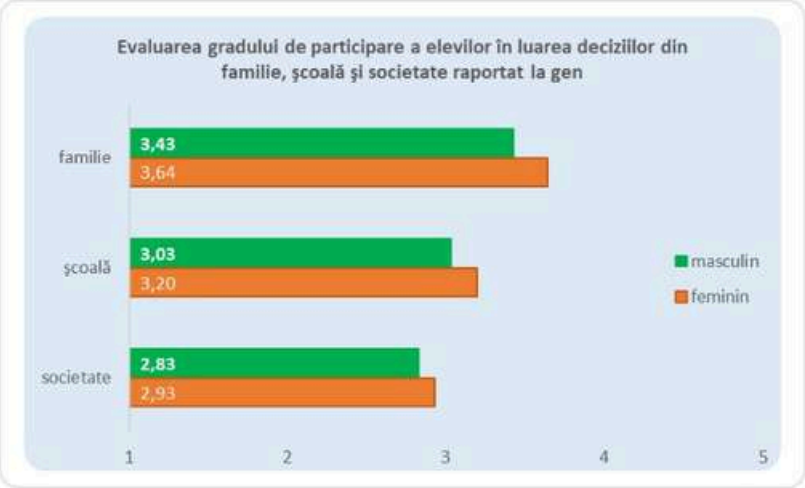

Graficul nr. 11. Gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din familie, școală și societate, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 11 arată că gradul de participare al elevilor la luarea deciziilor în familie, școală și societate diferă semnificativ în funcție de mărimea școlii. Elevii din școlile mici prezintă un nivel mai ridicat de implicare comparativ cu cei din școlile medii ($p = 0,010$) și mari ($p < 0,001$). De asemenea, elevii din școlile

medii se implică mai mult decât cei din școlile mari, diferența fiind semnificativă (p < 0,001). În ansamblu, datele sugerează că participarea elevilor la procesul decizional scade pe măsură ce crește dimensiunea școlii.

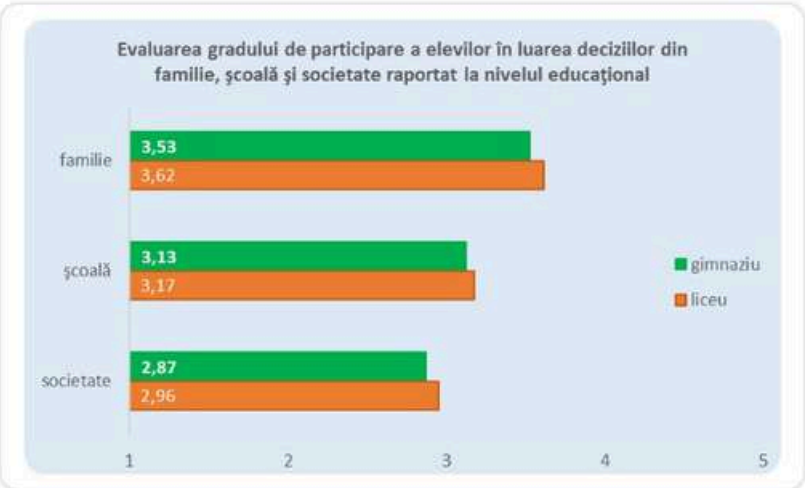
Graficul nr. 12 prezintă mediile scorurilor elevilor la scalele de evaluare a gradului de participare a elevilor la luarea deciziilor din familie, școală și societate, comparativ pentru elevii de gen masculin și feminin:

Graficul nr. 12. Gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din familie, școală și societate, în funcție de gen (respondenți: elevi)

Graficul nr. 12 evidențiază că gradul de participare al elevilor la luarea deciziilor în familie, școală și societate variază semnificativ în funcție de gen. Fetele se implică mai mult decât băieții în toate cele trei contexte: în familie (p < 0,001), la școală (p = 0,001) și în societate (p = 0,028). Această diferență sugerează că genul este un factor semnificativ asociat cu nivelul de participare al elevilor la procesul decizional.

Graficul nr. 13 prezintă mediile scorurilor elevilor la scalele de evaluare a gradului de participare a elevilor la luarea deciziilor din familie, școală și societate, comparativ pentru elevii de gimnaziu și liceu:

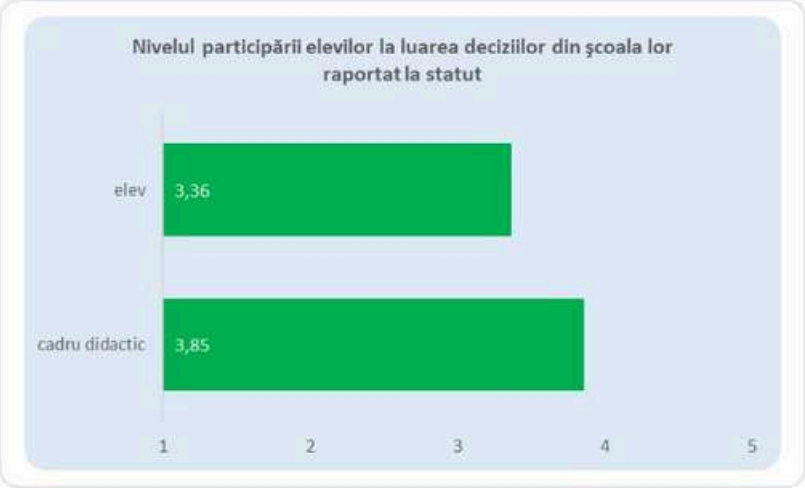

Graficul nr. 13. Gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor din familie, școală și societate, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

Graficul nr. 13 arată că nu există diferențe semnificative între elevii de gimnaziu și cei de liceu în ceea ce privește gradul de participare la luarea deciziilor în familie, școală și societate. Aceasta sugerează că nivelul educațional nu influențează semnificativ implicarea elevilor în procesul decizional.

5.3. Gradul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor

Graficul nr. 14 prezintă comparativ mediile scorurilor la scala de evaluare a nivelului participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, separat pentru elevi și cadre didactice.

Graficul nr. 14. Nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, în funcție de statut (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 14 evidențiază o diferență semnificativă între percepția elevilor și cea a cadrelor didactice privind gradul de participare al elevilor la luarea deciziilor din școală. Cadrele didactice evaluează nivelul de participare ca fiind mai ridicat (media 3,85) comparativ cu elevii (media 3,36), diferența fiind statistic semnificativă ($p < 0,001$).

Această discrepanță indică faptul că profesorii percep elevii ca fiind mai implicați decât se percep ei înșiși. Motivele pot fi multiple: profesorii pot considera că elevii au oportunități reale de a contribui la decizii, însă elevii pot simți că rolul lor este mai degrabă formal sau simbolic, fără impact real asupra deciziilor finale. Aceasta sugerează o diferență de perspectivă între observator și participant direct: profesorii evaluează participarea din perspectiva organizării și a procesului decizional, iar elevii din perspectiva influenței efective pe care o au asupra deciziilor.

Analizând mai profund, această diferență poate reflecta și bariere structurale sau culturale în școală: de exemplu, mecanismele de consultare a elevilor pot exista formal, dar lipsa de feedback concret sau de transparență în procesul decizional poate reduce percepția elevilor asupra propriei implicări. Astfel, nivelul mediu raportat de elevi (3,36) indică o participare moderată, dar nu maximă, ceea ce sugerează că există spațiu semnificativ pentru a crește implicarea reală a elevilor în deciziile școlii.

Interpretare finală: profesorii cred că elevii participă mai mult decât simt aceștia înșiși. Pentru a reduce această discrepanță, este necesar ca școala să implementeze mecanisme clare și vizibile prin care elevii să poată contribui concret și să observe efectul deciziilor lor asupra vieții școlare.

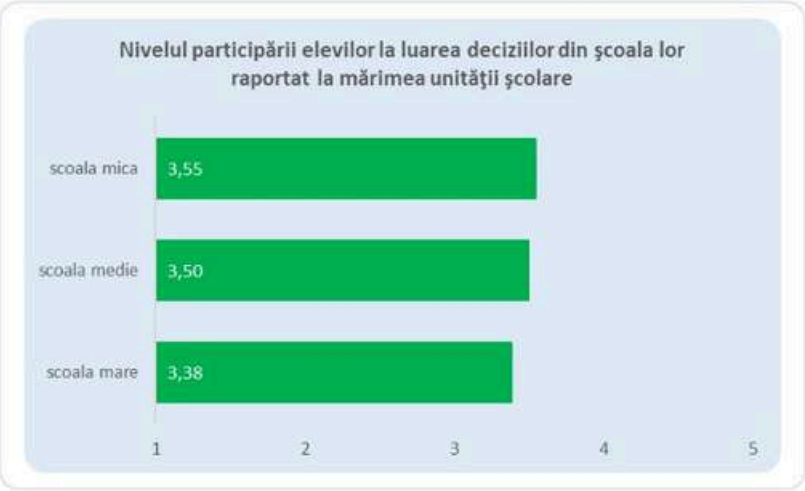
Graficul nr. 15 prezintă mediile scorurilor la scala de evaluare a nivelului participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, comparativ pentru respondenții din școlile urbane, peri-urbane și rurale.

Graficul nr. 15. Nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 15 arată că nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școală variază semnificativ în funcție de localizarea școlii. Elevii și cadrele didactice din școlile rurale raportează un grad de participare mai ridicat comparativ cu cei din școlile urbane ($p < 0,001$) și peri-urbane ($p = 0,018$). Aceasta sugerează că mediul școlar rural favorizează implicarea elevilor în procesul decizional, posibil datorită structurilor mai mici, relațiilor mai apropiate dintre elevi și cadrele didactice sau a unui grad mai mare de responsabilizare directă a elevilor.

Graficul nr. 16 prezintă mediile scorurilor la scala de evaluare a nivelului participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, comparativ pentru respondenții din școlile mici, medii și mari:

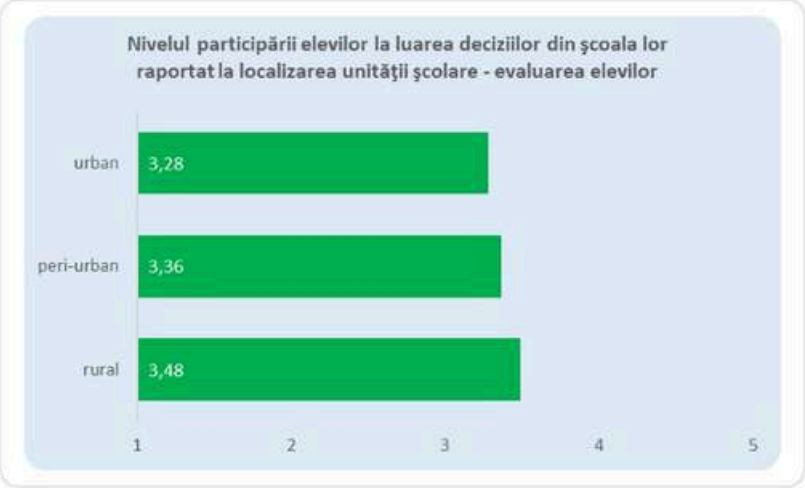

Graficul nr. 16. Nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 16 arată că nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școală diferă semnificativ în funcție de mărimea școlii. Elevii și cadrele didactice din școlile mici raportează un grad de participare mai ridicat comparativ cu cei din școlile mari ($p = 0,002$), iar diferența globală între grupuri este semnificativă ($p = 0,003$). Aceasta sugerează că școlile mai mici facilitează o implicare mai directă și vizibilă a elevilor în procesul decizional, probabil datorită unor structuri mai puțin birocratice și relații mai apropiate între elevi și cadrele didactice.

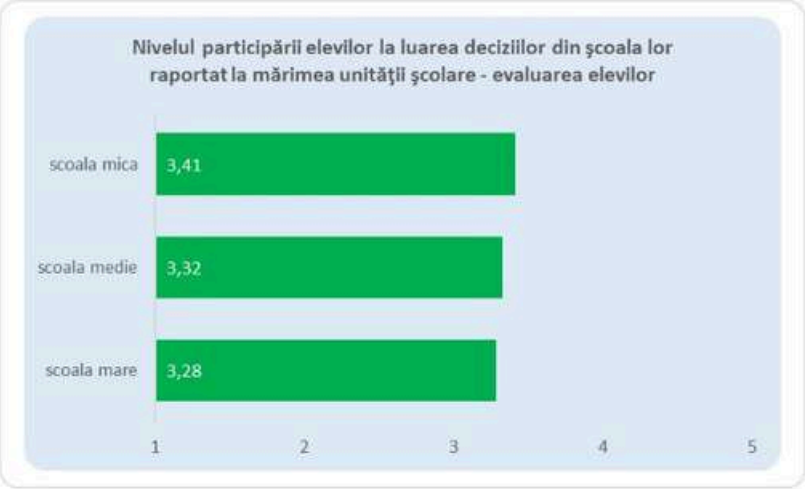
5.3.1. Percepția elevilor

Graficul nr. 17 evidențiază diferențe semnificative statistic în ceea ce privește nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școală, în funcție de localizarea instituției de învățământ. Datele indică faptul că elevii din școlile rurale raportează un nivel mai ridicat al participării la procesul decizional comparativ cu elevii din mediul urban, diferența fiind semnificativă statistic ($p < 0.001$). Acest rezultat sugerează că, în școlile din mediul rural, elevii percep o implicare mai mare în procesele decizionale ale instituției, comparativ cu cei din mediul urban.

Graficul nr. 17. Nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 18 prezintă mediile scorurilor privind nivelul participării elevilor la luarea deciziilor în școală, în funcție de mărimea instituției de învățământ. Rezultatele indică existența unor diferențe semnificative statistic între grupuri ($p = 0.034$). Compararea perechilor de grupuri arată că elevii din școlile mici raportează scoruri ușor mai ridicate ale participării la luarea deciziilor comparativ cu elevii din școlile mari ($p = 0.048$). Totuși, diferențele dintre medii sunt relativ reduse.

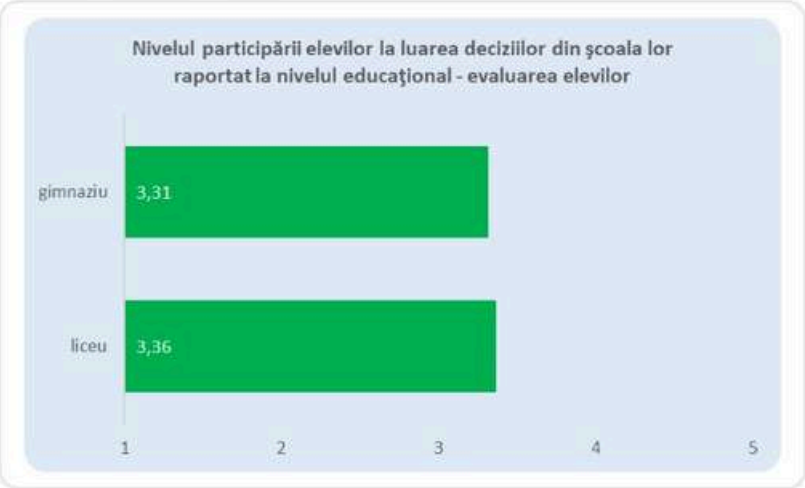
Graficul nr. 18. Nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 19 prezintă mediile scorurilor privind nivelul participării elevilor la luarea deciziilor în școală, în funcție de gen. Rezultatele indică existența unei diferențe semnificative statistic între elevii de gen feminin și cei de gen masculin (p = 0.013). Elevii de gen feminin raportează scoruri ușor mai ridicate ale participării la luarea deciziilor în școală comparativ cu elevii de gen masculin, însă diferența dintre medii nu este foarte pronunțată.

Graficul nr. 19. Nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, în funcție de gen (respondenți: elevi)

Graficul nr. 20 prezintă mediile scorurilor privind nivelul participării elevilor la luarea deciziilor în școală, în funcție de nivelul educațional. Rezultatele indică faptul că nu există diferențe semnificative statistic între elevii de gimnaziu și cei de liceu în ceea ce privește nivelul participării la luarea deciziilor în cadrul școlii (p > 0.05). Astfel, nivelul perceput al participării elevilor la procesele decizionale este relativ similar pentru cele două niveluri educaționale.

Graficul nr. 20. Nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

5.3.2. Percepția cadrelor didactice

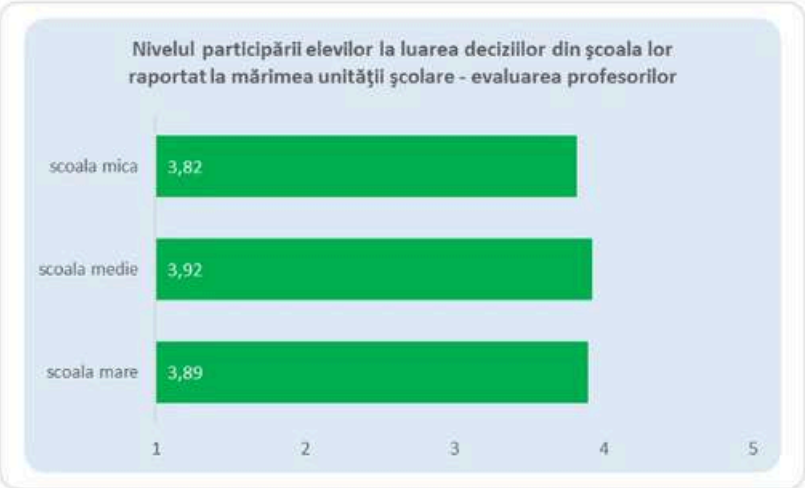
Graficul nr. 21 prezintă mediile scorurilor privind nivelul participării elevilor la luarea deciziilor în școală, conform percepțiilor profesorilor, în funcție de localizarea instituției de învățământ. Rezultatele indică faptul că nu există diferențe semnificative statistic între profesorii din școlile urbane, peri-urbane și ru-

rale în ceea ce privește evaluarea nivelului de participare a elevilor la procesele decizionale din școală ($p > 0.05$). Astfel, percepțiile profesorilor asupra participării elevilor la luarea deciziilor sunt relativ similare indiferent de localizarea școlii.

Graficul nr. 21. Nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 22 prezintă mediile scorurilor privind nivelul participării elevilor la luarea deciziilor în școală, conform percepțiilor profesorilor, în funcție de mărimea instituției de învățământ. Rezultatele indică faptul că nu există diferențe semnificative statistic între profesorii din școlile mici, medii și mari în ceea ce privește evaluarea nivelului de participare a elevilor la procesele decizionale din școală ($p > 0.05$). Astfel, percepțiile profesorilor asupra participării elevilor la luarea deciziilor sunt relativ similare indiferent de mărimea școlii.

Graficul nr. 22. Nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 23 prezintă mediile scorurilor privind nivelul participării elevilor la luarea deciziilor în școală, conform percepțiilor profesorilor, în funcție de experiența didactică. Rezultatele indică faptul că nu există diferențe semnificative statistic între profesorii cu experiență didactică redusă și cei cu expe-

rienţă ridicată în ceea ce privește evaluarea nivelului de participare a elevilor la procesele decizionale din școală ($p > 0.05$). Astfel, percepțiile profesorilor asupra participării elevilor la luarea deciziilor sunt relativ similare indiferent de nivelul experienței didactice.

Graficul nr. 23. Nivelul participării elevilor la luarea deciziilor din școala lor, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

5.4. Gradul de implicare a elevilor în diferite domenii ale vieții școlii

Implicarea elevilor în viața școlii reprezintă un element central al participării democratice în educație. Participarea activă a elevilor în procesele de organizare, planificare și evaluare a activităților educaționale contribuie la dezvoltarea responsabilității, la consolidarea relației dintre elevi și profesori și la crearea unui climat școlar participativ. În același timp, implicarea elevilor în deciziile care vizează viața școlii poate îmbunătăți calitatea procesului educațional și poate crește sentimentul de apartenență al elevilor la comunitatea școlară.

În cadrul cercetării, gradul de implicare a elevilor în diferite domenii ale vieții școlii a fost evaluat prin intermediul unui set de itemi din chestionar care au analizat percepția elevilor asupra nivelului de implicare în diverse activități și procese decizionale din școală. Respondenții au fost rugați să aprecieze cât de implicați sunt elevii în anumite aspecte ale vieții școlare, utilizând o scală de evaluare. Valorile prezentate reprezintă mediile răspunsurilor pentru fiecare domeniu analizat.

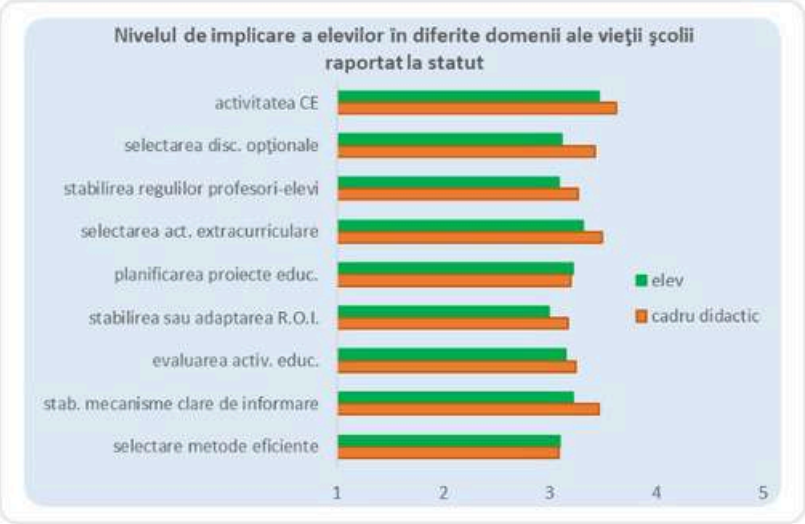

Graficul nr. 24. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare (respondenți: elevi și profesori)

Constatare Cheie: Analiza datelor privind gradul de implicare a elevilor în diferite domenii ale vieții școlii evidențiază faptul că participarea elevilor este mai pronunțată în activități organizatorice și consultative, precum implicarea în activitatea Consiliului Elevilor, selectarea activităților extracurriculare și utilizarea mecanismelor de informare (diferențe semnificative statistic, $p < 0.001$). În schimb, niveluri mai reduse de implicare sunt raportate în domenii ce țin de procesele pedagogice și normative ale școlii, cum ar fi stabilirea regulamentului intern, selectarea metodelor eficiente de predare, stabilirea regulilor în relația profesor–elev și evaluarea activității educaționale. Domenii precum alegerea disciplinelor opționale și participarea la proiecte educaționale se situează în jurul valorii medii a implicării.

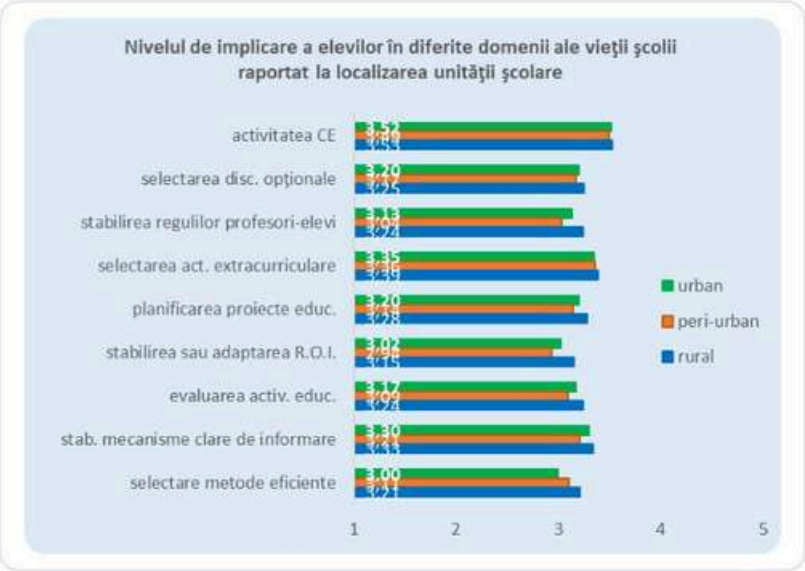
Rezultatele sugerează că participarea elevilor în viața școlii este mai dezvoltată în sfera activităților extracurriculare și a structurilor reprezentative, însă este mai limitată în procesele decizionale care vizează organizarea și desfășurarea procesului educațional propriu-zis. Această distribuție indică faptul că, deși există mecanisme prin care elevii pot participa la viața școlii, implicarea lor în domeniile esențiale ale guvernanței educaționale și ale procesului didactic rămâne relativ restrânsă, ceea ce evidențiază necesitatea consolidării oportunităților de participare reală a elevilor în aceste arii.

Graficul nr. 25 prezintă analiza comparativă a percepțiilor elevilor și profesorilor privind gradul de implicare a elevilor în diferite domenii ale vieții școlii evidențiază diferențe semnificative statistic între cele două categorii de respondenți. În toate domeniile analizate: activitatea Consiliului Elevilor, alegerea disciplinelor opționale, stabilirea regulilor în relația profesor–elev, organizarea activităților extracurriculare, elaborarea regulamentului intern al școlii și mecanismele de informare, profesorii apreciază nivelul implicării elevilor ca fiind mai ridicat decât îl percep elevii înșiși. Aceste diferențe sunt semnificative statistic ($p < 0.05$), ceea ce indică o discrepanță între percepțiile celor două grupuri privind participarea reală a elevilor în viața școlii.

Graficul nr. 25. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare în funcție de statut (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 26 prezintă analiza comparativă a percepțiilor elevilor și profesorilor privind implicarea elevilor în diferite domenii ale vieții școlii, în funcție de localizarea școlii, relevă că nivelul de implicare este mai ridicat în școlile rurale comparativ cu cele peri-urbane și urbane, pentru anumite aspecte semnificative statistic. Mai precis: elevii din școlile rurale participă mai activ la stabilirea regulamentului școlii (peri-urbane < rurale, p = 0.039), la elaborarea regulamentului intern al școlii (ROI) (peri-urbane < rurale, p = 0.027) și la selectarea metodelor eficiente de predare (urbane < rurale, p = 0.011). Aceasta sugerează că școlile rurale oferă oportunități mai consistente de implicare a elevilor în deciziile privind organizarea și funcționarea procesului educațional, comparativ cu școlile urbane și peri-urbane.

Graficul nr. 26. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 27, analiza comparativă a percepțiilor elevilor și profesorilor privind implicarea elevilor în diferite domenii ale vieții școlii, în funcție de mărimea școlii, arată că există diferențe semnificative statistic în ceea ce privește alegerea disciplinelor opționale. Elevii din școlile medii raportează un nivel mai ri-

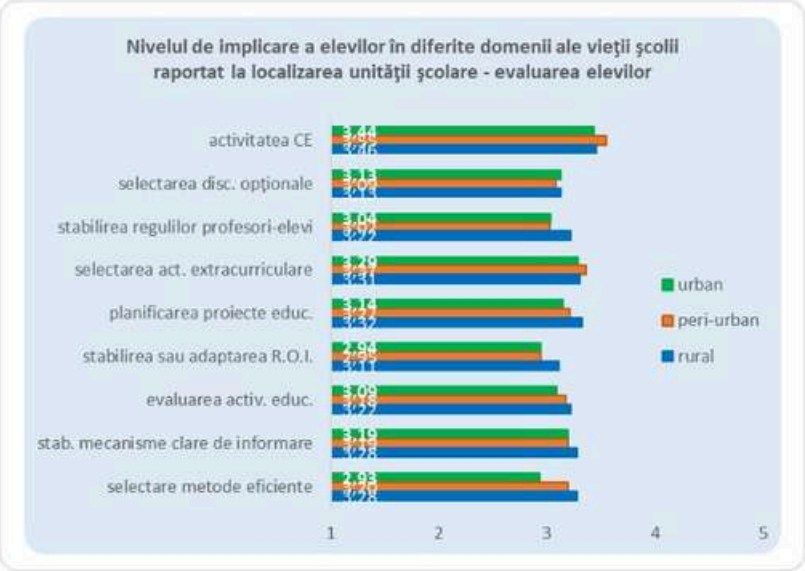
dicat de implicare în selectarea disciplinelor opționale comparativ cu elevii din școlile mici (p = 0.020) și mari (p = 0.001). Aceasta sugerează că școlile de dimensiune medie pot oferi oportunități mai consistente de participare a elevilor în deciziile referitoare la organizarea curriculumului opțional.

Graficul nr. 27. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi și profesori)

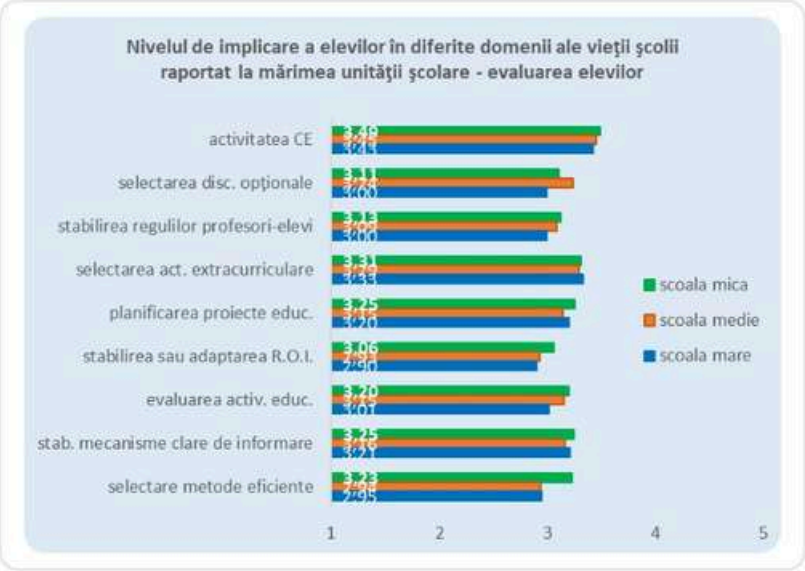
5.4.1. Percepția elevilor

Graficul nr. 28, analiza percepției elevilor privind implicarea lor în diferite domenii ale vieții școlii, în funcție de localizarea școlii, evidențiază diferențe semnificative în ceea ce privește selectarea metodelor eficiente de predare. Elevii din școlile urbane raportează un nivel mai scăzut de implicare comparativ cu elevii din școlile peri-urbane (p = 0.016) și rurale (p < 0.001), iar diferența între urban și rural este foarte pronunțată (p < 0.001). Aceasta sugerează că școlile urbane oferă mai puține oportunități elevilor de a fi implicați în deciziile legate de metodele de predare, comparativ cu școlile din mediul peri-urban și rural.

Graficul nr. 28. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 29, analiza percepției elevilor privind implicarea lor în diferite domenii ale vieții școlii, în funcție de mărimea școlii, evidențiază diferențe semnificative în ceea ce privește selectarea metodelor eficiente de predare. Elevii din școlile mici raportează un nivel mai ridicat de implicare comparativ cu elevii din școlile medii (p = 0.005) și mari (p = 0.010). Aceasta sugerează că școlile mai mici oferă oportunități mai consistente pentru elevi de a participa la deciziile legate de metodele didactice, comparativ cu școlile de dimensiuni medii și mari.

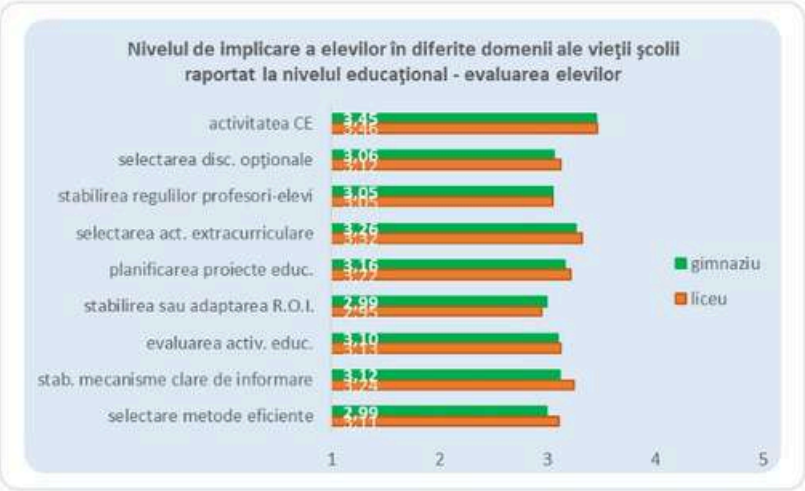
Graficul nr. 29. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 30, analiza percepției elevilor privind implicarea lor în diferite domenii ale vieții școlii, în funcție de gen, evidențiază că există diferențe semnificative statistic în implicarea în activitatea Consiliului Elevilor. Elevii de gen masculin raportează un nivel mai scăzut de participare comparativ cu elevii de gen feminin (p = 0.003). Aceasta sugerează că fetele tind să fie mai implicate în structurile reprezentative ale școlii, precum activitatea Consiliului Elevilor.

Graficul nr. 30. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare în funcție de gen (respondenți: elevi)

Graficul nr. 31, analiza percepției elevilor privind implicarea lor în diferite domenii ale vieții școlii, în funcție de nivelul educațional, nu relevă diferențe semnificative între elevii de gimnaziu și cei de liceu. Aceasta sugerează că gradul de implicare perceput de elevi în viața școlii este similar pentru ambele niveluri educaționale.

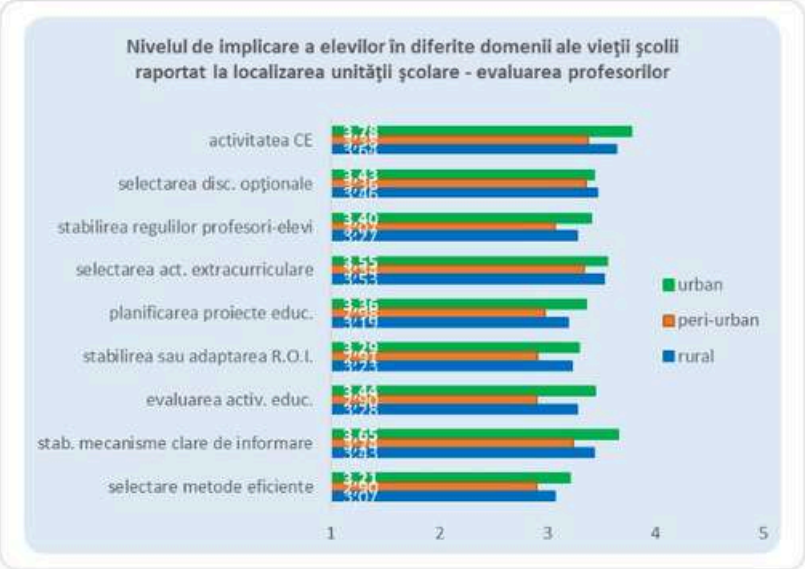

Graficul nr. 31. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

5.4.2. Percepția cadrelor didactice

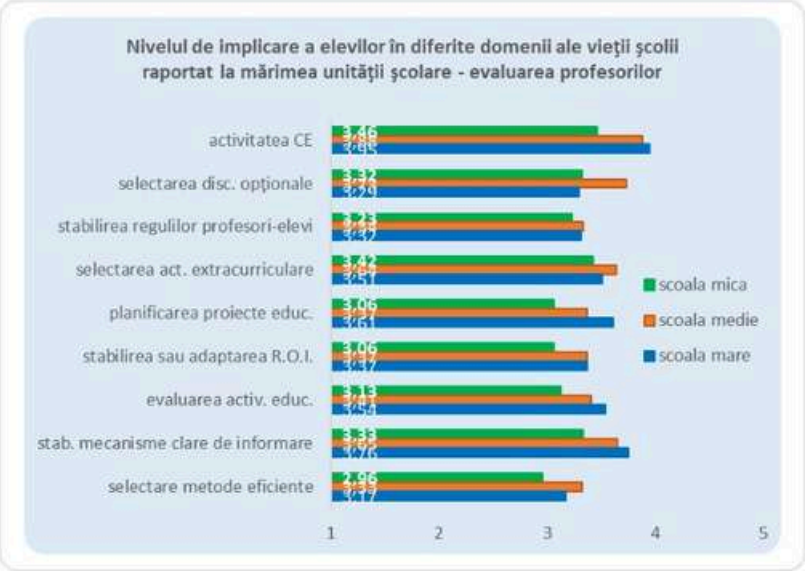
Graficul nr. 32, analiza percepției profesorilor privind implicarea elevilor în diferite domenii ale vieții școlii, în funcție de localizarea școlii, evidențiază că profesorii din școlile urbane apreciază nivelul de implicare al elevilor ca fiind mai ridicat comparativ cu profesorii din școlile peri-urbane pentru majoritatea domeniilor analizate: activitatea Consiliului Elevilor ($p = 0.008$), stabilirea regulilor ($p = 0.035$), proiecte educaționale ($p = 0.019$), regulamentul intern al școlii (ROI, $p = 0.013$), activitatea educațională ($p < 0.001$) și mecanismele de informare ($p = 0.006$). În cazul activității educaționale, nivelul de implicare raportat de profesorii din școlile rurale este, de asemenea, mai ridicat decât cel din școlile peri-urbane

(p = 0.013). Aceasta sugerează că, din perspectiva profesorilor, școlile peri-urbane oferă oportunități mai limitate de implicare a elevilor, în timp ce implicarea în școlile urbane și rurale este percepută ca mai consistentă.

Graficul nr. 32. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 33, Analiza percepției profesorilor privind implicarea elevilor în diferite domenii ale vieții școlii, în funcție de mărimea școlii, evidențiază că profesorii din școlile mici apreciază nivelul de implicare al elevilor ca fiind semnificativ mai scăzut comparativ cu profesorii din școlile medii și mari pentru majoritatea domeniilor analizate. Diferențele semnificative includ: activitatea Consiliului Elevilor, disciplinele opționale, proiectele educaționale, elaborarea regulamentului intern (ROI), evaluarea activității educaționale, mecanismele de informare și selectarea metodelor eficiente (toate $p < 0.05$). Aceasta sugerează că, din perspectiva cadrelor didactice, școlile mici oferă mai puține oportunități pentru implicarea activă a elevilor în viața școlii, în timp ce școlile medii și mari permit o participare mai consistentă în diverse domenii.

Graficul nr. 33. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 34, analiza percepției profesorilor privind implicarea elevilor în diferite domenii ale vieții școlii, în funcție de experiența didactică, nu evidențiază diferențe semnificative între profesorii cu experiență redusă și cei cu experiență ridicată. Aceasta sugerează că nivelul de experiență al cadrelor didactice nu influențează percepția asupra implicării elevilor în viața școlii.

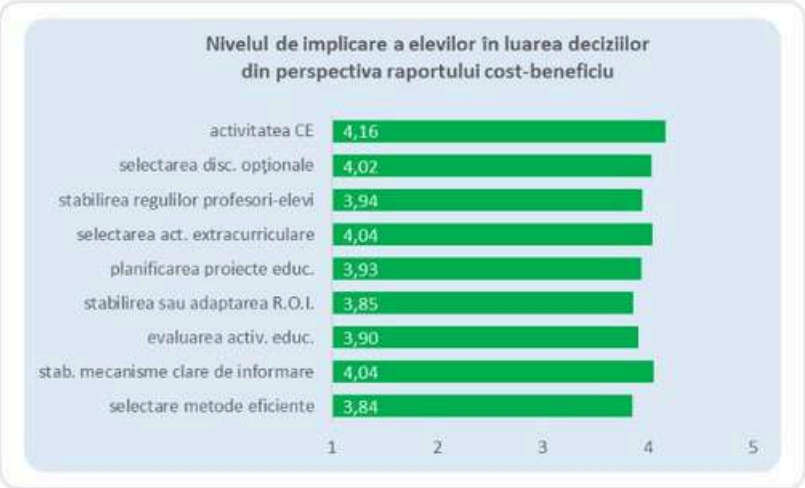

Graficul nr. 34. Gradul de implicare a elevilor în diferite activități școlare în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

5.5. Gradul de implicare a elevilor în luarea deciziilor din perspectiva raportului cost-beneficiu

Analiza percepției profesorilor privind implicarea elevilor în luarea deciziilor din perspectiva raportului cost-beneficiu arată că elevii sunt considerați a aduce beneficii mai mari decât costurile în anumite domenii ale vieții școlii. Mai exact, implicarea este evaluată ca fiind superioară mediei în activitatea Consiliului Elevilor ($p < 0.001$), organizarea activităților extracurriculare ($p = 0.004$) și în utilizarea mecanismelor de informare ($p < 0.001$). Domeniile precum alegerea disciplinelor opționale, stabilirea regulilor pro-

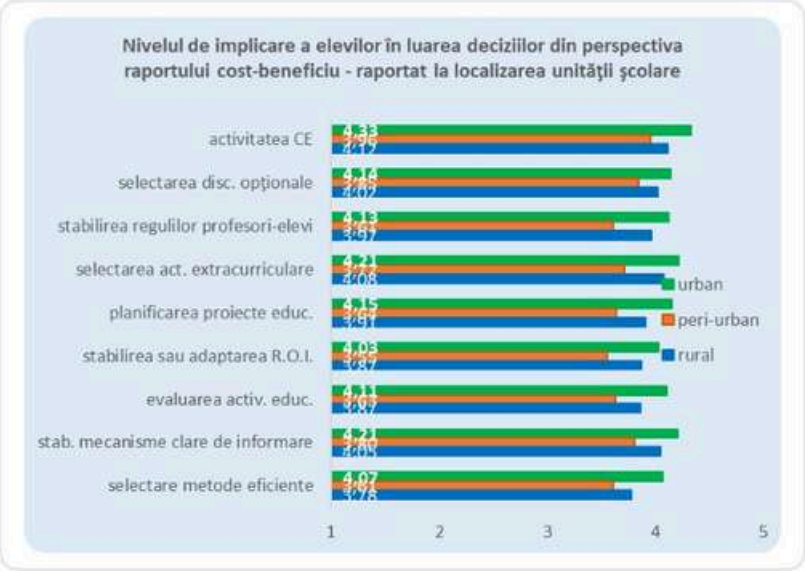
fesor–elev și planificarea proiectelor educaționale se situează în jurul valorii medii, indicând un echilibru între beneficiile și eforturile implicării elevilor. În schimb, implicarea elevilor este considerată mai costisitoare sau mai puțin eficientă în domenii ce vizează organizarea și gestionarea procesului educațional direct: adoptarea regulamentului intern (ROI, $p < 0.001$), evaluarea activității educaționale ($p = 0.001$) și selectarea metodelor eficiente de predare ($p < 0.001$).

Graficul nr. 35. Evaluarea implicării elevilor din perspectiva raportului cost-beneficiu (respondenți: profesori)

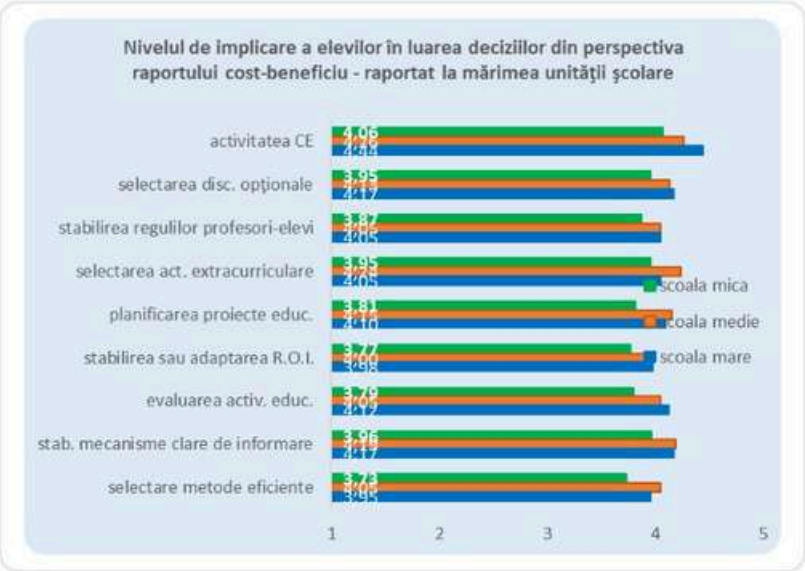
Profesorii percep că implicarea elevilor aduce cele mai mari beneficii în activitățile extracurriculare, structurile reprezentative și mecanismele de informare, domenii în care participarea elevilor este eficientă și valorificată pozitiv. În schimb, implicarea lor în procesele pedagogice și normative, deși importantă, este percepută ca mai costisitoare și cu un impact mai redus asupra eficienței decizionale. Aceasta sugerează necesitatea optimizării mecanismelor de participare a elevilor în deciziile legate de procesul educațional propriu-zis, astfel încât beneficiile implicării să fie mai evidente și mai echilibrate în toate domeniile vieții școlii.

Graficul nr. 36, analiza percepției profesorilor privind implicarea elevilor din perspectiva raportului cost-beneficiu, în funcție de localizarea școlii, evidențiază că profesorii din școlile urbane și rurale evaluează implicarea elevilor ca fiind mai eficientă și mai benefică comparativ cu profesorii din școlile peri-urbane pentru mai multe domenii. Mai exact: activitatea Consiliului Elevilor (urban > peri, $p = 0.004$; peri < urban, $p = 0.003$), stabilirea regulilor (peri < urban, $p < 0.001$; peri < rural, $p = 0.019$), organizarea activităților extracurriculare (peri < urban, $p < 0.001$; peri < rural, $p = 0.007$) și planificarea proiectelor educaționale (peri < urban, $p < 0.001$). Aceasta sugerează că școlile peri-urbane oferă oportunități mai limitate și mai puțin eficiente pentru implicarea elevilor, în timp ce în școlile urbane și rurale participarea elevilor este percepută ca aducând beneficii mai mari în raport cu costurile.

Graficul nr. 36. Evaluarea implicării elevilor din perspectiva raportului cost-beneficiu, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 37, analiza percepției profesorilor privind implicarea elevilor în viața școlii din perspectiva raportului cost-beneficiu, în funcție de mărimea școlii, evidențiază că implicarea elevilor este percepută ca mai eficientă și mai benefică în școlile medii și mari comparativ cu școlile mici. Diferențele semnificative apar în activitatea Consiliului Elevilor (mică < mare, p = 0.026), organizarea activităților extracurriculare (mică < medie, p = 0.025), planificarea proiectelor educaționale (mică < medie, p = 0.006) și selectarea metodelor eficiente (mică < medie, p = 0.017). De asemenea, evaluarea activității educaționale este considerată mai eficientă în școlile medii și mari (p = 0.020). Aceasta sugerează că școlile mici oferă oportunități mai limitate pentru implicarea elevilor în decizii cu raport pozitiv cost-beneficiu, în timp ce școlile medii și mari permit o participare mai consistentă și mai eficientă.

Graficul nr. 37. Evaluarea implicării elevilor din perspectiva raportului cost-beneficiu, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 38, Analiza percepției profesorilor privind implicarea elevilor în viața școlii din perspectiva raportului cost-beneficiu, în funcție de experiența didactică, nu evidențiază diferențe semnificative între profesorii cu experiență redusă și cei cu experiență ridicată. Aceasta sugerează că nivelul de experiență didactică al cadrelor didactice nu influențează percepția asupra eficienței și beneficiilor implicării elevilor în diferitele domenii ale vieții școlii.

Graficul nr. 38. Evaluarea implicării elevilor din perspectiva raportului cost-beneficiu, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

6. Factori facilitatori și inhibatori ai implicării elevilor

6.1. Factori care motivează elevii să participe

Graficul nr. 39 prezintă principalii factori care motivează elevii să participe la luarea deciziilor (frecvența cu care este selectat fiecare factor):

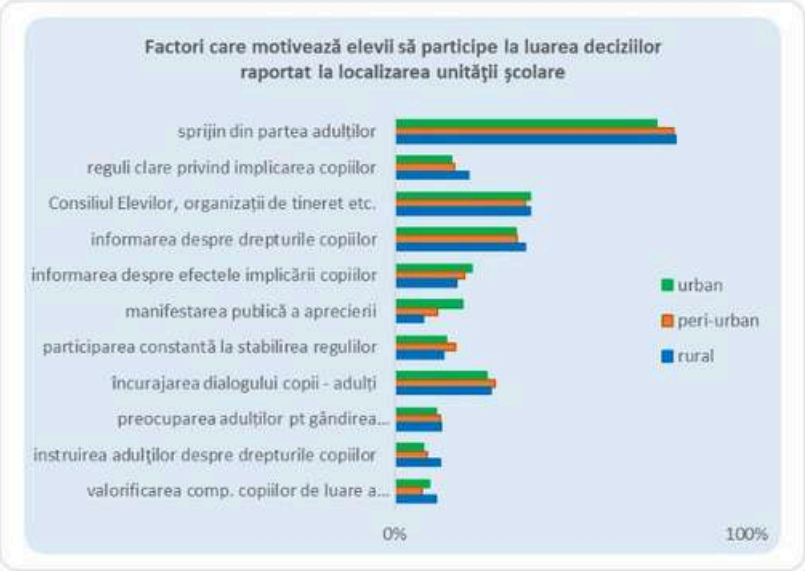

Graficul nr. 39. Factori care motivează elevii să se implice (respondenți: elevi)

Constatare cheie: Datele arată că sprijinul din partea adulților (77,06%) reprezintă de departe cel mai important factor care motivează elevii să participe la luarea deciziilor. La o distanță considerabilă se situează consiliul elevilor și organizațiile de tineret (38,20%), precum și încurajarea dialogului copil–adult (27,06%). Alți factori, precum informarea despre efectele implicării (20,16%), regulile privind implicarea copiilor (17,82%) sau participarea la stabilirea regulilor (15,03%), sunt menționați într-o măsură mai redusă, iar elementele ce țin de instruirea adulților privind drepturile copiilor (9,80%) și valorificarea competențelor copiilor de luare a deciziilor (9,98%) sunt cel mai rar indicate.

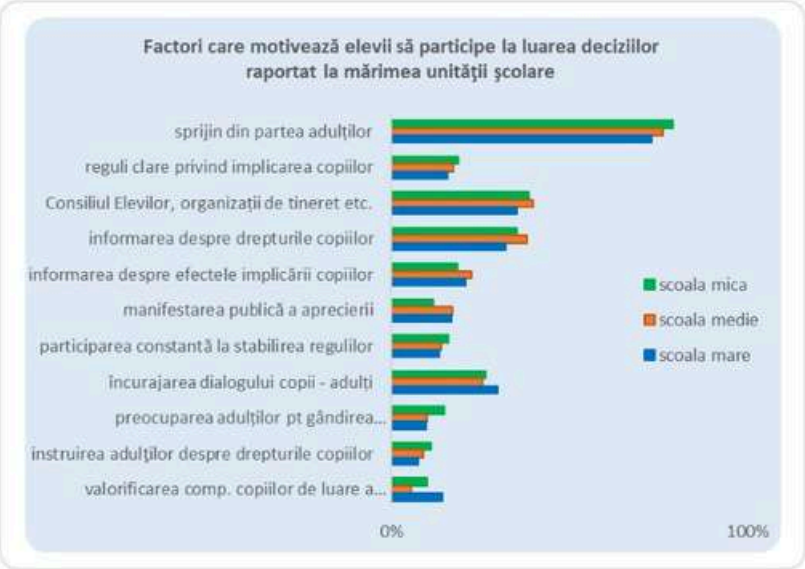
Rezultatele sugerează că motivația elevilor de a se implica în procesele decizionale este determinată în principal de atitudinea și sprijinul activ al adulților, precum și de existența unor spații instituționale de participare și dialog. Prin urmare, consolidarea culturii participative în școală ar trebui să vizeze în primul rând încurajarea relațiilor de sprijin și dialog între elevi și adulți, alături de dezvoltarea structurilor și mecanismelor care facilitează implicarea reală a elevilor în procesul decizional.

Graficul nr. 40. Constatarea indică faptul că manifestarea publică a aprecierii reprezintă un factor motivator semnificativ mai frecvent menționat de elevii din școlile urbane comparativ cu cei din școlile periurbane ($p=0,041$) și rurale ($p<0,001$). Aceasta sugerează că elevii din mediul urban percep într-o măsură mai mare recunoașterea publică a implicării lor drept un element care îi motivează să participe la luarea deciziilor.

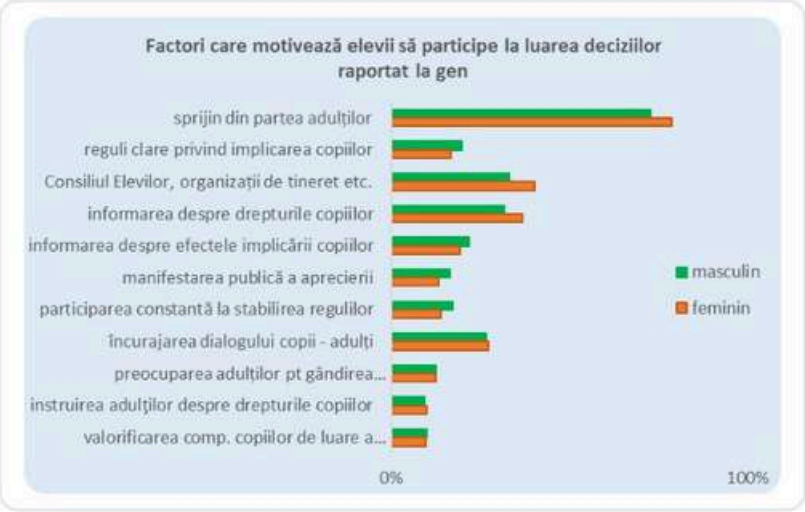
Graficul nr. 40. Factori care motivează elevii să se implice, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 41. Rezultatele arată o diferență semnificativă în ceea ce privește valorificarea competențelor elevilor de luare a deciziilor, acest factor fiind menționat mai frecvent de elevii din școlile mari comparativ cu cei din școlile medii (p=0,006; p=0,008). Acest lucru sugerează că în instituțiile de dimensiuni mai mari elevii percep într-o măsură mai mare oportunități sau așteptări legate de utilizarea competențelor lor în procesul decizional.

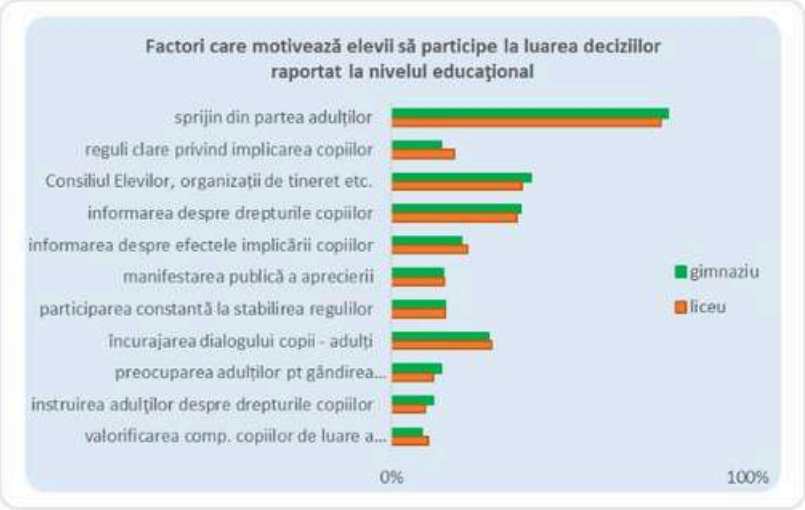
Graficul nr. 41. Factori care motivează elevii să se implice, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 42. Analiza evidențiază diferențe semnificative de gen pentru doi factori motivaționali: sprijinul din partea adulților (p=0,049) și consiliul elevilor / organizațiile de tineret (p=0,040). În ambele cazuri, acești factori sunt menționați mai frecvent de eleve decât de elevi, sugerând că fetele percep mai puternic rolul sprijinului adult și al structurilor de reprezentare elevilor în motivarea participării la luarea deciziilor.

Graficul nr. 42. Factori care motivează elevii să se implice, în funcție de gen (respondenți: elevi)

Graficul nr. 43. Rezultatele indică faptul că nu există diferențe semnificative statistic între elevii de gimnaziu și cei de liceu în ceea ce privește factorii care îi motivează să participe la luarea deciziilor, sugerând că tiparele de motivare sunt relativ similare între cele două niveluri educaționale.

Graficul nr. 43. Factori care motivează elevii să se implice, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

6.2. Bariere în calea participării elevilor

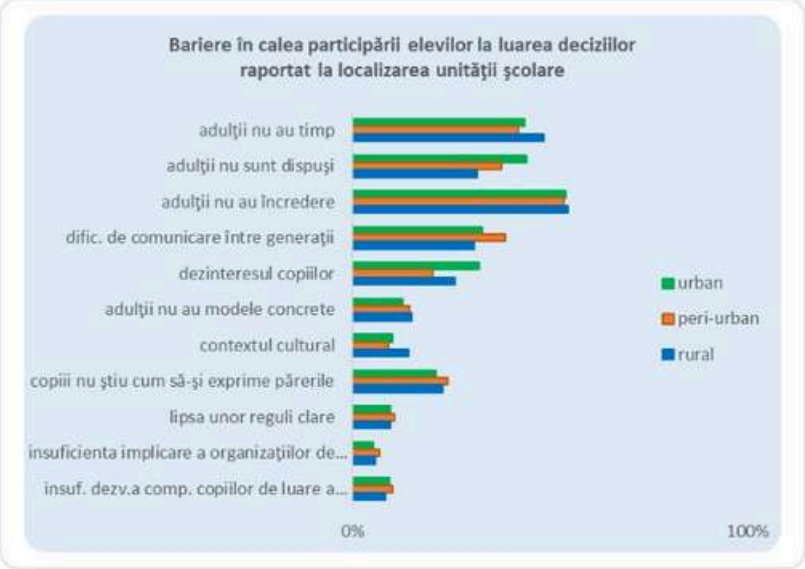
Graficul nr. 44. Datele evidențiază că principalele bariere în calea participării elevilor la luarea deciziilor sunt percepute în mare parte ca fiind legate de atitudinea și disponibilitatea adulților. Cea mai frecvent menționată barieră este lipsa de încredere a adulților în copii (54,12%), urmată de lipsa de timp a adulților (44,65%) și de indisponibilitatea acestora de a implica elevii (38,98%). De asemenea, dificultățile de comunicare între generații (33,63%) și dezinteresul copiilor (27,62%) sunt menționate relativ frecvent, în timp ce alte bariere, precum lipsa unor reguli clare (9,8%), insuficienta dezvoltare a competențelor copiilor de luare a deciziilor (9,24%) sau implicarea redusă a organizațiilor de tineret (5,79%), sunt raportate într-o măsură mai mică.

Graficul nr. 44. Bariere în calea participării elevilor (respondenți: elevi)

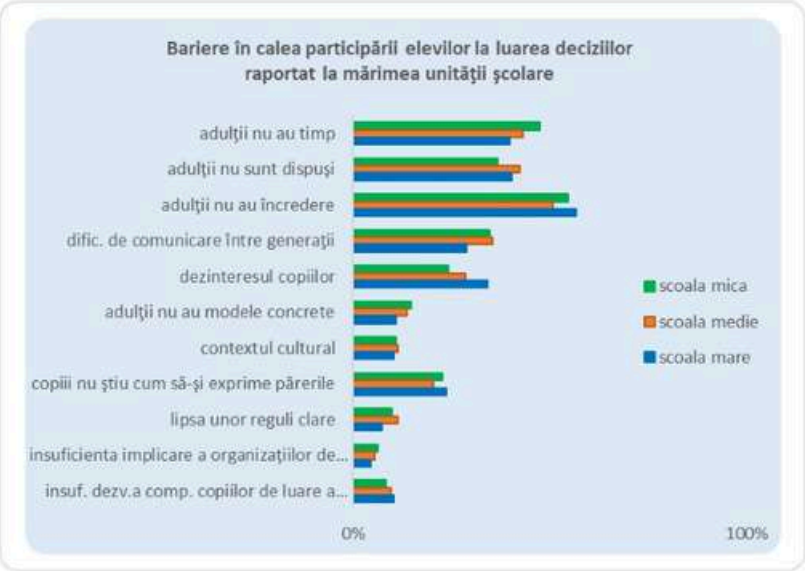
De menționat este faptul că fiecare respondent a putut menționa maxim trei răspunsuri, motiv pentru care, evident, suma frecvențelor răspunsurilor depășește 100%. Rezultatele sugerează că principalele obstacole în calea participării elevilor la procesele decizionale nu țin atât de lipsa mecanismelor formale, cât mai ales de factorii relaționali și atitudinali dintre adulți și copii, în special de nivelul de încredere, disponibilitate și comunicare. În acest context, stimularea participării elevilor necesită consolidarea unei culturi instituționale bazate pe încredere, dialog intergenerațional și deschidere din partea adulților, concomitent cu sprijinirea elevilor în dezvoltarea competențelor de exprimare și implicare în procesul decizional.

Graficul nr. 45. Rezultatele evidențiază diferențe semnificative în funcție de localizarea școlii pentru două bariere. Indisponibilitatea adulților de a implica elevii este menționată mai frecvent de elevii din școlile urbane comparativ cu cei din școlile rurale (p=0,004; p=0,005). De asemenea, dezinteresul copiilor este raportat mai des de elevii din mediul urban decât de cei din școlile periurbane (p=0,005; p=0,006), sugerând o percepție mai accentuată a acestor obstacole în mediul urban.

Graficul nr. 45. Bariere în calea participării elevilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 46. Analiza indică o diferență semnificativă în ceea ce privește dezinteresul copiilor ca barieră în participare, acesta fiind menționat mai frecvent de elevii din școlile mari comparativ cu cei din școlile mici (p=0,022; p=0,025). Acest rezultat sugerează că în instituțiile educaționale de dimensiuni mai mari elevii percep într-o măsură mai mare lipsa de interes a colegilor drept un obstacol pentru implicarea în procesul decizional.

Graficul nr. 46. Bariere în calea participării elevilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 47. Rezultatele indică mai multe diferențe semnificative în funcție de gen. Elevii menționează mai frecvent lipsa de timp a adulților (p=0,001) și lipsa unor modele concrete (p=0,011) ca bariere, în timp ce elevele indică mai des indisponibilitatea adulților (p=0,012), lipsa de încredere a adulților în copii (p=0,001) și dezinteresul copiilor (p=0,043). Aceste rezultate sugerează percepții diferite între fete și băieți privind natura obstacolelor care limitează participarea elevilor.

Graficul nr. 47. Bariere în calea participării elevilor, în funcție de gen (respondenți: elevi)

Graficul nr. 48. Analiza arată o diferență semnificativă statistic pentru bariera lipsa de timp a adulților (p=0,031), ceea ce indică faptul că percepția privind această dificultate diferă între elevii de gimnaziu și cei de liceu, sugerând că disponibilitatea adulților este resimțită diferit în funcție de nivelul educațional al elevilor.

Graficul nr. 48. Bariere în calea participării elevilor, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

6.3. Cauzalitatea implicării elevilor

Graficul nr. 49 prezintă principalele motive ale implicării elevilor la luarea deciziilor din școala lor (frecvența cu care respondenții (elevi și profesori) au selectat fiecare motiv):

Graficul nr. 49. Principalele motive pentru care elevii se implică (respondenți: elevi și profesori)

De menționat este faptul că fiecare respondent a putut menționa maxim trei răspunsuri, motiv pentru care, evident, suma frecvențelor răspunsurilor depășește 100%.

Constatare cheie: Datele evidențiază că implicarea elevilor în luarea deciziilor este determinată în principal de convingerea că opinia lor contează cu adevărat (48,68%), urmată de suportul profesorilor (42,91%) și de apartenența la Consiliul Elevilor și asumarea rolurilor în cadrul acestuia (36,18%). De asemenea, un rol important îl au suportul părinților (26,70%) și interesul pentru dezvoltarea abilităților personale (24,98%), în timp ce factori precum suportul colegilor (18,64%), interesul pentru colaborarea cu

profesorii (19,11%), experiențele pozitive anterioare (16,76%) sau dorința de a contribui la dezvoltarea școlii (17,7%) sunt menționați într-o măsură mai moderată. Cel mai rar este indicată motivația legată de anumite avantaje (9,8%), sugerând că beneficiile personale directe nu reprezintă principalul motiv al implicării.

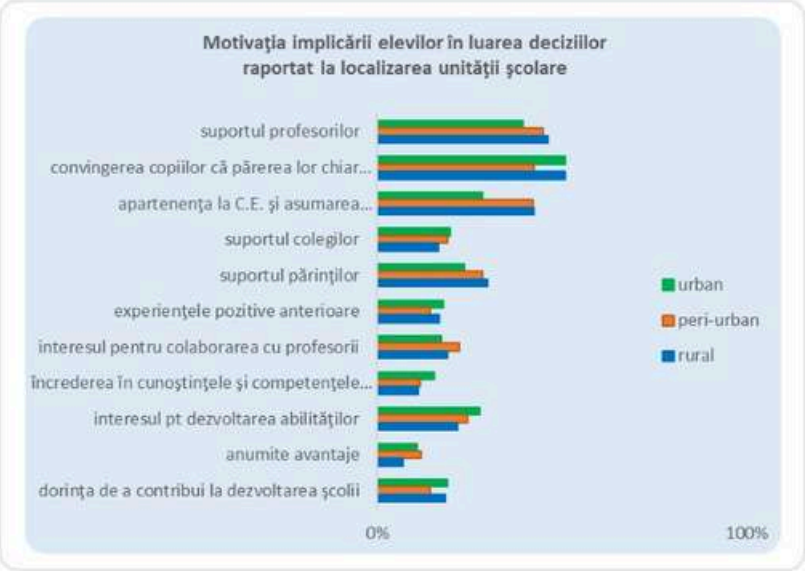
Rezultatele sugerează că implicarea elevilor în procesele decizionale este determinată în primul rând de factori relaționali și de percepția valorii propriei opinii, în special de sprijinul profesorilor și de sentimentul că participarea lor are un impact real. În acest context, consolidarea participării elevilor necesită crearea unui climat educațional bazat pe recunoașterea valorii opiniilor elevilor, sprijin din partea profesorilor și oportunități concrete de implicare, inclusiv prin structuri de reprezentare precum Consiliul Elevilor.

Graficul nr. 50. Rezultatele arată diferențe semnificative între percepțiile elevilor și ale profesorilor privind motivele implicării. Profesorii menționează mai frecvent suportul profesorilor, apartenența la Consiliul Elevilor, experiențele anterioare, interesul pentru colaborarea cu profesorii și dorința de a contribui la dezvoltarea școlii, în timp ce elevii indică mai des suportul colegilor și suportul părinților drept factori care îi motivează să se implice.

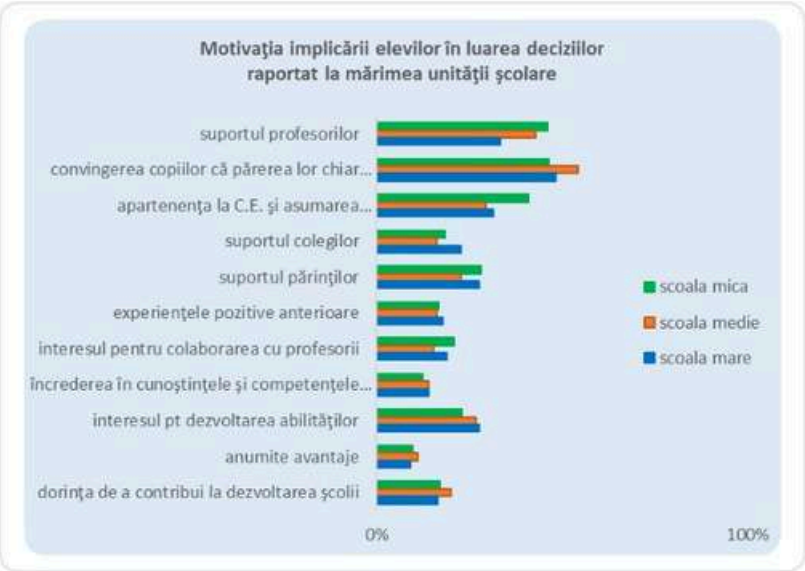
Graficul nr. 50. Principalele motive pentru care elevii se implică, în funcție de statut (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 51. Analiza indică diferențe semnificative pentru convingerea că opinia elevilor contează și pentru apartenența la Consiliul Elevilor. Apartenența la Consiliul Elevilor este menționată mai frecvent de respondenții din școlile periurbane și rurale comparativ cu cei din mediul urban, sugerând o percepție mai accentuată a rolului acestei structuri în școlile din afara mediului urban.

Graficul nr. 51. Principalele motive pentru care elevii se implică, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi și profesori)

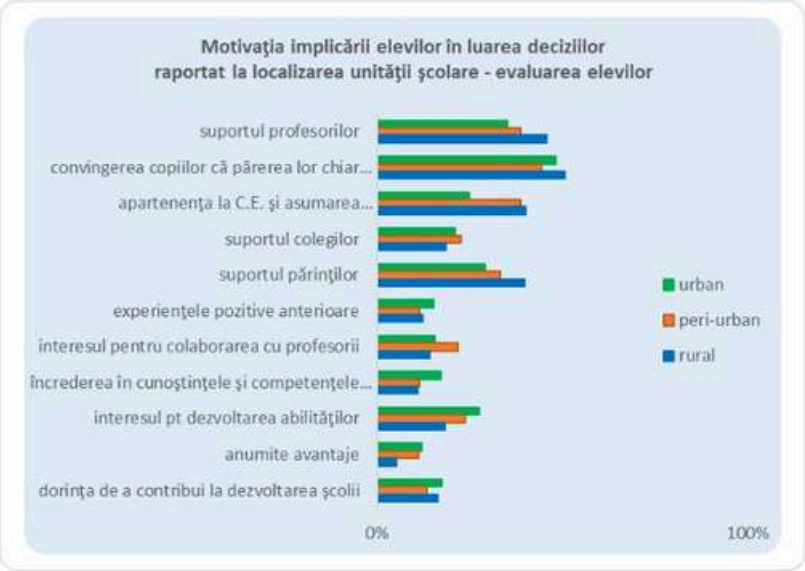
Graficul nr. 52. Rezultatele evidențiază diferențe semnificative pentru suportul profesorilor și apartenența la Consiliul Elevilor. Suportul profesorilor este menționat mai frecvent în școlile mici comparativ cu școlile mari, iar apartenența la Consiliul Elevilor este indicată semnificativ mai des în școlile mici decât în școlile medii și mari, sugerând un rol mai vizibil al acestor factori în instituțiile de dimensiuni reduse.

Graficul nr. 52. Principalele motive pentru care elevii se implică, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi și profesori)

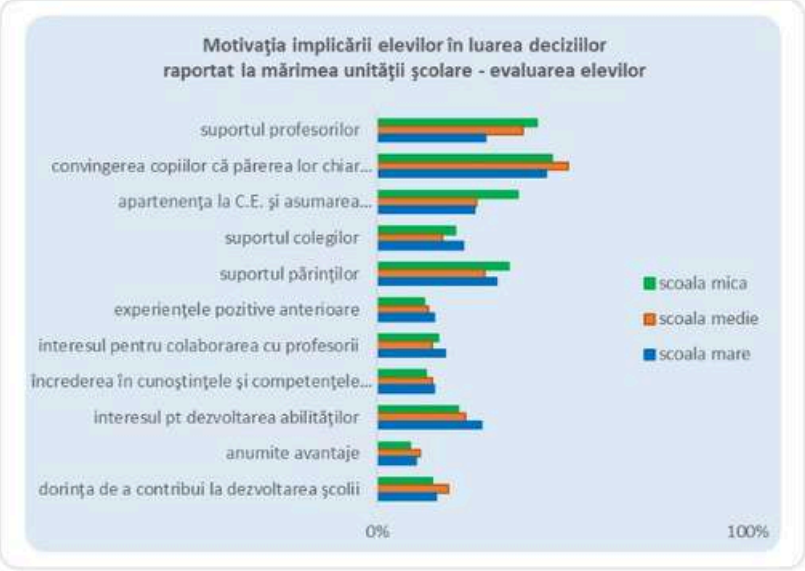
6.3.1. Percepția elevilor

Graficul nr. 53 – în funcție de localizarea școlii (elevi) Rezultatele arată mai multe diferențe semnificative în funcție de localizarea școlii. Elevii din mediul rural menționează mai frecvent suportul profesorilor, apartenența la Consiliul Elevilor și suportul părinților ca motive ale implicării, în timp ce elevii din mediul urban indică mai des interesul pentru dezvoltarea abilităților și anumite avantaje asociate participării.

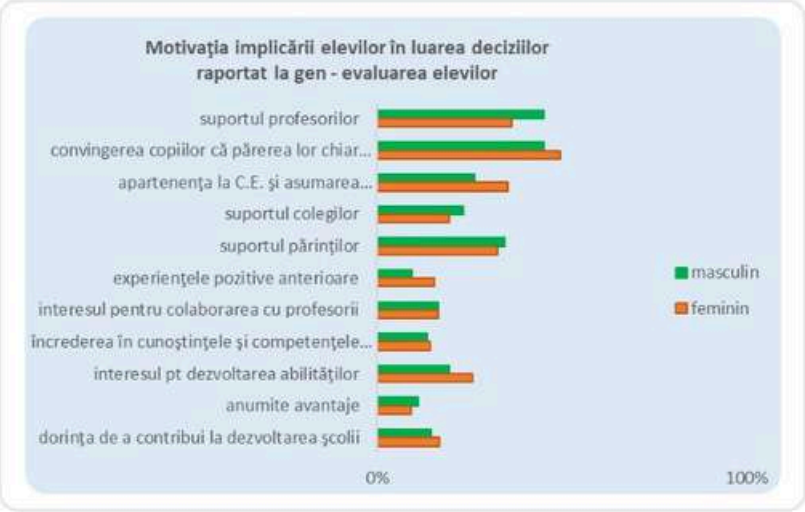
Graficul nr. 53. Principalele motive pentru care elevii se implică, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 54 – în funcție de mărimea școlii (elevi) Analiza evidențiază că suportul profesorilor și apartenența la Consiliul Elevilor sunt menționate semnificativ mai frecvent de elevii din școlile mici comparativ cu cei din școlile medii și mari, sugerând că aceste elemente au o influență mai pronunțată asupra implicării elevilor în instituțiile educaționale de dimensiuni reduse.

Graficul nr. 54. Principalele motive pentru care elevii se implică, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 55 – în funcție de gen (elevi) Rezultatele indică diferențe de gen pentru mai mulți factori motivaționali. Elevii menționează mai frecvent suportul profesorilor, în timp ce elevele indică mai des apartenența la Consiliul Elevilor, experiențele pozitive anterioare și interesul pentru dezvoltarea abilităților ca motive pentru implicarea în luarea deciziilor.

Graficul nr. 55. Principalele motive pentru care elevii se implică, în funcție de gen (respondenți: elevi)

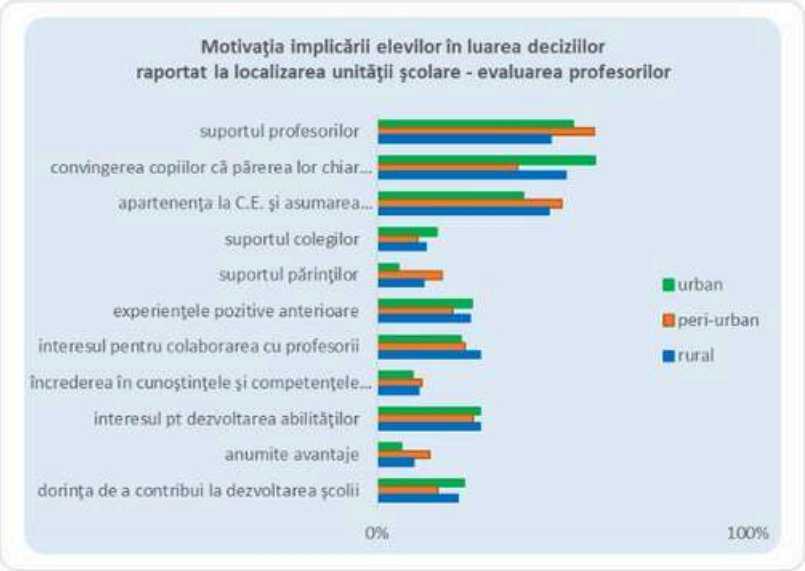
Graficul nr. 56 – în funcție de nivelul educațional (elevi) Analiza arată că apartenența la Consiliul Elevilor este menționată mai frecvent de elevii de gimnaziu, în timp ce elevii de liceu indică mai des experiențele anterioare de implicare și dorința de a contribui la dezvoltarea școlii drept motive ale participării la procesul decizional.

Graficul nr. 56. Principalele motive pentru care elevii se implică, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

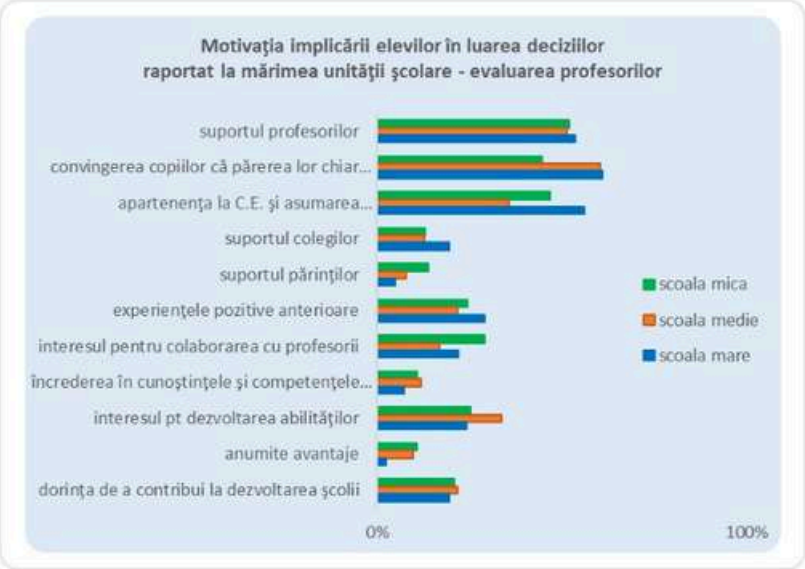
6.3.2. Percepția cadrelor didactice

Graficul nr. 57 – în funcție de localizarea școlii (profesori) Rezultatele indică diferențe semnificative în funcție de localizarea școlii: profesorii din mediul urban menționează mai frecvent convingerea că opinia elevilor contează, în timp ce profesorii din școlile periurbane indică mai des suportul părinților ca motiv al implicării elevilor.

Graficul nr. 57. Principalele motive pentru care elevii se implică, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 58 – în funcție de mărimea școlii (profesori) Analiza arată că convingerea că opinia elevilor contează este menționată mai frecvent de profesorii din școlile medii comparativ cu cei din școlile mici, sugerând diferențe în percepția acestui factor motivațional în funcție de dimensiunea instituției.

Graficul nr. 58. Principalele motive pentru care elevii se implică, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 59 – în funcție de experiența didactică (profesori) Rezultatele indică faptul că nu există diferențe semnificative statistic între profesorii cu experiență didactică redusă și cei cu experiență ridicată în ceea ce privește percepția asupra motivelor care determină implicarea elevilor în luarea deciziilor.

Graficul nr. 59. Principalele motive pentru care elevii se implică, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

6.4. Cauzalitatea neimplicării elevilor

Graficul nr. 60 prezintă principalele motive ale neimplicării elevilor la luarea deciziilor din școala lor (frecvența cu care respondenții (elevi și profesori) au selectat fiecare motiv):

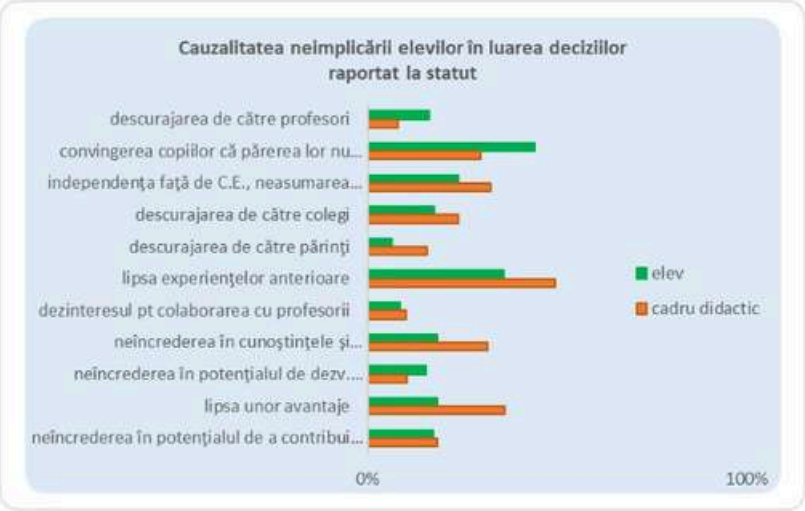
Graficul nr. 60. Principalele motive pentru care elevii NU se implică (respondenți: elevi și profesori)

Constatare cheie: Datele arată că principalele motive ale neimplicării elevilor în luarea deciziilor sunt legate în special de percepțiile și experiențele personale ale elevilor. Cele mai frecvent menționate motive sunt convingerea că opinia lor nu contează (39,94%) și lipsa experiențelor anterioare de implicare (39,86%), urmate de independența față de Consiliul Elevilor sau neasumarea rolurilor în cadrul acestuia (26,55%) și lipsa unor avantaje percepute ale participării (23,73%). De asemenea, sunt indicate neîncrederea în propriile cunoștințe și abilități (22,40%) și descurajarea din partea colegilor (19,58%), în timp ce descurajarea din partea profesorilor (13,78%) și a părinților (9,16%) sunt menționate mai rar.

Rezultatele sugerează că neimplicarea elevilor în procesele decizionale este determinată în principal de factori psihologici și experiențiali, precum percepția lipsei de impact a opiniei personale și absența experiențelor anterioare de participare. În acest context, creșterea nivelului de implicare a elevilor ne-

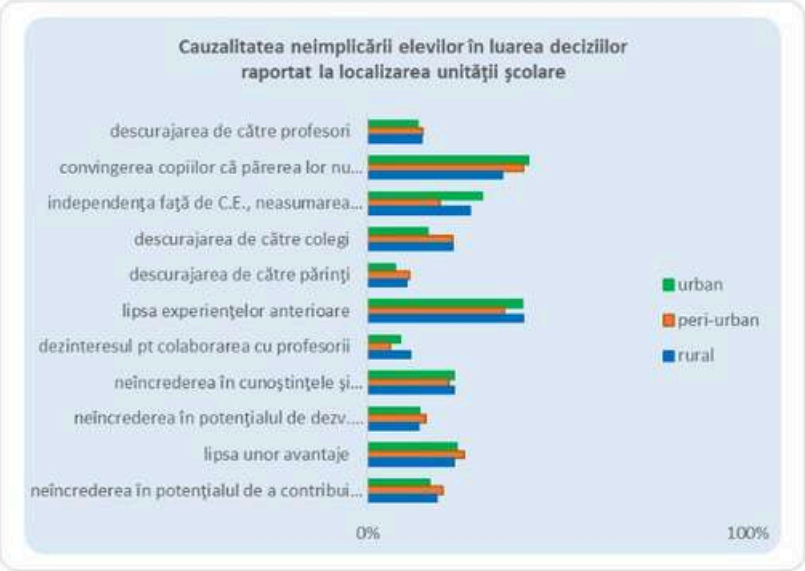
cesită crearea unor oportunități reale de participare, valorizarea opiniilor elevilor și dezvoltarea încrederii în propriile competențe, astfel încât aceștia să perceapă participarea ca fiind relevantă și eficientă.

Graficul nr. 61 – în funcție de statut (elevi vs. profesori) Rezultatele evidențiază diferențe semnificative între percepțiile elevilor și ale profesorilor privind motivele neimplicării elevilor. Elevii indică mai frecvent descurajarea din partea profesorilor, convingerea că opinia lor nu contează și neîncrederea în potențialul de dezvoltare, în timp ce profesorii menționează mai des independența față de Consiliul Elevilor, descurajarea din partea colegilor și părinților, lipsa experiențelor anterioare, neîncrederea în competențele proprii și lipsa unor avantaje ale participării.

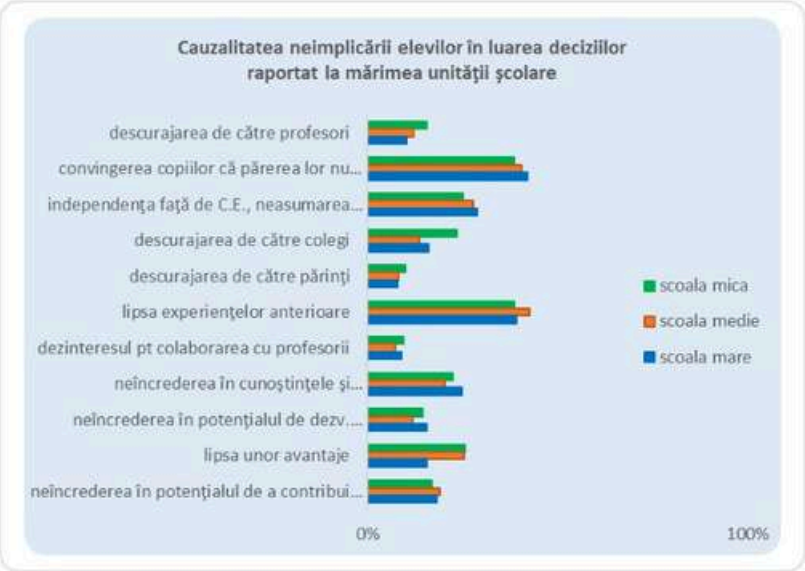
Graficul nr. 61. Principalele motive pentru care elevii NU se implică, în funcție de statut (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 62 – în funcție de localizarea școlii (elevi și profesori) Analiza indică diferențe semnificative în funcție de localizarea școlii pentru mai multe motive ale neimplicării. Independența față de Consiliul Elevilor este menționată mai frecvent în școlile urbane comparativ cu cele periurbane, în timp ce descurajarea din partea colegilor și dezinteresul pentru colaborarea cu profesorii sunt raportate mai frecvent în mediul rural.

Graficul nr. 62. Principalele motive pentru care elevii NU se implică, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi și profesori)

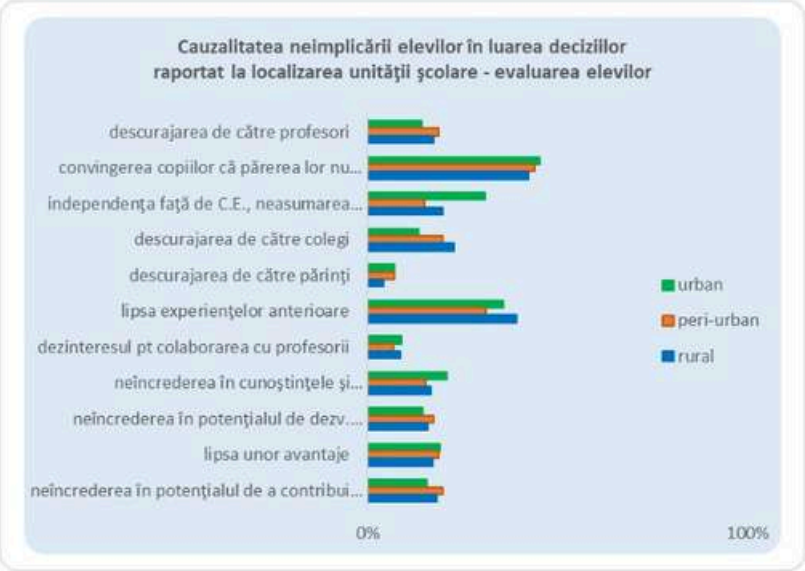
Graficul nr. 63 – în funcție de mărimea școlii (elevi și profesori) Rezultatele arată că descurajarea din partea colegilor este menționată semnificativ mai frecvent în școlile mici comparativ cu cele medii și mari. De asemenea, lipsa unor avantaje ale implicării este indicată mai des în școlile mici și medii decât în școlile mari, sugerând diferențe în percepția beneficiilor participării în funcție de dimensiunea instituției.

Graficul nr. 63. Principalele motive pentru care elevii NU se implică, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi și profesori)

6.4.1. Percepția elevilor

Graficul nr. 64 – în funcție de localizarea școlii (elevi) Rezultatele arată că independența față de Consiliul Elevilor este menționată semnificativ mai frecvent de elevii din mediul urban comparativ cu cei din mediul periurban și rural, în timp ce descurajarea din partea colegilor este indicată mai des de elevii din mediul rural decât de cei din mediul urban.

Graficul nr. 64. Principalele motive pentru care elevii NU se implică, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 65 – în funcție de mărimea școlii (elevi) Analiza indică faptul că descurajarea din partea profesorilor și descurajarea din partea colegilor sunt menționate mai frecvent de elevii din școlile mici comparativ cu cei din școlile mari, în timp ce independența față de Consiliul Elevilor este raportată mai frecvent de elevii din școlile medii decât de cei din școlile mici.

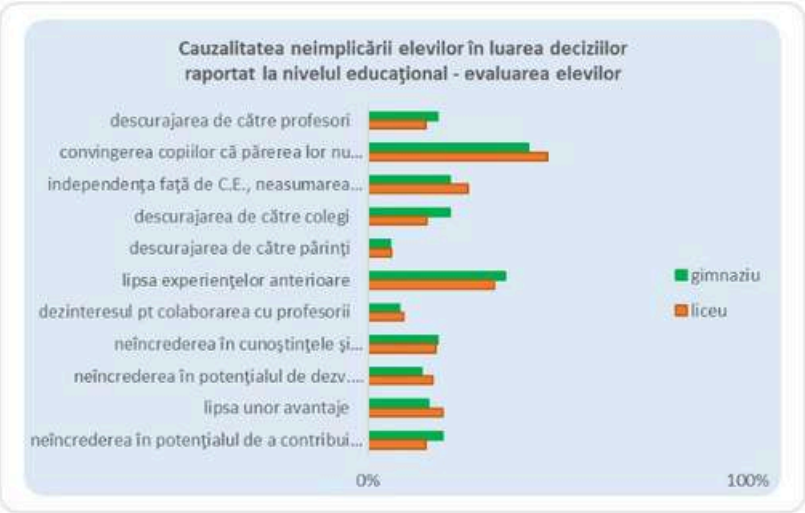
Graficul nr. 65. Principalele motive pentru care elevii NU se implică, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 66 – în funcție de gen (elevi) Rezultatele evidențiază o diferență semnificativă de gen doar pentru independența față de Consiliul Elevilor, sugerând că acest motiv al neimplicării este perceput diferit de elevi și eleve.

Graficul nr. 66. Principalele motive pentru care elevii NU se implică, în funcție de gen (respondenți: elevi)

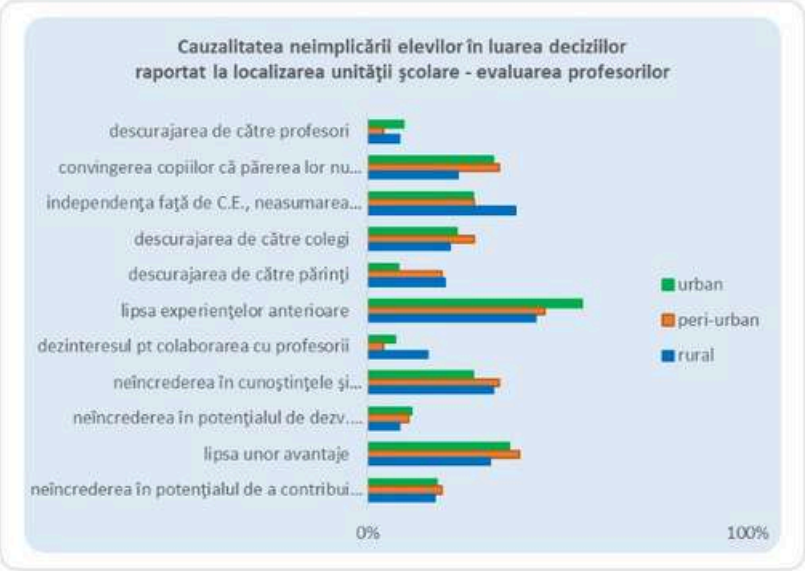
Graficul nr. 67 – în funcție de nivelul educațional (elevi) Analiza indică o diferență semnificativă în ceea ce privește descurajarea din partea colegilor, ceea ce sugerează că influența colegilor asupra neimplicării elevilor diferă între nivelul gimnazial și cel liceal.

Graficul nr. 67. Principalele motive pentru care elevii NU se implică, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

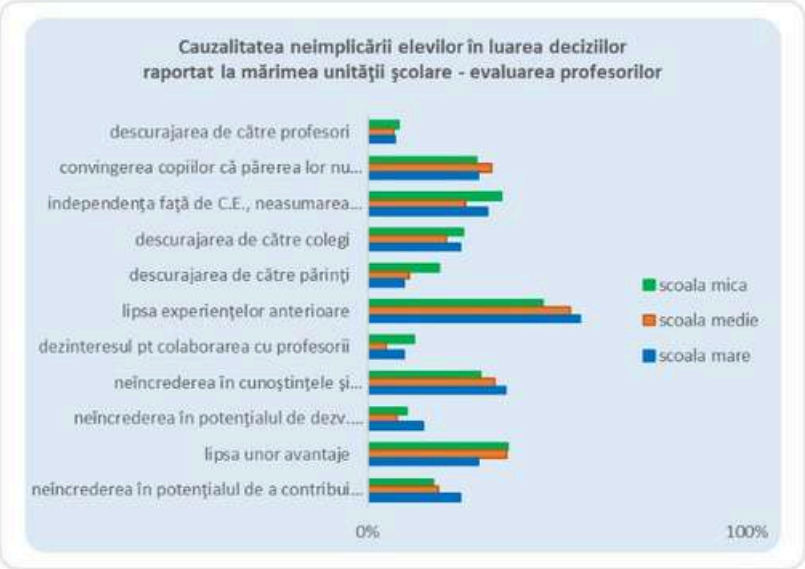
6.4.2. Percepția cadrelor didactice

Graficul nr. 68 – în funcție de localizarea școlii (profesori) Rezultatele arată că profesorii din mediul rural menționează mai frecvent descurajarea din partea părinților și dezinteresul elevilor pentru colaborarea cu profesorii ca motive ale neimplicării, comparativ cu profesorii din mediul urban și periurban.

Graficul nr. 68. Principalele motive pentru care elevii NU se implică, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 69 – în funcție de mărimea școlii (profesori) Analiza indică faptul că nu există diferențe semnificative statistic între profesorii din școli mici, medii și mari în ceea ce privește percepția asupra motivelor neimplicării elevilor în procesul decizional.

Graficul nr. 69. Principalele motive pentru care elevii NU se implică, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 70 – în funcție de experiența didactică (profesori) Rezultatele arată că nu există diferențe semnificative statistic între profesorii cu experiență didactică redusă și cei cu experiență ridicată în percepția motivelor care determină neimplicarea elevilor în luarea deciziilor.

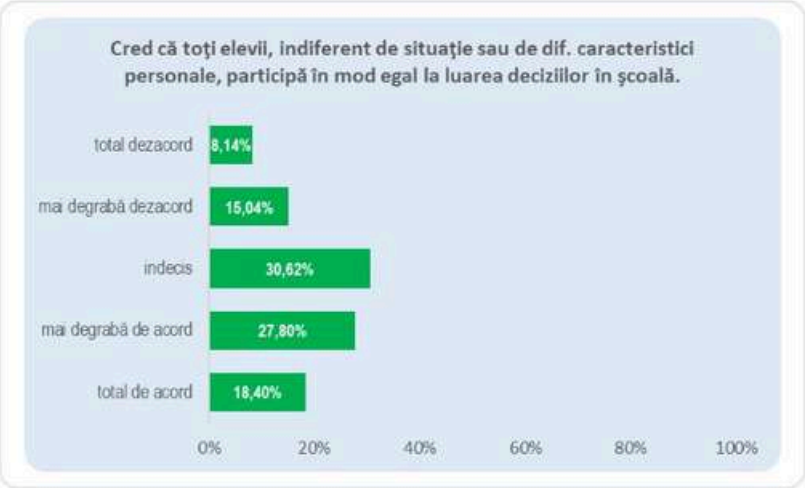

Graficul nr. 70. Principalele motive pentru care elevii NU se implică, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

7. Participare și incluziune

7.1. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor

Graficul nr. 71 prezintă gradul de acord al respondenților (profesori și elevi) cu participarea tuturor categoriilor de elevi la luarea deciziilor din școală (frecvența cu care a fost selectat fiecare posibil răspuns):

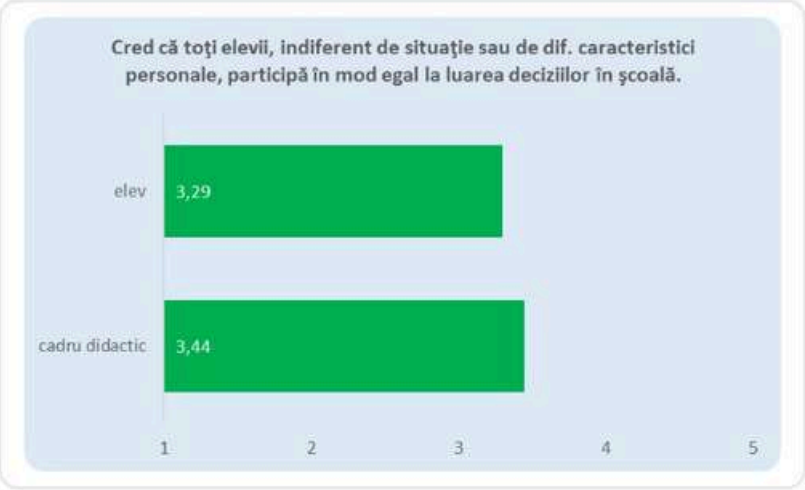

Graficul nr. 71. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor (respondenți: elevi și profesori)

Constatare generală: Rezultatele indică o percepție moderată a gradului de incluziune a elevilor în procesul de luare a deciziilor în școală. Cele mai frecvente răspunsuri se concentrează în zona de indecizie (30,62%) și acord moderat (27,80%), urmate de acord total (18,40%), în timp ce proporțiile de dezacord total (8,14%) și dezacord moderat (15,04%) sunt mai reduse. Valoarea mediei de 3,33, apropiată de punctul central al scalei, precum și mediana și modulul egale cu 3, indică o tendință generală de poziționare neutră sau moderată a respondenților. În același timp, skewness-ul ușor negativ (-0,288) sugerează o ușoară înclinare a răspunsurilor spre zona de acord, iar kurtosis-ul negativ (-0,703) indică o distribuție relativ plată a răspunsurilor în jurul valorii centrale.

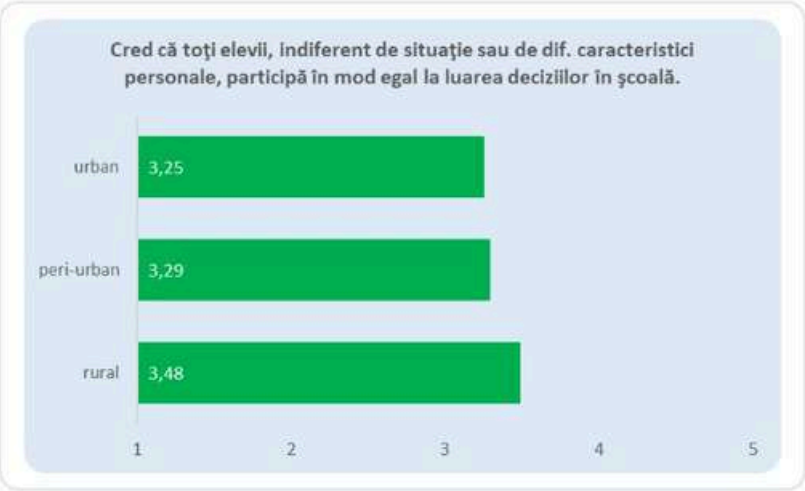
Rezultatele sugerează că, deși există o anumită percepție pozitivă privind participarea tuturor categoriilor de elevi la luarea deciziilor, nivelul de certitudine al respondenților rămâne relativ moderat, reflectat de ponderea ridicată a răspunsurilor indecise. Acest lucru indică faptul că incluziunea elevilor în procesele decizionale este percepută ca fiind parțial realizată, existând încă spațiu pentru consolidarea unor mecanisme mai clare și vizibile de participare care să asigure implicarea echitabilă a tuturor categoriilor de elevi.

Graficul nr. 72 prezintă media evaluărilor realizate de respondenți asupra incluziunii în luarea deciziilor, comparativ pentru profesori și elevi. Profesorii percep un grad mai mare de incluziune a elevilor în luarea deciziilor comparativ cu elevii ($p = 0,033$).

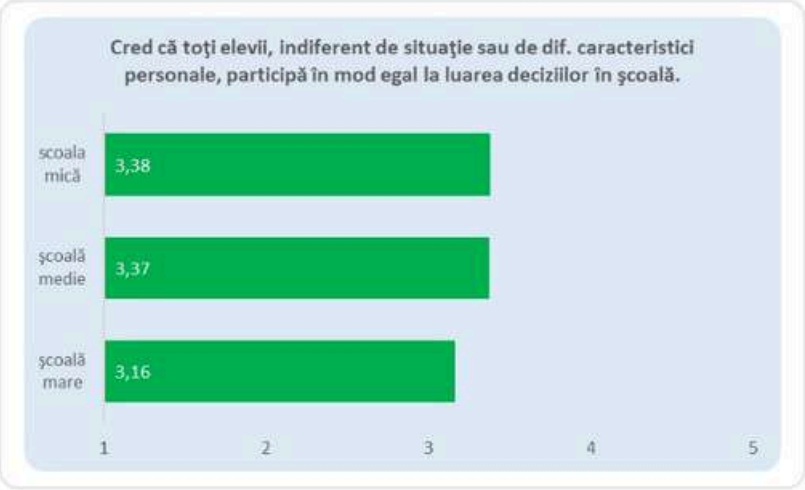
Graficul nr. 72. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor, în funcție de statut (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 73 prezintă media evaluărilor realizate de respondenți (elevi și profesori) asupra incluziunii în luarea deciziilor, comparativ pentru respondenții din școlile urbane, peri-urbane și rurale. Elevii și profesorii din școlile rurale consideră că elevii sunt mai incluși în decizii decât cei din școlile urbane (p = 0,007; urban < rural p = 0,006).

Graficul nr. 73. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi și profesori)

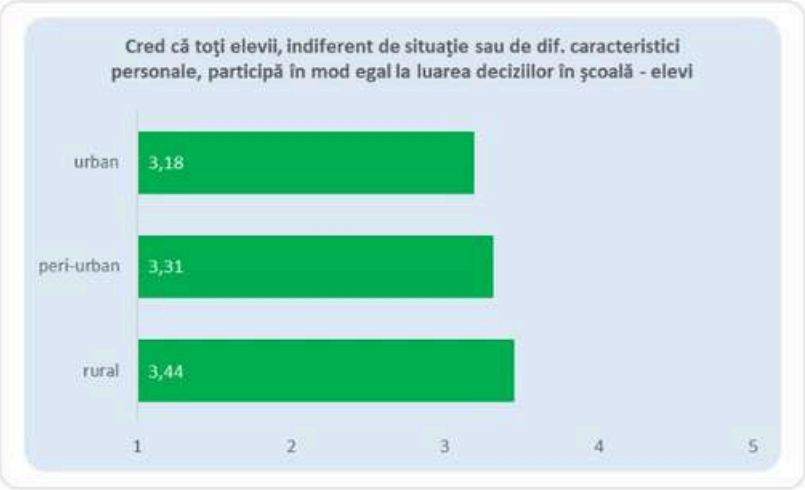
Graficul nr. 74 prezintă media evaluărilor realizate de respondenți (elevi și profesori) asupra incluziunii în luarea deciziilor, comparativ pentru respondenții din școlile mici, medii și mari. Școlile mici sunt percepute ca având un grad mai mare de incluziune a elevilor în decizii comparativ cu școlile mari (p = 0,035; mică > mare p = 0,036).

Graficul nr. 74. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi și profesori)

7.1.1. Percepția elevilor

Graficul nr. 75 prezintă media evaluărilor realizate de elevi asupra incluziunii în luarea deciziilor, comparativ pentru elevii din școlile urbane, peri-urbane și rurale. Elevii din școlile rurale se simt mai incluși în luarea deciziilor decât cei din școlile urbane ($p = 0,019$; urban < rural $p = 0,015$).

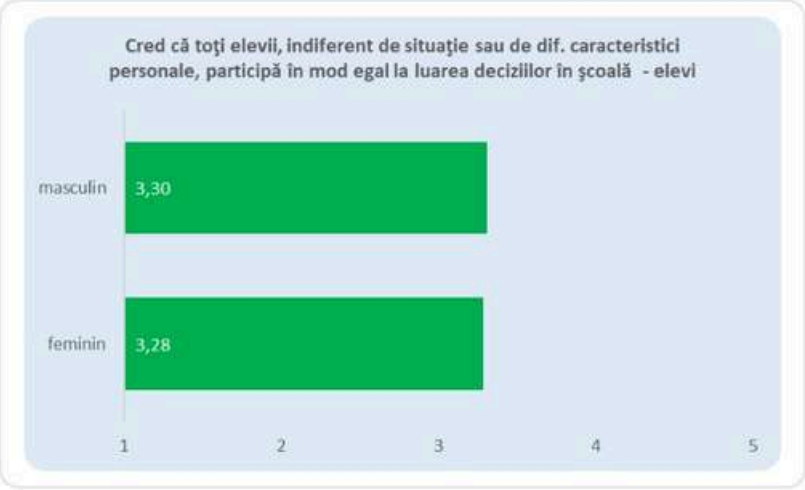
Graficul nr. 75. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 76 prezintă media evaluărilor realizate de elevi asupra incluziunii în luarea deciziilor, comparativ pentru elevii din școlile mici, medii și mari. Nu există diferențe semnificative între elevii din școlile mici, medii și mari privind incluziunea în luarea deciziilor (nesemnificativ).

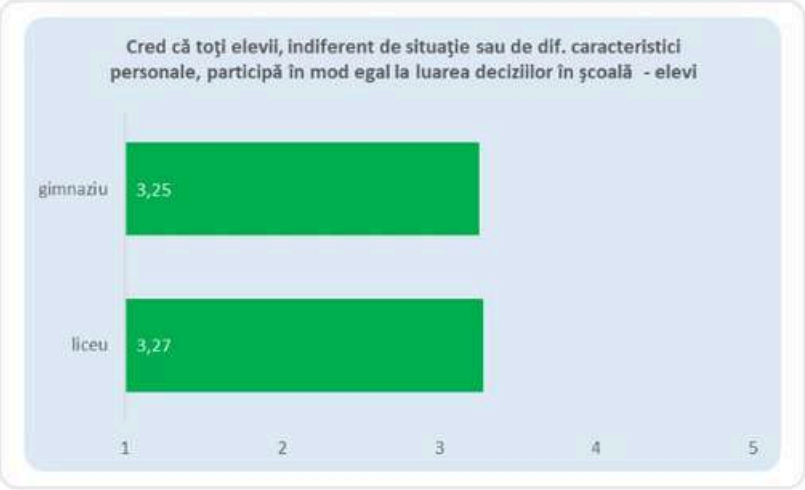
Graficul nr. 76. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 77 prezintă media evaluărilor realizate de elevi asupra incluziunii în luarea deciziilor, comparativ pentru elevii de gen masculin și feminin. Nu există diferențe semnificative între elevii de gen masculin și feminin (nesemnificativ).

Graficul nr. 77. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor, în funcție de gen (respondenți: elevi)

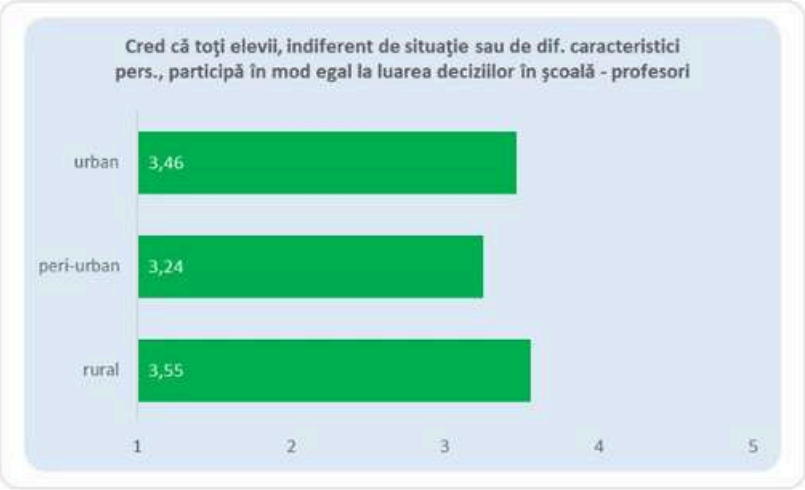
Graficul nr. 78 prezintă media evaluărilor realizate de elevi asupra incluziunii în luarea deciziilor, comparativ pentru elevii de gimnaziu și liceu. Nu există diferențe semnificative între elevii de gimnaziu și cei de liceu (nesemnificativ).

Graficul nr. 78. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

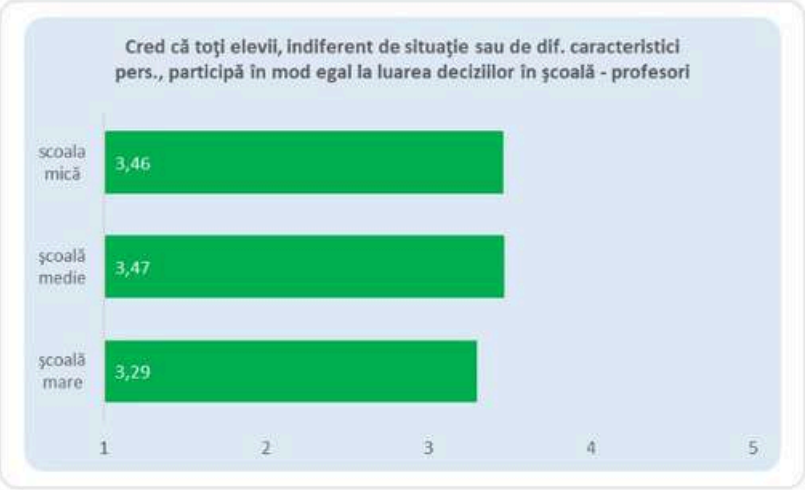
7.1.2. Percepția cadrelor didactice

Graficul nr. 79 prezintă media evaluărilor realizate de profesori asupra incluziunii în luarea deciziilor, comparativ pentru profesorii din școlile urbane, peri-urbane și rurale. Nu există diferențe semnificative între profesorii din școlile urbane, peri-urbane și rurale (nesemnificativ).

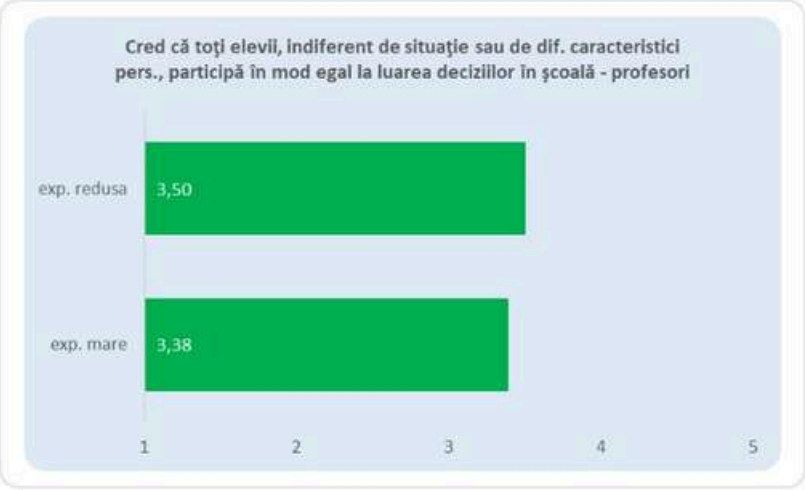
Graficul nr. 79. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 80 prezintă media evaluărilor realizate de profesori asupra incluziunii în luarea deciziilor, comparativ pentru profesorii din școlile mici, medii și mari. Nu există diferențe semnificative între profesorii din școlile mici, medii și mari (nesemnificativ).

Graficul nr. 80. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

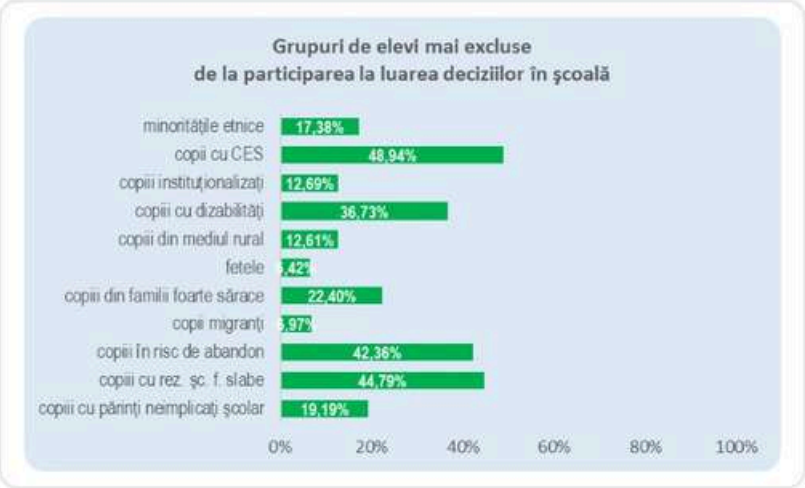
Graficul nr. 81 prezintă media evaluărilor realizate de profesori asupra incluziunii în luarea deciziilor, comparativ pentru profesorii cu experiență redusă și cu experiență ridicată. Experiența didactică nu influențează percepția profesorilor asupra incluziunii elevilor în luarea deciziilor (nesemnificativ).

Graficul nr. 81. Percepția gradului de incluziune a elevilor în luarea deciziilor, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

7.2. Gradul de participare a grupurilor dezavantajate la luarea deciziilor

Graficul nr. 82 prezintă frecvența cu care respondenții (elevi și profesori) au menționat fiecare grup dezavantajat ca fiind exclus de la participarea la luarea deciziilor la nivelul școlii:

Graficul nr. 82. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor în școală (respondenți: elevi și profesori)

Constatare generală: Datele indică faptul că respondenții (elevi și profesori) percep drept cel mai frecvent excluse de la participarea la luarea deciziilor categoriile de elevi cu vulnerabilități educaționale sau de sănătate, în special copiii cu CES (48,94%), copiii cu rezultate școlare foarte slabe (44,79%) și copiii în risc de abandon școlar (42,36%), urmate de copiii cu dizabilități (36,73%). Alte grupuri menționate relativ frecvent sunt copiii din familii foarte sărace (22,40%) și copiii ai căror părinți sunt neimplicați școlar (19,19%), în timp ce categoriile precum minoritățile etnice (17,38%), copiii instituționalizați (12,69%), copiii din mediul rural (12,61%), copiii migranți (6,97%) și fetele (6,42%) sunt indicate mai rar ca fiind excluse.

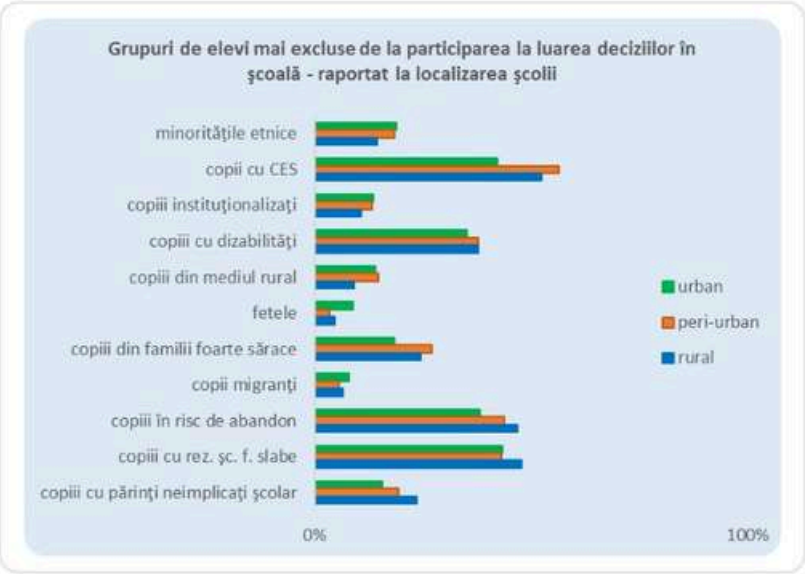
Percepțiile respondenților sugerează că excluderea de la participarea la luarea deciziilor este asociată mai ales cu vulnerabilități educaționale și cu nevoi speciale, mai mult decât cu factori demografici precum genul sau mediul de proveniență. Acest lucru indică necesitatea unor măsuri specifice de incluziune și de stimulare a participării pentru elevii cu dificultăți școlare, cu cerințe educaționale speciale sau aflați în risc de abandon, astfel încât procesele decizionale din școală să devină mai reprezentative și mai incluzive.

Graficul nr. 83. Elevii tind să perceapă mai frecvent excluderea minorităților etnice, a elevilor cu dizabilități, a fetelor și a celor din familii sărace, în timp ce profesorii indică mai frecvent excluderea elevilor aflați în risc de abandon școlar și a celor cu rezultate școlare foarte slabe.

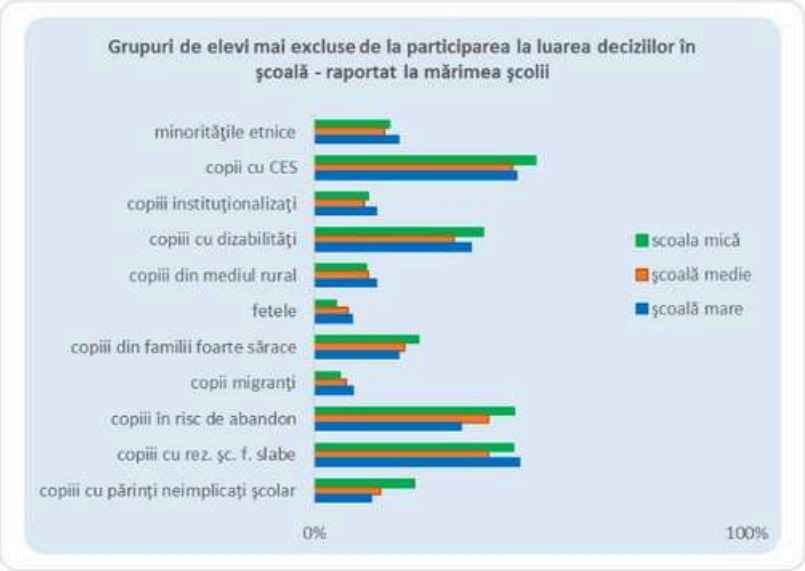
Graficul nr. 83. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor în școală, în funcție de statut (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 84. Respondenții din școlile rurale și peri-urbane indică mai frecvent excluderea elevilor cu CES, a celor aflați în risc de abandon și a celor cu părinți neimplicați în școală, în timp ce respondenții din mediul urban menționează mai des excluderea fetelor.

Graficul nr. 84. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi și profesori)

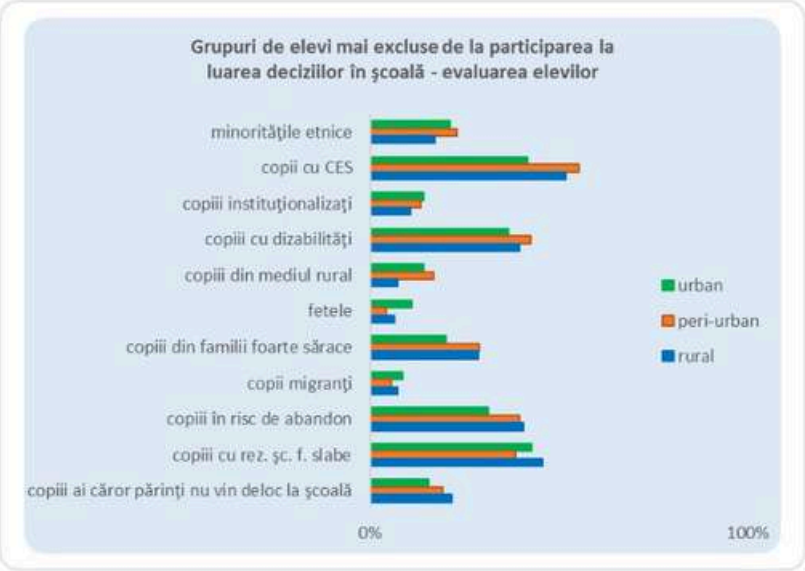
Graficul nr. 85. În școlile mici este percepută mai frecvent excluderea elevilor în risc de abandon și a celor ai căror părinți nu participă la activitățile școlare, comparativ cu școlile medii și mari.

Graficul nr. 85. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi și profesori)

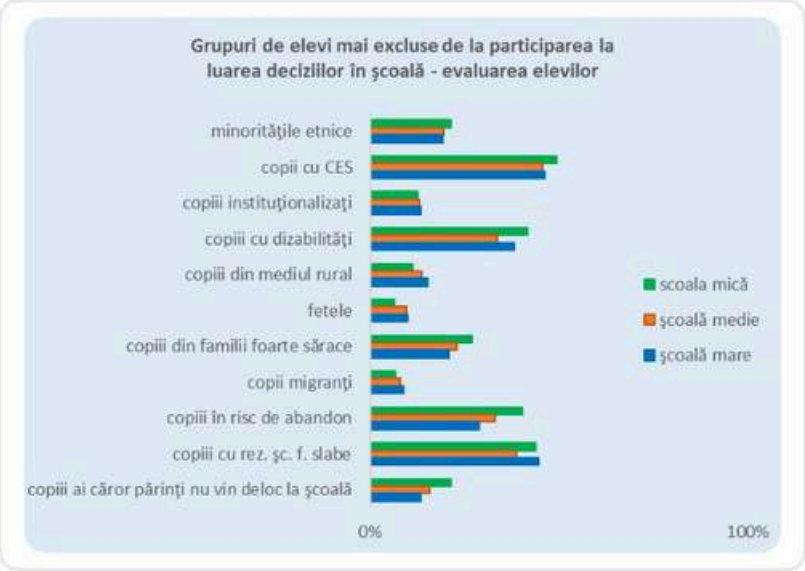
7.2.1. Percepția elevilor

Graficul nr. 86. Elevii din mediul rural și peri-urban indică mai frecvent excluderea elevilor cu CES, a celor din familii sărace și a celor în risc de abandon, în timp ce elevii din mediul urban menționează mai des excluderea fetelor și a elevilor din mediul rural.

Graficul nr. 86. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor în școală, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 87. Elevii din școlile mici percep mai frecvent excluderea elevilor aflați în risc de abandon și a celor ai căror părinți nu participă la activitățile școlare decât elevii din școlile mari.

Graficul nr. 87. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor în școală, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 88. Elevii de gen masculin menționează mai frecvent decât elevele excluderea minorităților etnice de la participarea la luarea deciziilor.

Graficul nr. 88. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor în școală, în funcție de gen (respondenți: elevi)

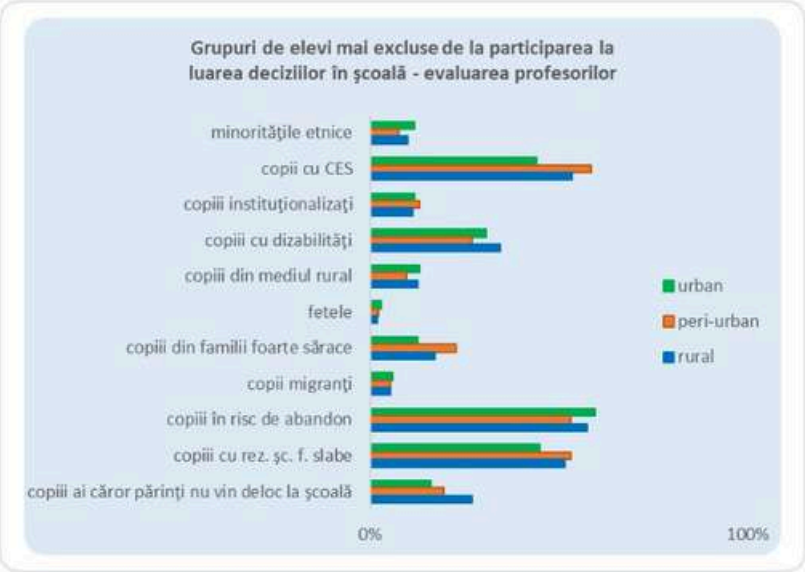
Graficul nr. 89. Nu se înregistrează diferențe semnificative între elevii de gimnaziu și cei de liceu în percepția grupurilor excluse de la participarea la luarea deciziilor.

Graficul nr. 89. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor în școală, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

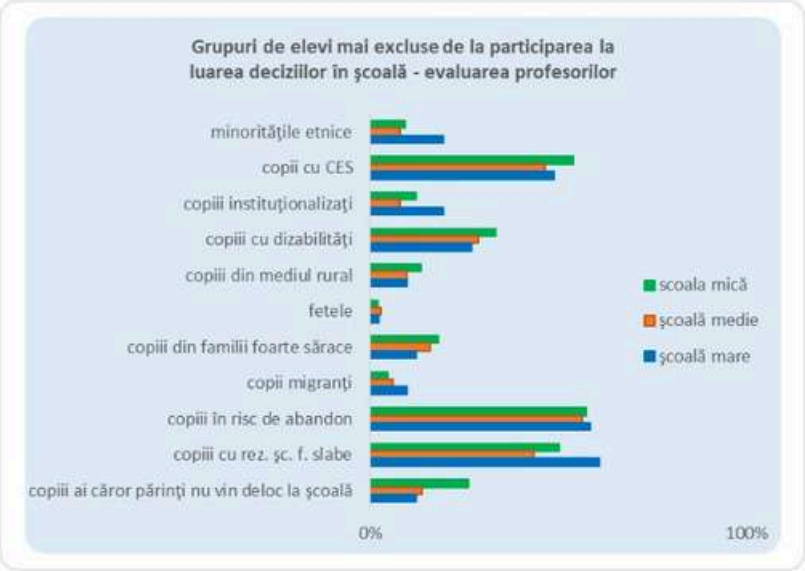
7.2.2. Percepția cadrelor didactice

Graficul nr. 90. Percepția profesorilor asupra grupurilor de elevi excluse de la participarea la luarea deciziilor nu diferă semnificativ în funcție de localizarea școlii.

Graficul nr. 90. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor în școală, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 91. Profesorii din școlile mici menționează mai frecvent excluderea elevilor ai căror părinți nu participă la activitățile școlare decât profesorii din școlile medii.

Graficul nr. 91. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor în școală, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 92. Profesorii cu experiență profesională redusă percep mai frecvent excluderea elevilor din familii sărace comparativ cu profesorii cu experiență ridicată.

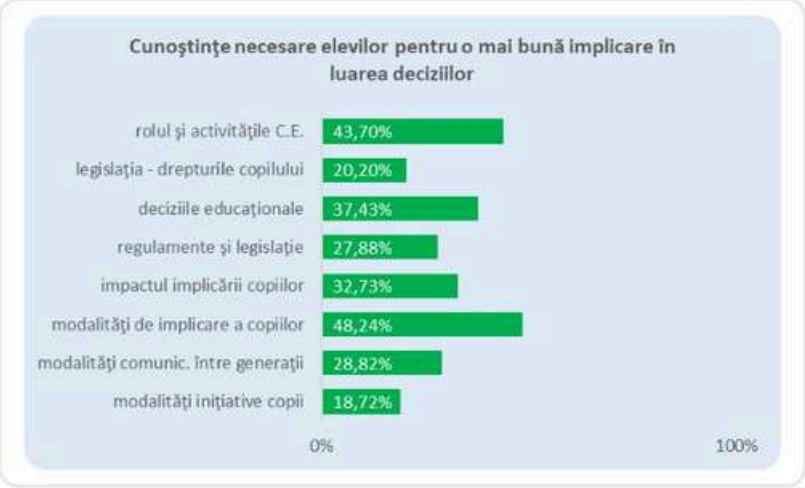
Graficul nr. 92. Percepția categoriilor de elevi mai excluse de la participarea la luarea deciziilor, în funcție de experiența profesională (respondenți: profesori)

8. Participare și nevoi specifice

8.1. Nevoile elevilor

8.1.1. Cunoștințe necesare elevilor pentru implicarea în luarea deciziilor

Graficul nr. 93 prezintă principalele cunoștințe necesare elevilor pentru o mai bună implicare în luarea deciziilor (frecvența cu care respondenții (elevi și profesori) au selectat fiecare categorie de cunoștințe):

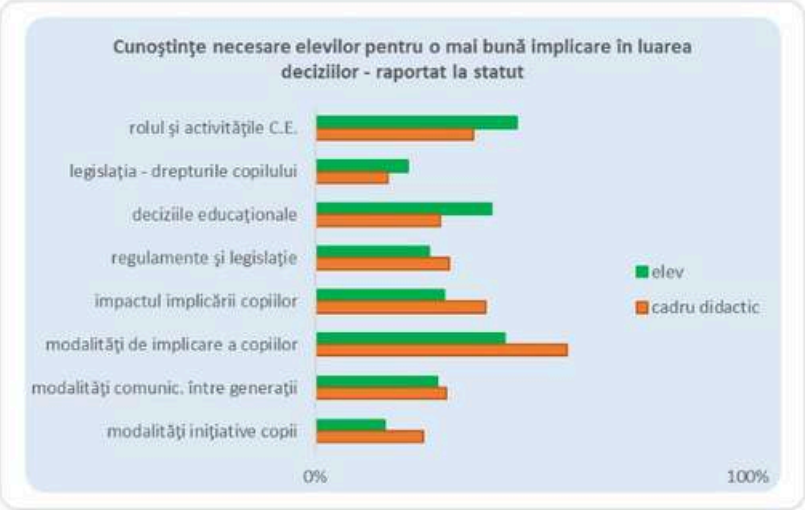

Graficul nr. 93. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare (respondenți: elevi și profesori)

Constatare-cheie: Respondenții (elevi și profesori) consideră că cele mai importante cunoștințe necesare pentru implicarea elevilor în luarea deciziilor sunt modalitățile concrete de implicare a copiilor (48,24%), rolul și activitățile Consiliului Elevilor (43,70%) și înțelegerea deciziilor educaționale (37,43%), în timp ce cunoștințele despre legislația privind drepturile copilului (20,20%) și modalitățile de inițiativă ale copiilor (18,72%) sunt menționate mai rar.

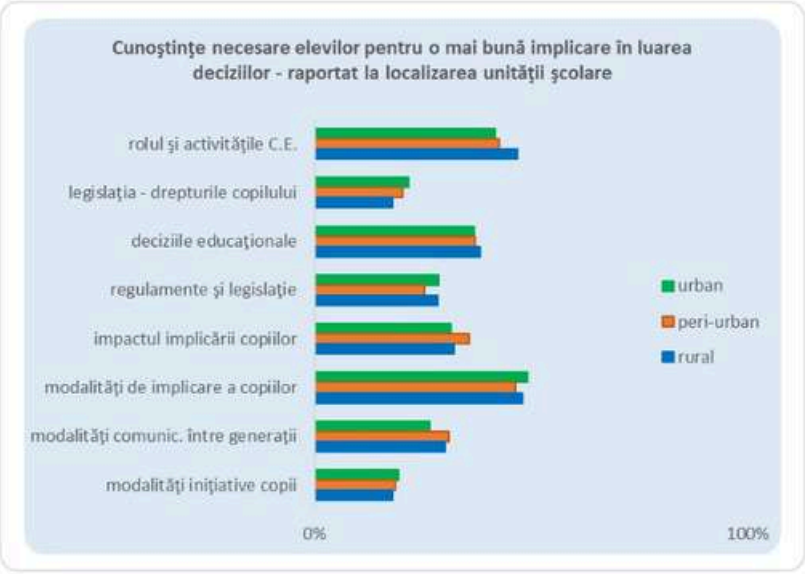
Rezultatele sugerează că pentru a crește participarea elevilor la luarea deciziilor este necesară consolidarea cunoștințelor practice despre mecanismele de participare și funcționarea structurilor de reprezentare, precum și dezvoltarea abilităților de comunicare și inițiativă. Astfel, programele educaționale ar trebui să pună accent nu doar pe informarea despre drepturi, ci și pe oferirea de instrumente concrete prin care elevii pot participa activ la procesele decizionale din școală.

Graficul nr. 94. Profesorii consideră mai frecvent decât elevii că sunt necesare cunoștințe despre rolul și activitățile Consiliului Elevilor și despre deciziile educaționale, în timp ce elevii subliniază mai des importanța cunoașterii impactului implicării copiilor, a modalităților de implicare și a inițiativelor elevilor.

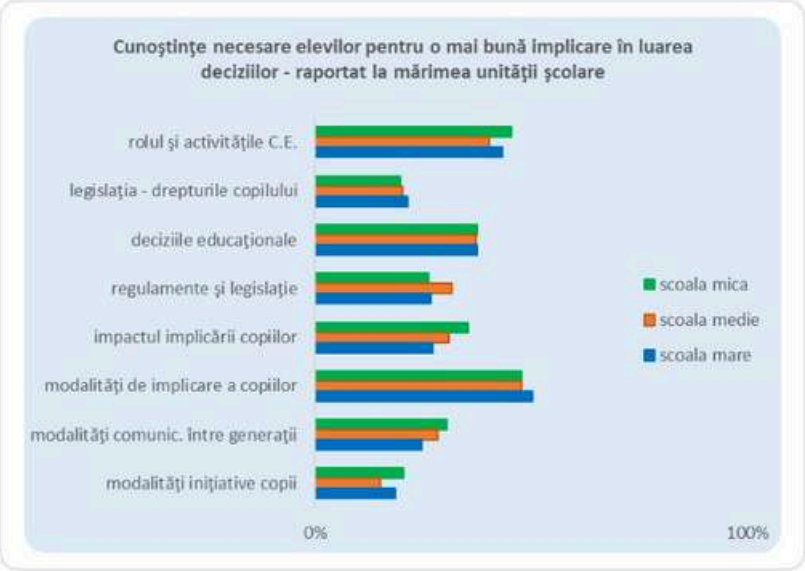
Graficul nr. 94. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de statut (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 95. Nu se înregistrează diferențe semnificative între respondenții din școlile urbane, peri-urbane și rurale în ceea ce privește percepția cunoștințelor necesare pentru implicarea elevilor în luarea deciziilor.

Graficul nr. 95. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi și profesori)

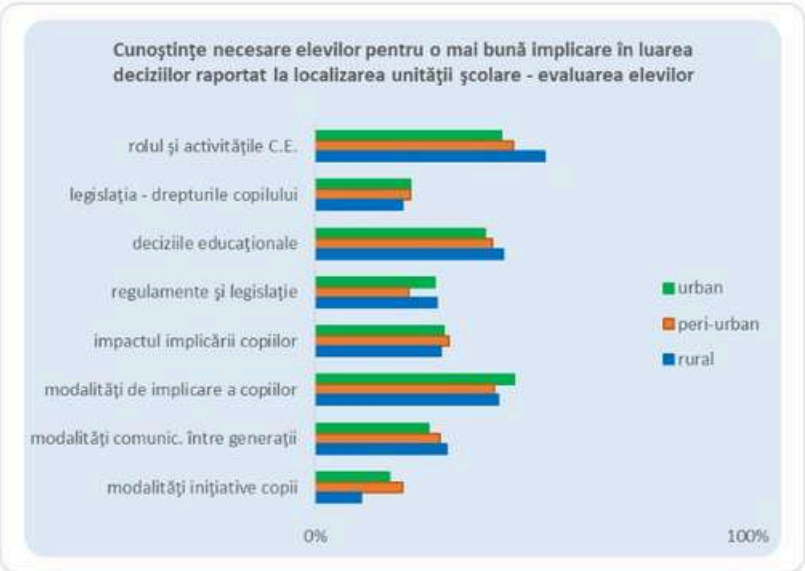
Graficul nr. 96. Percepția asupra importanței cunoașterii impactului implicării copiilor diferă semnificativ în funcție de mărimea școlii.

Graficul nr. 96. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi și profesori)

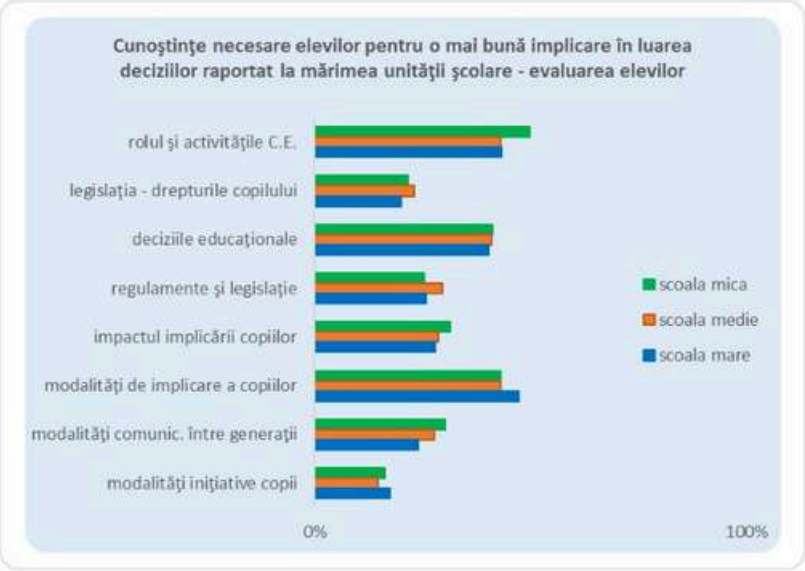
a. Percepția elevilor

Graficul nr. 97. Elevii din mediul rural menționează mai frecvent necesitatea cunoașterii rolului și activităților Consiliului Elevilor, în timp ce elevii din școlile peri-urbane indică mai des importanța cunoașterii modalităților de inițiativă ale copiilor.

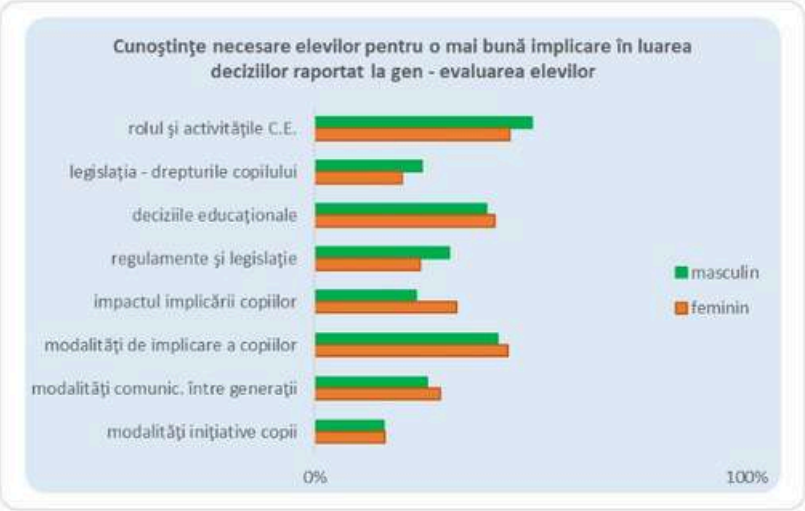
Graficul nr. 97. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 98. Nu se observă diferențe semnificative între elevii din școlile mici, medii și mari în percepția cunoștințelor necesare pentru implicarea în luarea deciziilor.

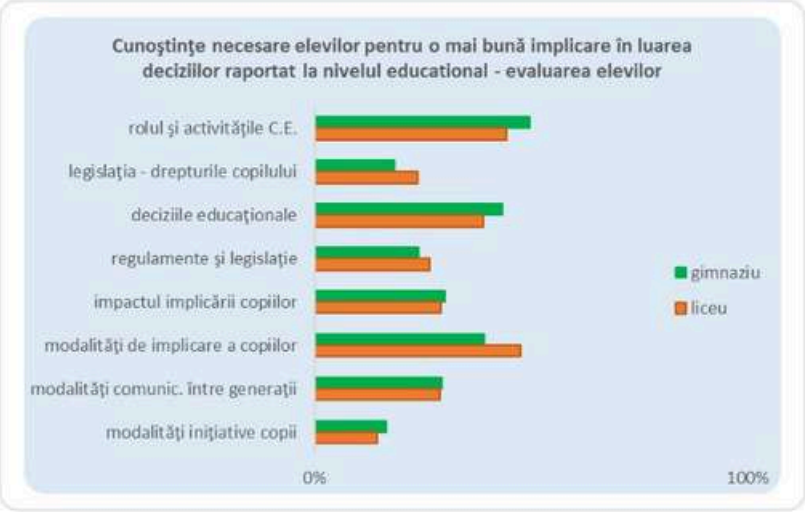
Graficul nr. 98. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 99. Elevii de gen masculin indică mai frecvent necesitatea cunoașterii regulamentelor și legislației, în timp ce elevele subliniază mai des importanța cunoașterii impactului implicării elevilor.

Graficul nr. 99. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de gen (respondenți: elevi)

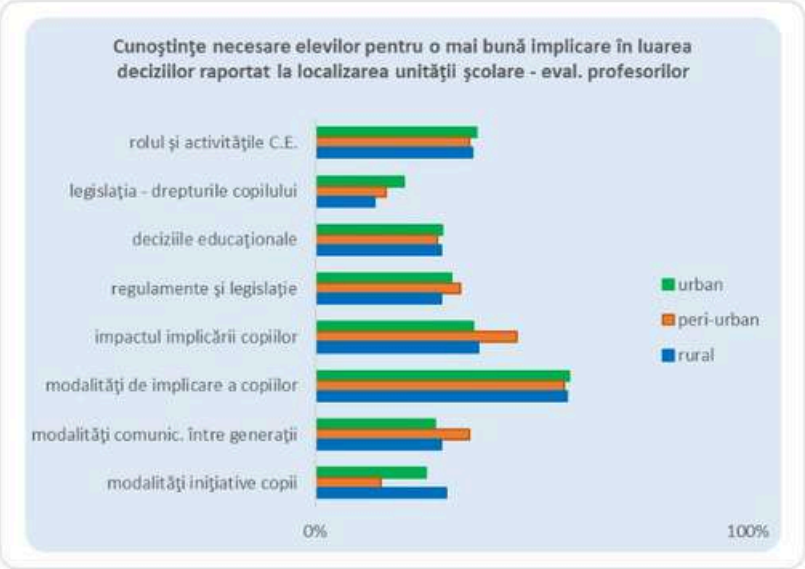
Graficul nr. 100. Elevii de liceu menționează mai frecvent decât cei de gimnaziu necesitatea cunoașterii modalităților de implicare a copiilor în procesele decizionale.

Graficul nr. 100. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

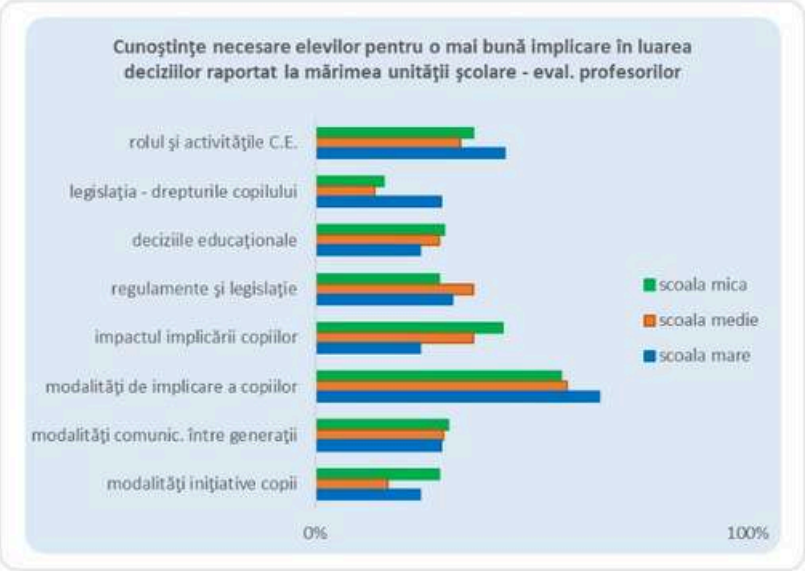
b. Percepția cadrelor didactice

Graficul nr. 101. Profesorii din mediul rural menționează mai frecvent decât cei din mediul peri-urban necesitatea cunoașterii modalităților prin care elevii pot iniția acțiuni sau propuneri.

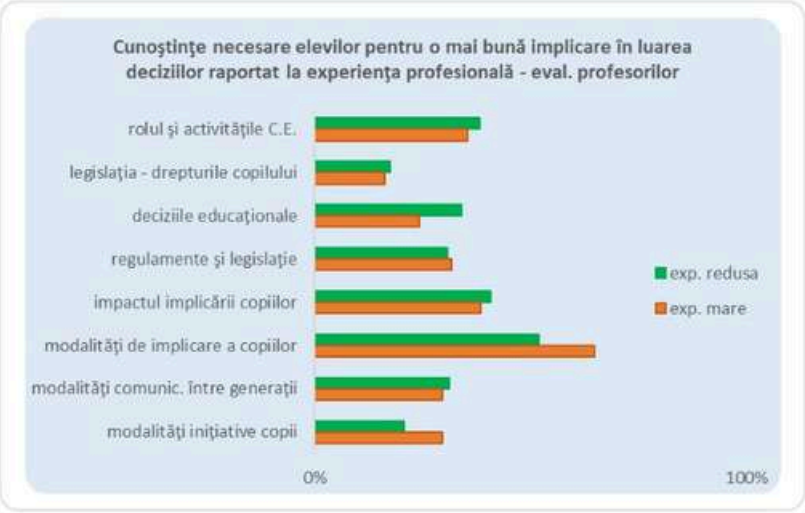
Graficul nr. 101. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 102. Nu există diferențe semnificative între profesorii din școlile mici, medii și mari în percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru implicare.

Graficul nr. 102. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 103. Profesorii cu experiență redusă consideră mai frecvent necesară cunoașterea deciziilor educaționale, în timp ce profesorii cu experiență mai mare subliniază mai des importanța cunoașterii modalităților de implicare și de inițiativă ale elevilor.

Graficul nr. 103. Percepția cunoștințelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de experiența profesională (respondenți: profesori)

8.1.2. Competențe necesare elevilor pentru implicarea în luarea deciziilor

Graficul nr. 104 prezintă principalele competențe necesare elevilor pentru o mai bună implicare în luarea deciziilor (frecvența cu care respondenții (elevi și profesori) au selectat fiecare categorie de competențe):

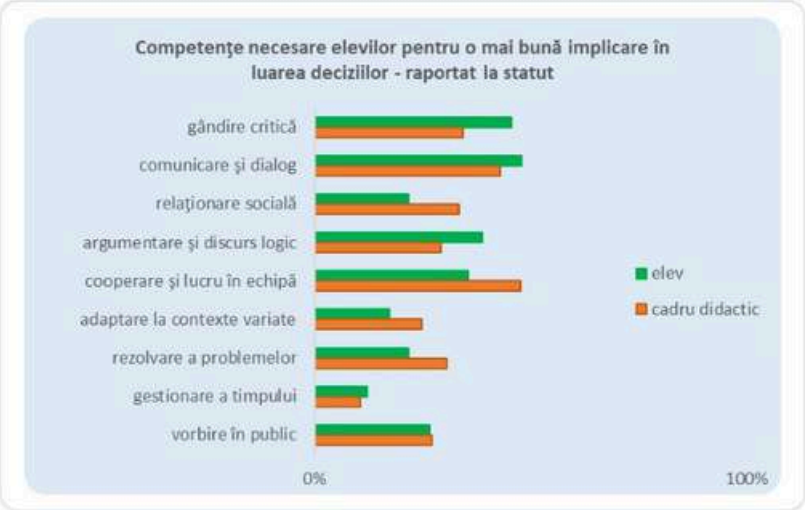

Graficul nr. 104. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare (respondenți: elevi și profesori)

Constatare-cheie: Respondenții (elevi și profesori) consideră că cele mai importante competențe necesare elevilor pentru implicarea în luarea deciziilor sunt comunicarea și dialogul (46,44%), gândirea critică (42,21%) și cooperarea și lucrul în echipă (39,23%), urmate de argumentarea și discursul logic (36,02%), în timp ce competențe precum gestionarea timpului (11,75%) și adaptarea la contexte variate (19,58%) sunt menționate mai rar.

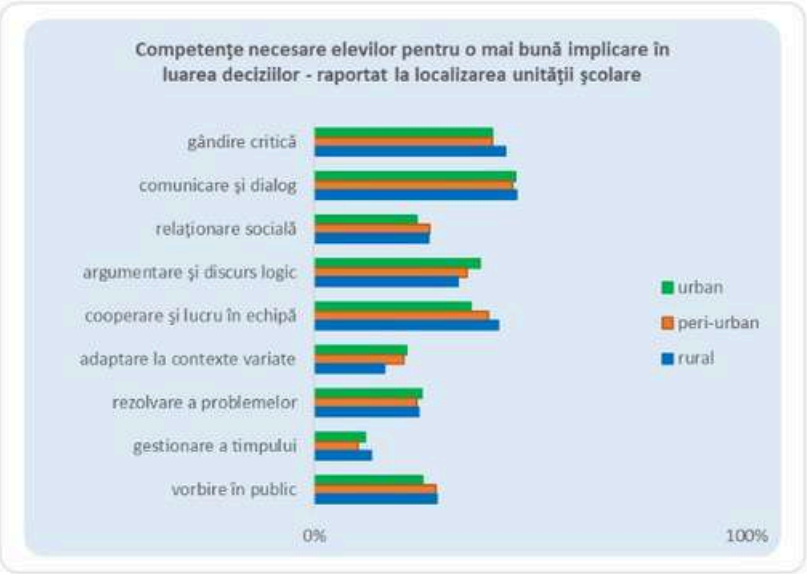
Rezultatele evidențiază că implicarea elevilor în procesele decizionale din școală este asociată în principal cu dezvoltarea competențelor de comunicare, gândire critică și colaborare, care facilitează exprimarea opiniilor și participarea activă la dialogul educațional. Prin urmare, consolidarea acestor competențe ar trebui să reprezinte o prioritate în activitățile educaționale și de formare a elevilor pentru a sprijini participarea lor eficientă la luarea deciziilor..

Graficul nr. 105. Elevii consideră mai frecvent decât profesorii că gândirea critică și argumentarea sunt competențe esențiale pentru implicarea în luarea deciziilor, în timp ce profesorii subliniază mai des importanța relaționării sociale, cooperării, adaptării la contexte variate și rezolvării problemelor.

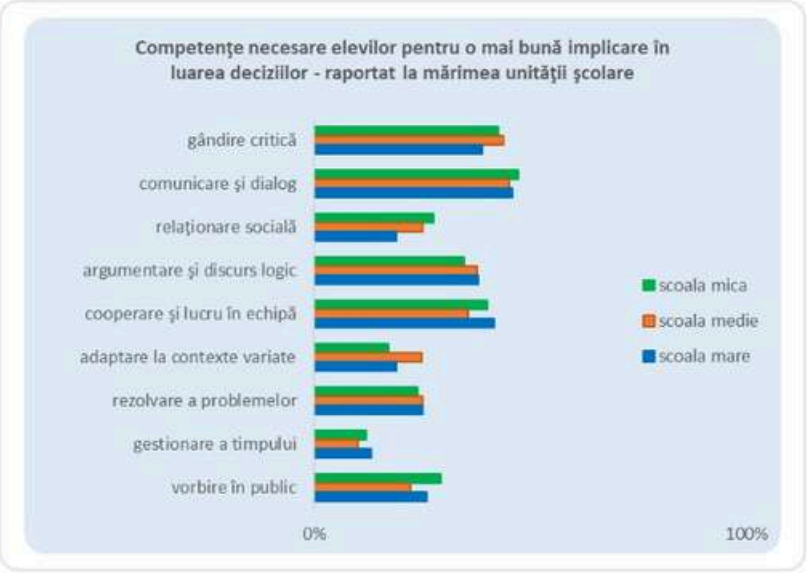
Graficul nr. 105. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de statut (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 106. Nu se înregistrează diferențe semnificative între respondenții din școlile urbane, peri-urbane și rurale în percepția competențelor necesare elevilor pentru implicarea în luarea deciziilor.

Graficul nr. 106. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi și profesori)

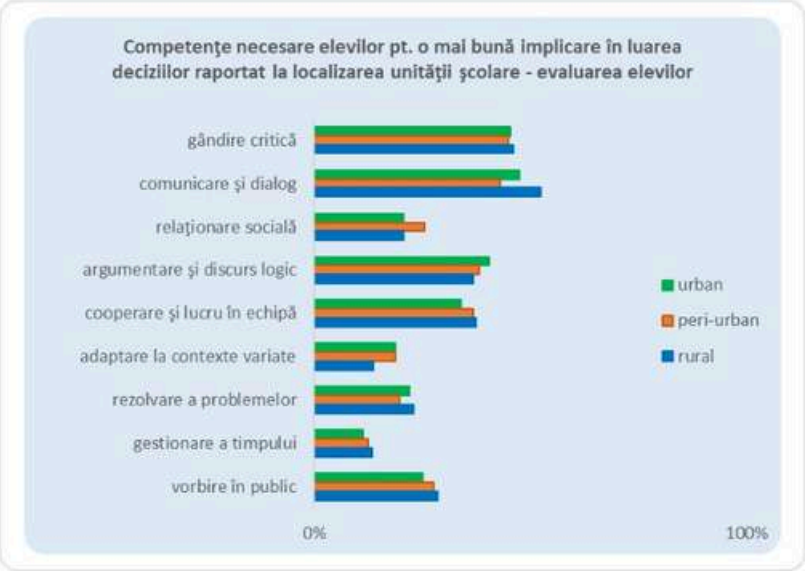
Graficul nr. 107. Relaționarea socială este menționată mai frecvent în școlile mici decât în cele mari, în timp ce adaptarea la contexte variate este indicată mai frecvent în școlile medii comparativ cu cele mici.

Graficul nr. 107. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi și profesori)

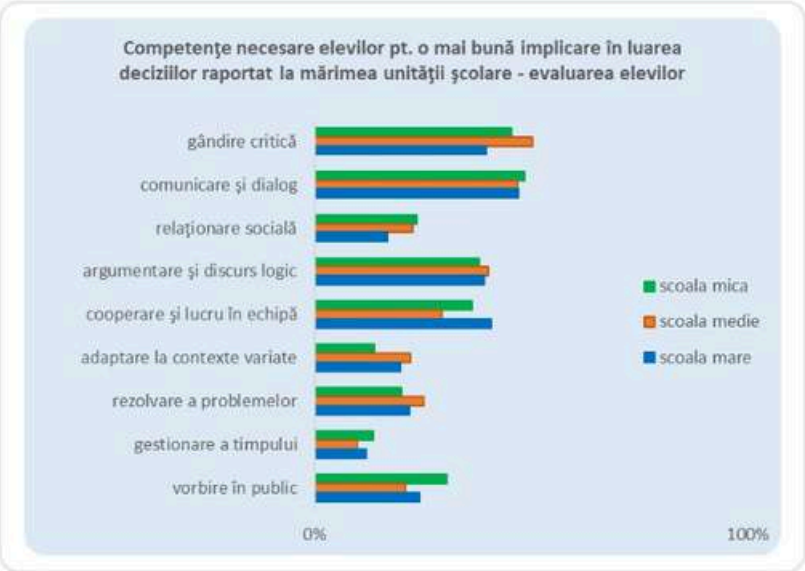
a. Percepția elevilor

Graficul nr. 108. Nu se observă diferențe semnificative între elevii din mediul urban, peri-urban și rural în percepția competențelor necesare pentru implicarea în luarea deciziilor.

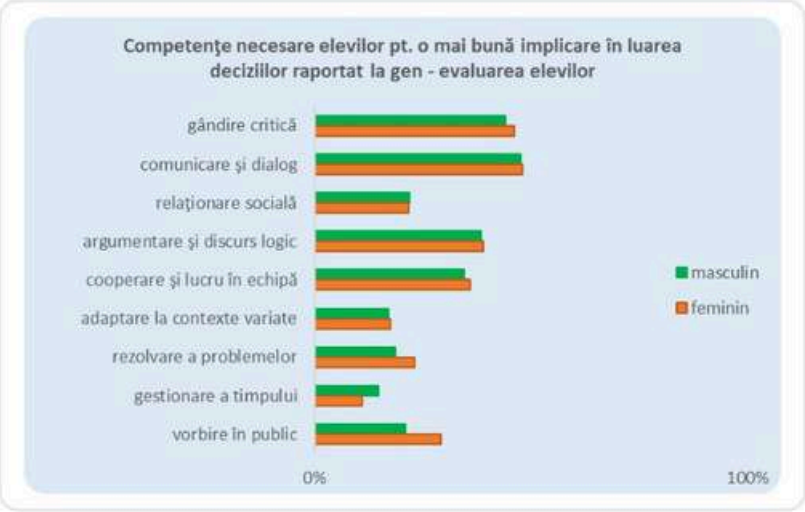
Graficul nr. 108. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 109. Elevii din școlile mari menționează mai frecvent cooperarea ca fiind o competență necesară, cei din școlile medii indică mai des adaptarea la contexte variate, iar elevii din școlile mici subliniază mai frecvent importanța vorbirii în public.

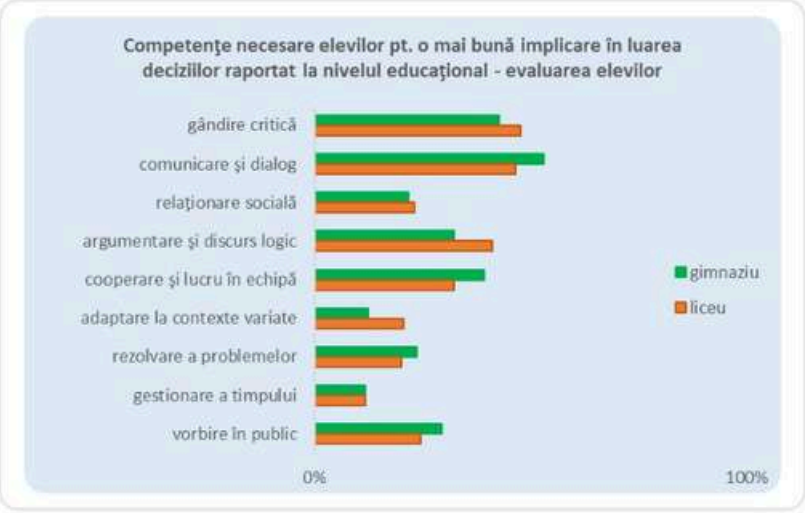
Graficul nr. 109. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 110 Elevele menționează mai frecvent decât elevii de gen masculin importanța competenței de vorbire în public pentru implicarea în luarea deciziilor.

Graficul nr. 110. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de gen (respondenți: elevi)

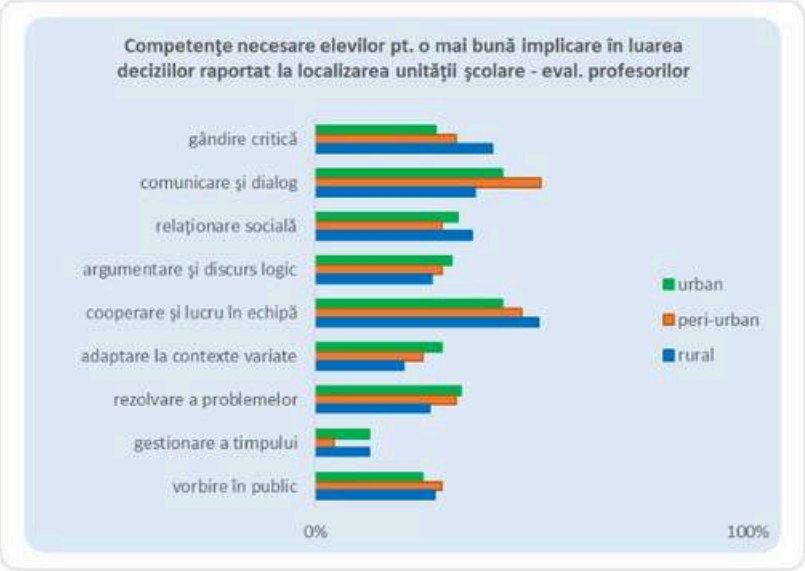
Graficul nr. 111. Elevii de liceu indică mai frecvent importanța competenței de argumentare, în timp ce elevii de gimnaziu menționează mai des necesitatea adaptării la contexte variate.

Graficul nr. 111. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

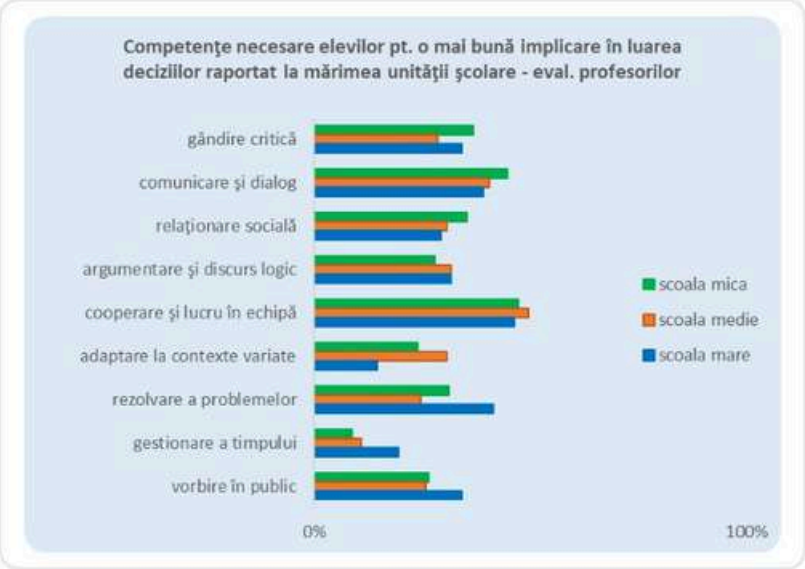
b. Percepția cadrelor didactice

Graficul nr. 112. Nu există diferențe semnificative între profesorii din mediul urban, peri-urban și rural în percepția competențelor necesare elevilor pentru implicare.

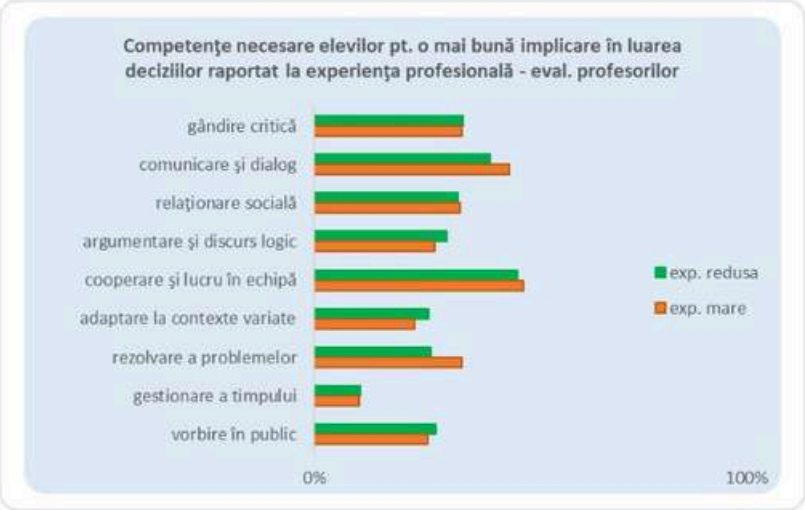
Graficul nr. 112. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 113. Percepțiile profesorilor asupra competențelor necesare elevilor pentru implicarea în luarea deciziilor nu diferă semnificativ în funcție de mărimea școlii.

Graficul nr. 113. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 114. Nu se înregistrează diferențe semnificative între profesorii cu experiență redusă și cei cu experiență ridicată în percepția competențelor necesare elevilor pentru implicare.

Graficul nr. 114. Percepția competențelor necesare elevilor pentru o mai bună implicare, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

8.2. Nevoile cadrelor didactice

8.2.1. Cunoștințe necesare cadrelor didactice pentru implicarea elevilor în luarea deciziilor

Graficul nr. 115 prezintă principalele cunoștințe necesare cadrelor didactice pentru o mai bună implicare a elevilor în luarea deciziilor (frecvența cu care profesorii au selectat fiecare categorie de cunoștințe):

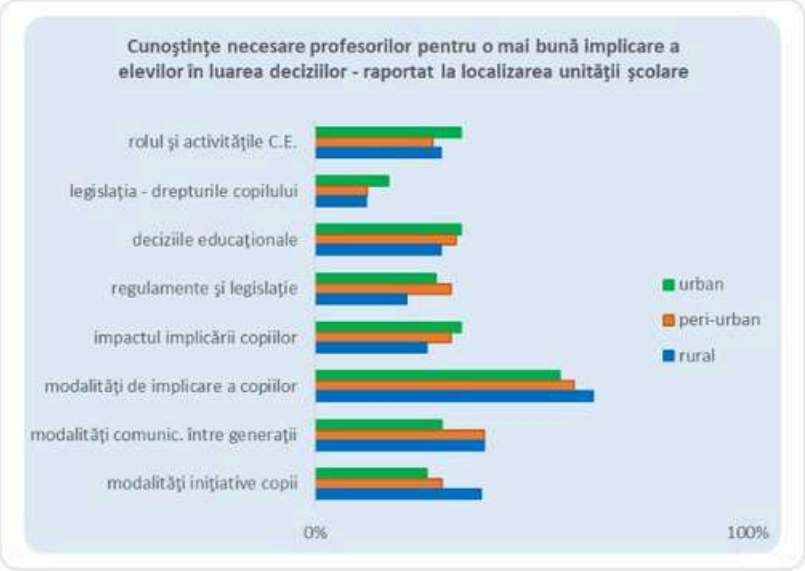

Graficul nr. 115. Percepția cunoștințelor necesare profesorilor pt. o mai bună implicare a elevilor (respondenți: profesori)

Constatare-cheie: Profesorii consideră că cea mai importantă cunoștință pentru a sprijini implicarea elevilor în luarea deciziilor este înțelegerea impactului implicării copiilor (60,42%), urmată de modalitățile de comunicare între generații (35,62%), precum și de cunoștințele despre deciziile educaționale (31,66%) și modalitățile de inițiativă ale copiilor (31,66%), în timp ce legislația privind drepturile copilului (13,72%) este menționată mai rar.

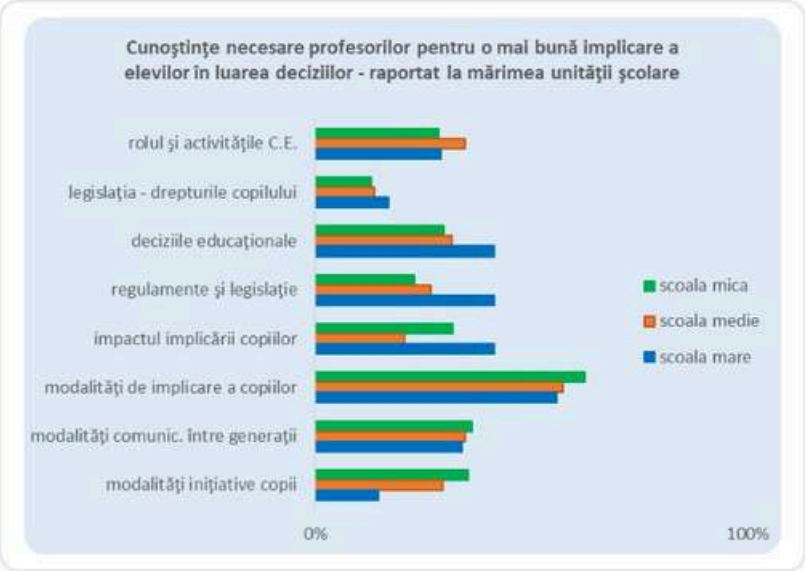
Rezultatele sugerează că profesorii percep drept prioritară înțelegerea valorii și impactului participării elevilor, precum și dezvoltarea unor modalități eficiente de comunicare și colaborare cu aceștia. Astfel, consolidarea acestor cunoștințe poate contribui la crearea unui climat educațional mai participativ, în care cadrele didactice să faciliteze activ implicarea elevilor în procesele decizionale din școală.

Graficul nr. 116. Nu se înregistrează diferențe semnificative între profesorii din școlile urbane, peri-urbane și rurale în ceea ce privește percepția cunoștințelor necesare pentru implicarea elevilor în luarea deciziilor.

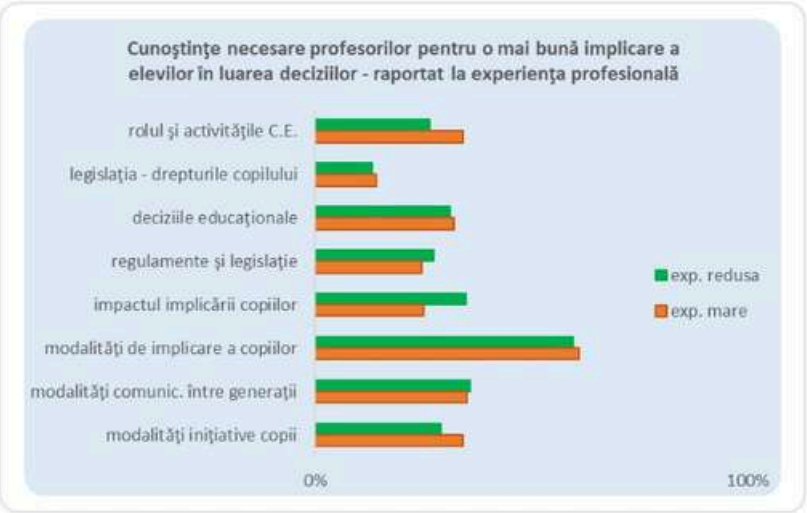
Graficul nr. 116. Percepția cunoștințelor necesare profesorilor pt. o mai bună implicare a elevilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 117. Profesorii din școlile mari menționează mai frecvent necesitatea cunoașterii regulamentelor și legislației, precum și a impactului implicării elevilor, în timp ce profesorii din școlile mici subliniază mai des importanța cunoașterii modalităților de inițiativă ale elevilor.

Graficul nr. 117. Percepția cunoștințelor necesare profesorilor pt. o mai bună implicare a elevilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 118. Profesorii cu experiență didactică redusă menționează mai frecvent decât cei cu experiență mare necesitatea cunoașterii impactului implicării elevilor în procesele decizionale.

Graficul nr. 118. Percepția cunoștințelor necesare profesorilor pt. o mai bună implicare a elevilor, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

8.2.1. Competențe necesare cadrelor didactice pentru implicarea elevilor în luarea deciziilor

Graficul nr. 119 prezintă principalele competențe necesare cadrelor didactice pentru o mai bună implicare a elevilor în luarea deciziilor (frecvența cu care profesorii au selectat fiecare categorie de competențe):

Graficul nr. 119. Percepția competențelor necesare profesorilor pt. o mai bună implicare a elevilor (respondenți: profesori)

Constatare-cheie: Profesorii consideră că cele mai importante competențe necesare pentru a sprijini implicarea elevilor în luarea deciziilor sunt comunicarea și dialogul (41,42%) și cooperarea și lucrul în echipă (39,84%), urmate de argumentarea și discursul logic (31,93%) și gândirea critică (29,82%), în timp ce competențe precum gestionarea timpului (23,75%) și vorbirea în public (23,22%) sunt menționate mai rar.

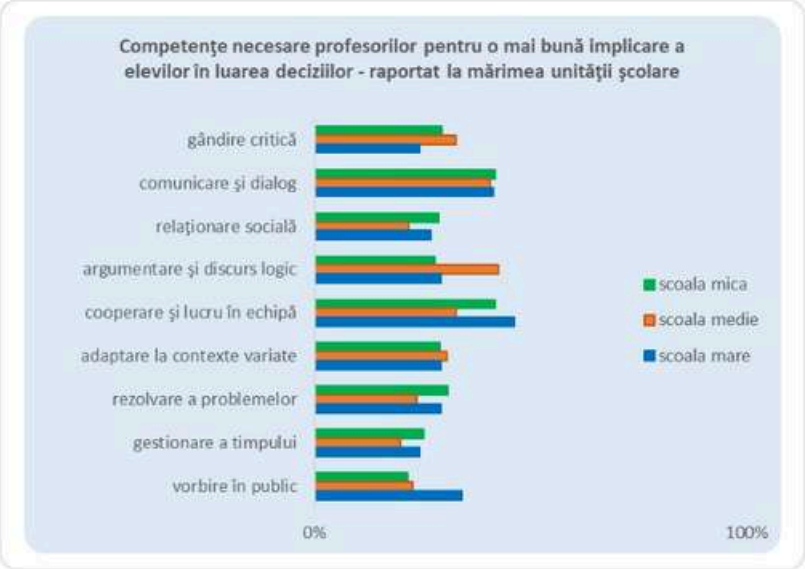
Rezultatele sugerează că profesorii consideră esențiale pentru facilitarea participării elevilor la luarea deciziilor competențele de comunicare, colaborare și argumentare, care susțin dialogul și cooperarea în mediul educațional. Prin urmare, dezvoltarea acestor competențe în rândul cadrelor didactice poate contribui la crearea unui climat școlar mai participativ și la implicarea mai activă a elevilor în procesele decizionale.

Graficul nr. 120. Nu se înregistrează diferențe semnificative între profesorii din școlile urbane, peri-urbane și rurale în percepția competențelor necesare pentru implicarea elevilor în luarea deciziilor.

Graficul nr. 120. Percepția competențelor necesare profesorilor pt. o mai bună implicare a elevilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 121. Profesorii din școlile medii menționează mai frecvent decât cei din școlile mici necesitatea competențelor de argumentare și discurs logic pentru facilitarea implicării elevilor în luarea deciziilor.

Graficul nr. 121. Percepția competențelor necesare profesorilor pt. o mai bună implicare a elevilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 122. Percepțiile profesorilor asupra competențelor necesare pentru implicarea elevilor în luarea deciziilor nu diferă semnificativ în funcție de experiența didactică.

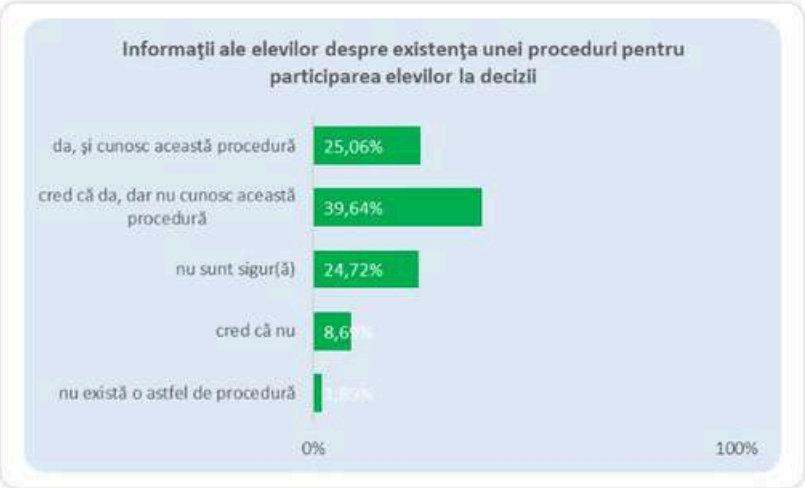

Graficul nr. 122. Percepția competențelor necesare profesorilor pt. o mai bună implicare a elevilor, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

9. Aspecte organizaționale

9.1. Existența unei proceduri pentru participarea elevilor la luarea deciziilor

Graficul nr. 123 prezintă gradul de cunoaștere a existenței unei proceduri pentru participarea elevilor la luarea deciziilor (frecvența cu care a fost selectat de către elevi fiecare posibil răspuns):

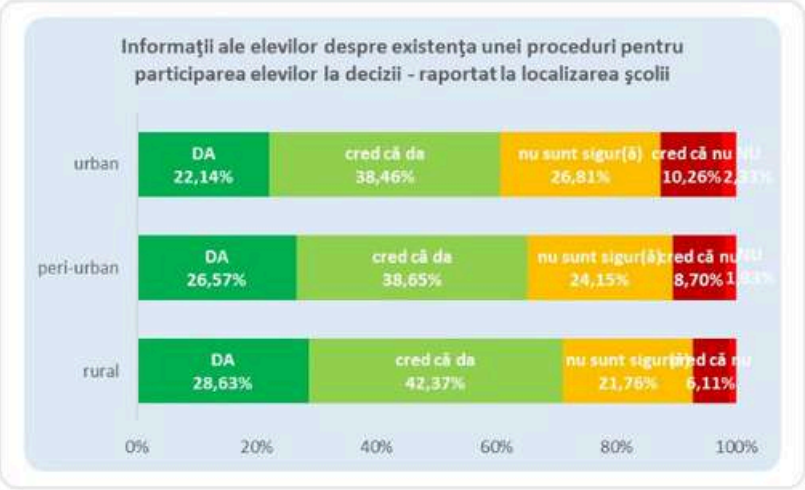

Graficul nr. 123. Cunoașterea existenței unei proceduri de implicare a elevilor (respondenți: elevi)

Constatare cheie: Datele din Graficul nr. 123 arată că nivelul de cunoaștere a existenței unei proceduri pentru participarea elevilor la luarea deciziilor este unul mai degrabă redus spre moderat. Valoarea mediei de 2,23, împreună cu mediana și modulul egale cu 2, indică faptul că răspunsurile elevilor s-au concentrat în jurul variantei care exprimă un nivel scăzut de cunoaștere. Skewness-ul pozitiv (0,565) sugerează o ușoară asimetrie spre valorile mai mari, iar kurtosis-ul de -0,159 arată o distribuție apropiată de cea normală, fără abateri accentuate.

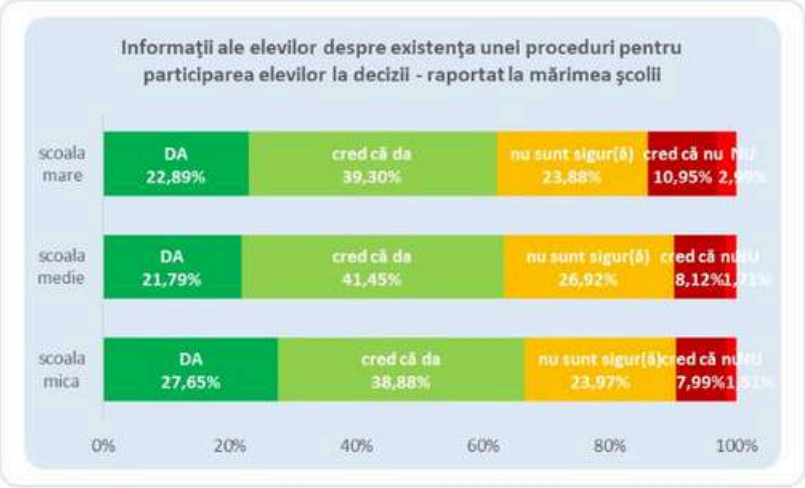
În ansamblu, rezultatele sugerează că elevii nu cunosc suficient de bine existența unei proceduri clare de implicare în procesul decizional. Chiar dacă distribuția răspunsurilor este relativ echilibrată, tendința centrală evidențiază necesitatea unei mai bune informări și promovări a mecanismelor prin care elevii pot participa la luarea deciziilor în instituția de învățământ.

Graficul nr. 124 prezintă gradul de cunoaștere a existenței unei proceduri pentru participarea elevilor la luarea deciziilor (frecvența cu care a fost selectat de către elevi fiecare posibil răspuns), comparativ pentru elevii din școlile urbane, peri-urbane și rurale:

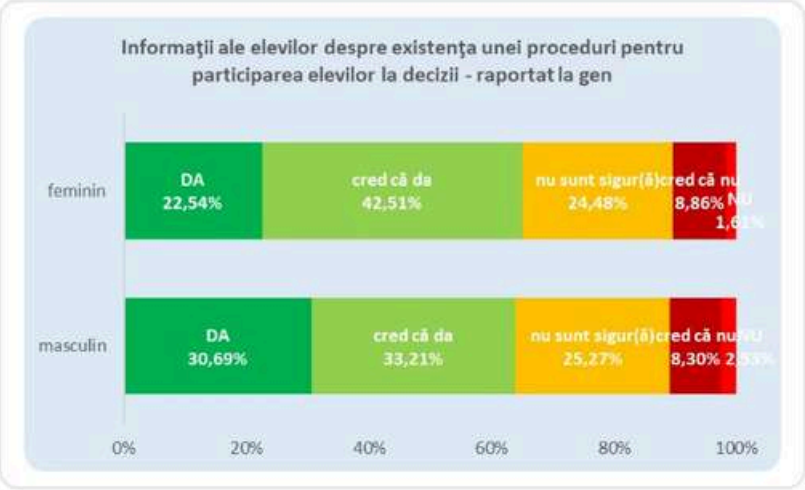
Graficul nr. 124. Cunoașterea existenței unei proceduri de implicare a elevilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 125 prezintă gradul de cunoaștere a existenței unei proceduri pentru participarea elevilor la luarea deciziilor (frecvența cu care a fost selectat de către elevi fiecare posibil răspuns), comparativ pentru elevii din școlile mici, medii și mari:

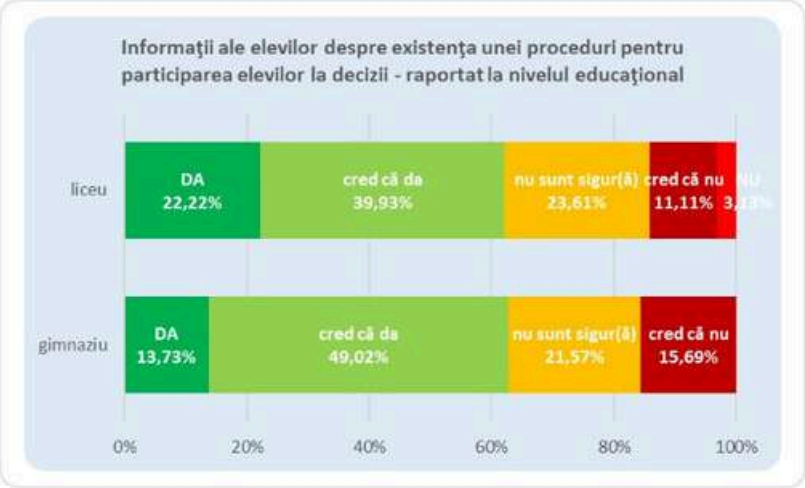
Graficul nr. 125. Cunoașterea existenței unei proceduri de implicare a elevilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 126 prezintă gradul de cunoaștere a existenței unei proceduri pentru participarea elevilor la luarea deciziilor (frecvența cu care a fost selectat de către elevi fiecare posibil răspuns), comparativ pentru elevii de gen masculin și feminin:

Graficul nr. 126. Cunoașterea existenței unei proceduri de implicare a elevilor, în funcție de gen (respondenți: elevi)

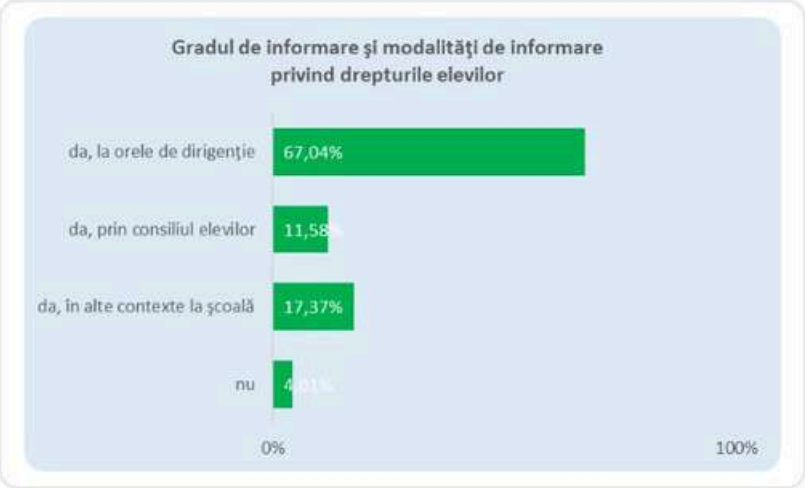
Graficul nr. 127 prezintă gradul de cunoaștere a existenței unei proceduri pentru participarea elevilor la luarea deciziilor (frecvența cu care a fost selectat de către elevi fiecare posibil răspuns), comparativ pentru elevii de gimnaziu și liceu:

Graficul nr. 127. Cunoașterea existenței unei proceduri de implicare a elevilor, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

9.2. Gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor

Graficul nr. 128 prezintă gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor (frecvența cu care a fost selectat de către elevi fiecare posibil răspuns):

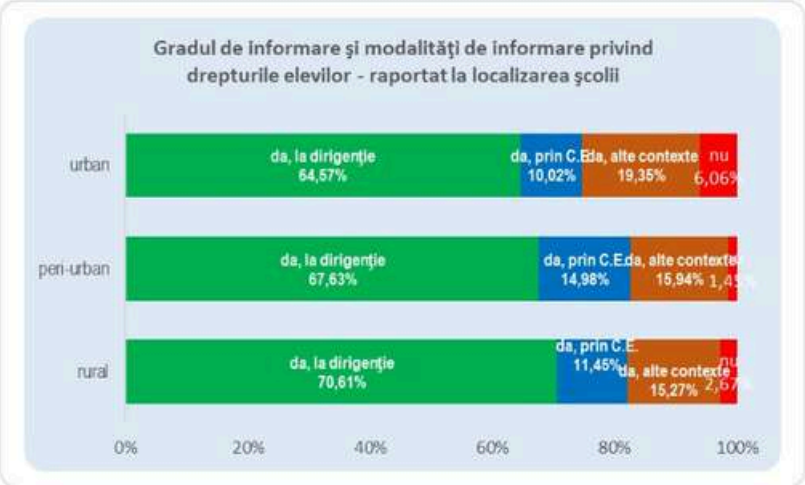

Graficul nr. 128. Gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor (respondenți: elevi)

Constatare cheie: Datele prezentate în Graficul nr. 128 indică faptul că majoritatea elevilor sunt informați despre drepturile lor în cadrul orelor de dirigenție, această modalitate fiind menționată de 67,04% dintre respondenți. Alte forme de informare au o pondere semnificativ mai redusă: 17,37% dintre elevi au indicat că au aflat despre drepturile lor în alte contexte din cadrul școlii, iar 11,58% au menționat consiliul elevilor ca sursă de informare. Un procent foarte mic, de 4,01%, a declarat că nu a fost informat cu privire la drepturile elevilor.

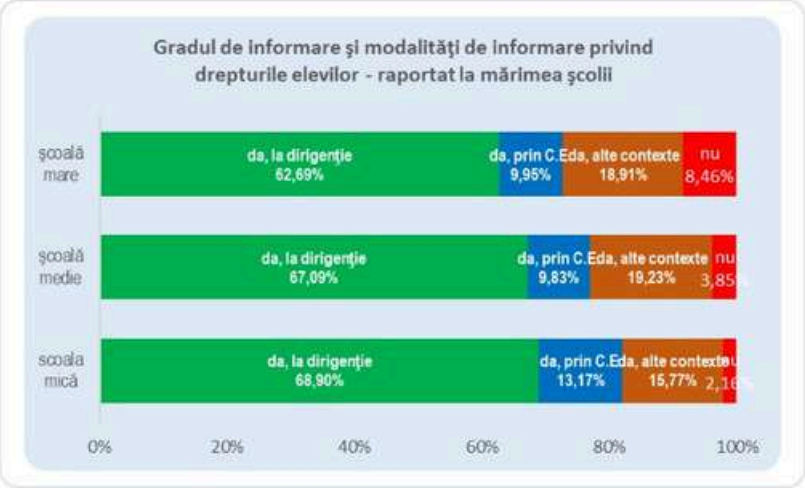
Rezultatele evidențiază faptul că orele de dirigenție reprezintă principalul canal de informare al elevilor privind drepturile lor. Totuși, rolul altor mecanisme de informare, cum ar fi consiliul elevilor sau alte activități școlare, este mai puțin valorificat. Prin urmare, ar fi utilă diversificarea și consolidarea modalităților de informare pentru a asigura o cunoaștere mai largă și mai activă a drepturilor elevilor.

Graficul nr. 129 prezintă gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor (frecvența cu care a fost selectat de către elevi fiecare posibil răspuns), comparativ pentru elevii din școlile urbane, peri-urbane și rurale:

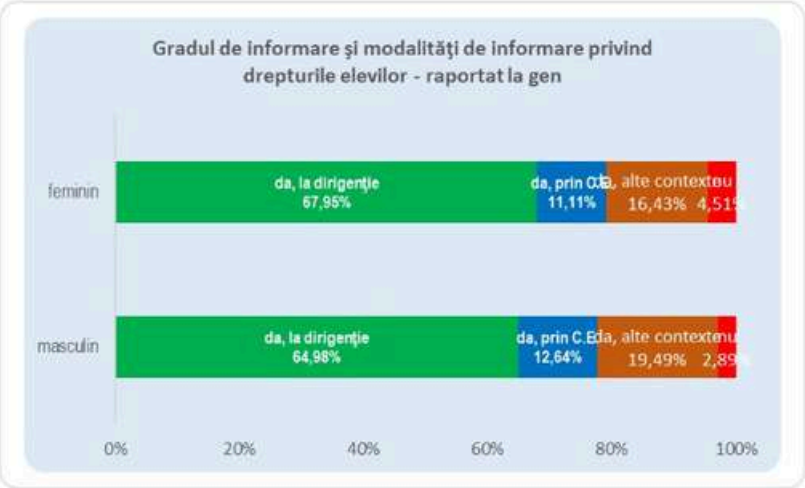
Graficul nr. 129. Gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 130 prezintă gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor (frecvența cu care a fost selectat de către elevi fiecare posibil răspuns), comparativ pentru elevii din școlile mici, medii și mari:

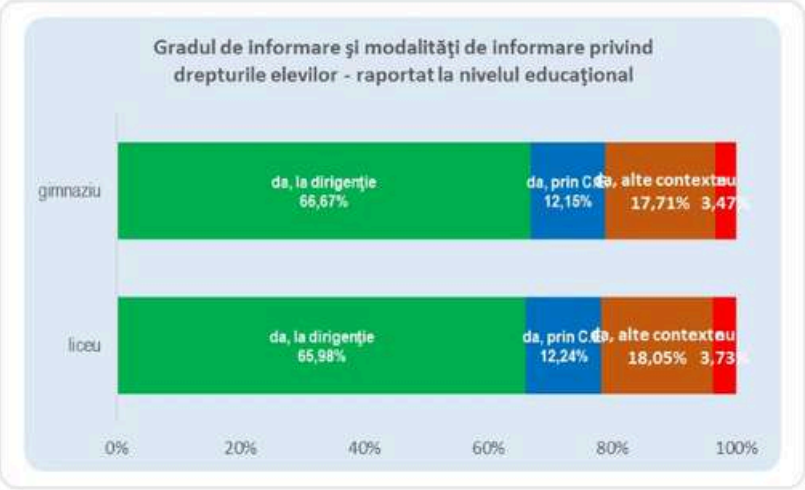
Graficul nr. 130. Gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 131 prezintă gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor (frecvența cu care a fost selectat de către elevi fiecare posibil răspuns), comparativ pentru elevii de gen masculin și feminin:

Graficul nr. 131. Gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor, în funcție de gen (respondenți: elevi)

Graficul nr. 132 prezintă gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor (frecvența cu care a fost selectat de către elevi fiecare posibil răspuns), comparativ pentru elevii de gimnaziu și liceu:

Graficul nr. 132. Gradul de informare și modalități de informare privind drepturile elevilor, în funcție de nivelul educațional (respondenți: elevi)

CAPITOLUL 10

CAPACITATEA ȘCOLILOR DE A SUSȚINE PARTICIPAREA

10.1. Schimbări instituționale considerate necesare

Graficul nr. 133 prezintă principalele schimbări instituționale care ar face participarea elevilor mai eficientă (frecvența cu care respondenții (elevi și profesori) au selectat fiecare potențială schimbare):

Graficul nr. 133. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor (respondenți: elevi și profesori)

Constatare cheie: Datele din Graficul nr. 133 arată că cea mai frecvent menționată schimbare instituțională necesară pentru eficientizarea participării elevilor este organizarea de activități educative destinate elevilor (64,21%). Totodată, aproape jumătate dintre respondenți au indicat necesitatea unui sprijin mai mare acordat elevilor (48,47%) și a unor activități de formare a profesorilor (41,74%), ceea ce sugerează că îmbunătățirea participării elevilor depinde atât de consolidarea capacităților elevilor, cât și de pregătirea personalului didactic.

Rezultatele evidențiază că sporirea participării elevilor necesită intervenții instituționale complexe, orientate în primul rând spre informare, sprijin și dezvoltarea competențelor actorilor implicați. În acest sens, școlile ar trebui să prioritizeze activitățile educative pentru elevi, completate de măsuri de susținere directă și de formare a profesorilor, pentru a crea un cadru mai favorabil participării reale și eficiente a elevilor la viața școlară.

Graficul nr. 134. Există diferențe semnificative statistic între elevi și profesori în percepția schimbărilor instituționale necesare: profesorii indică mai frecvent necesitatea activităților educative pentru elevi, a formării cadrelor didactice, a transparenței decizionale, a întâlnirilor consiliului elevilor și a utilizării instrumentelor digitale, în timp ce elevii subliniază într-o măsură mai mare nevoia de sprijin direct acordat elevilor.

Graficul nr. 134. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor, în funcție de statut (respondenți: elevi și profesori)

Graficul nr. 135. Respondenții din școlile rurale menționează mai frecvent decât cei din mediul urban necesitatea organizării activităților educative pentru elevi ca măsură de consolidare a participării elevilor.

Graficul nr. 135. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi și profesori)

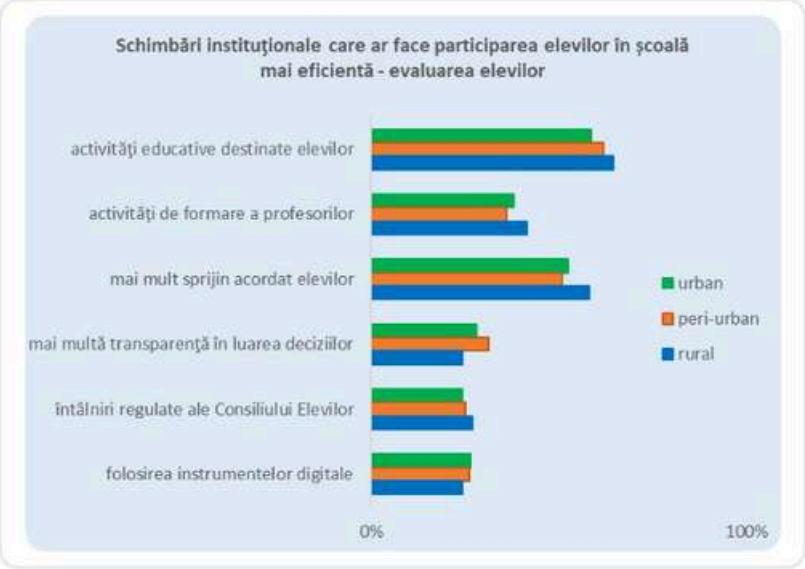
Graficul nr. 136. Există diferențe în funcție de mărimea școlii: respondenții din școlile mici indică mai frecvent necesitatea activităților educative pentru elevi și a sprijinului acordat elevilor, în timp ce utilizarea instrumentelor digitale este menționată mai des în școlile medii comparativ cu cele mari.

Graficul nr. 136. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi și profesori)

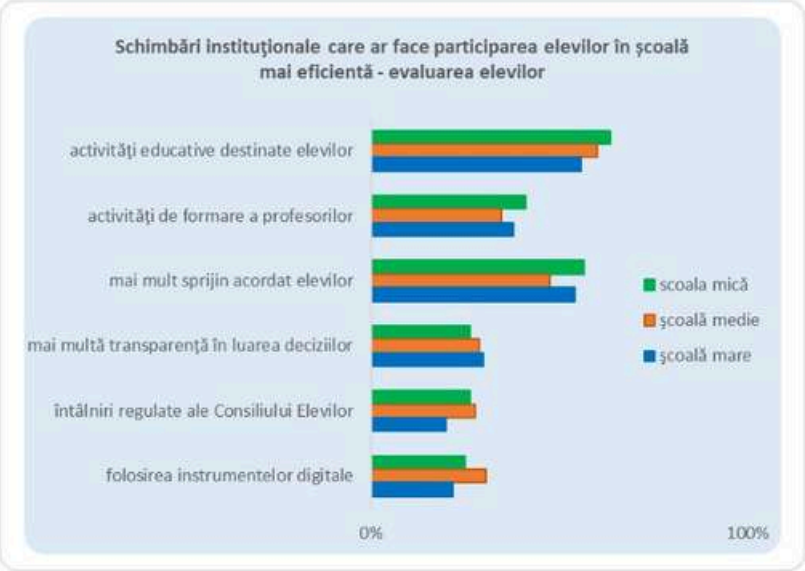
10.1.1. Percepția elevilor

Graficul nr. 137. Nu se înregistrează diferențe semnificative statistic în percepțiile elevilor privind schimbările instituționale necesare pentru implicare, în funcție de localizarea școlii.

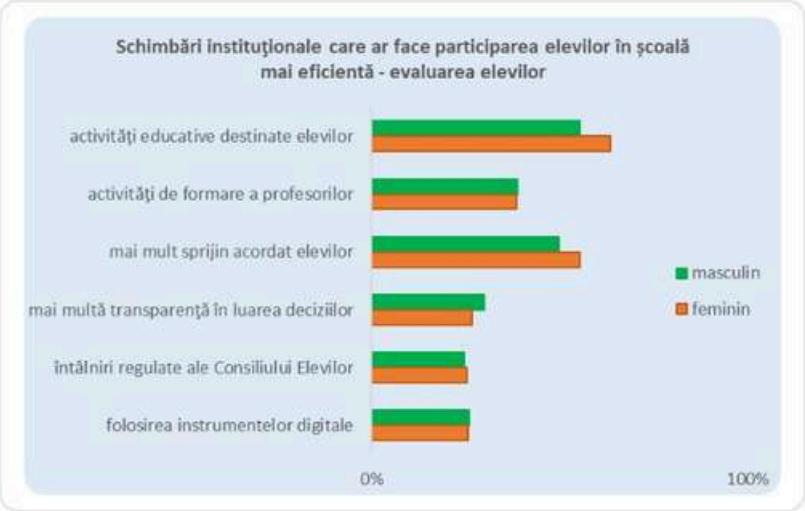
Graficul nr. 137. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 138. Percepțiile elevilor privind schimbările instituționale necesare pentru participare nu diferă semnificativ în funcție de mărimea școlii.

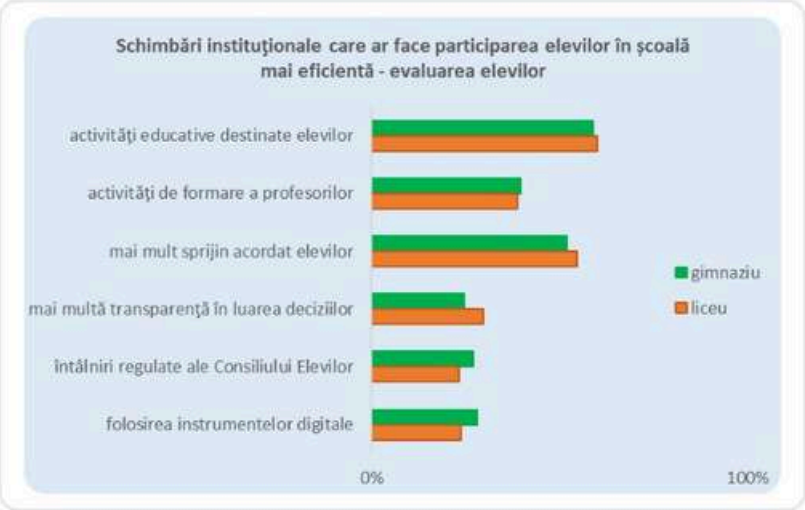
Graficul nr. 138. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: elevi)

Graficul nr. 139. Elevele indică mai frecvent decât elevii necesitatea organizării de activități educative destinate elevilor pentru a îmbunătăți participarea acestora la viața școlii.

Graficul nr. 139. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor, în funcție de gen (respondenți: elevi)

Graficul nr. 140. Nu există diferențe semnificative statistic între elevii de gimnaziu și cei de liceu în percepția schimbărilor instituționale necesare pentru implicarea elevilor.

Graficul nr. 140. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor, în funcție de nivel educațional (respondenți: elevi)

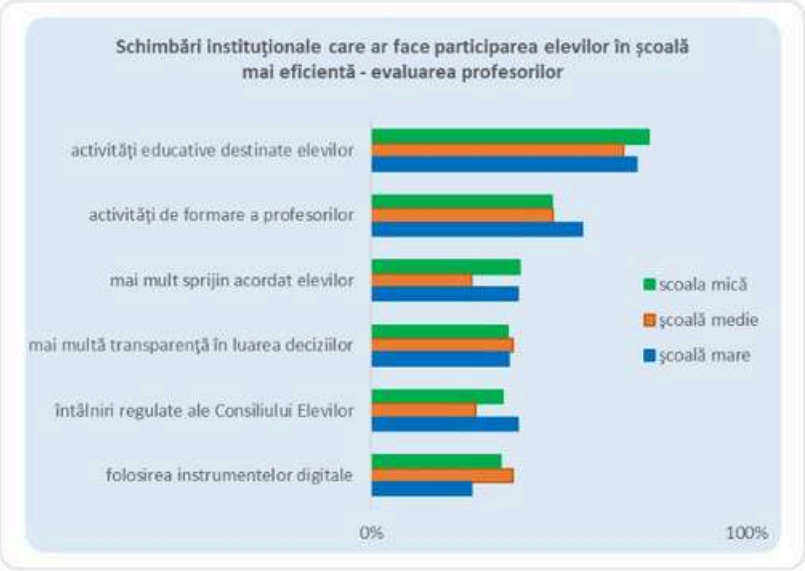
10.1.2. Percepția cadrelor didactice

Graficul nr. 141. Percepțiile profesorilor privind schimbările instituționale necesare pentru participarea elevilor nu diferă semnificativ în funcție de localizarea școlii.

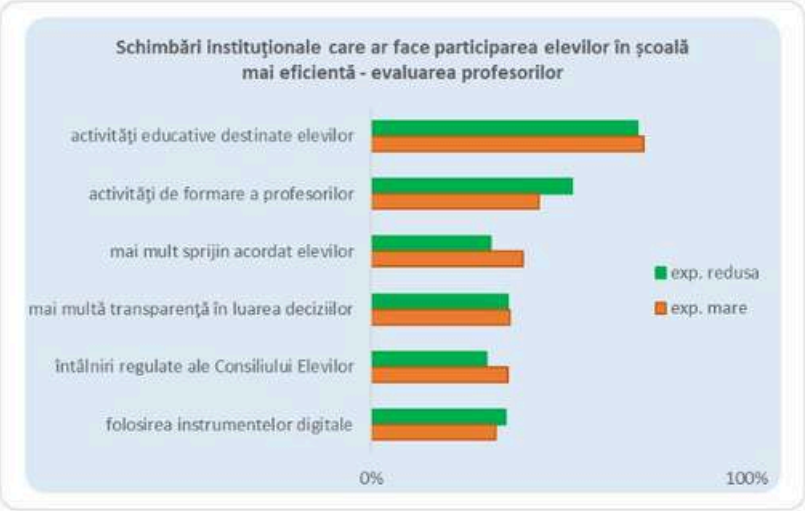
Graficul nr. 141. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 142. Nu se constată diferențe semnificative în opiniile profesorilor privind schimbările necesare pentru participarea elevilor, în funcție de mărimea școlii.

Graficul nr. 142. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

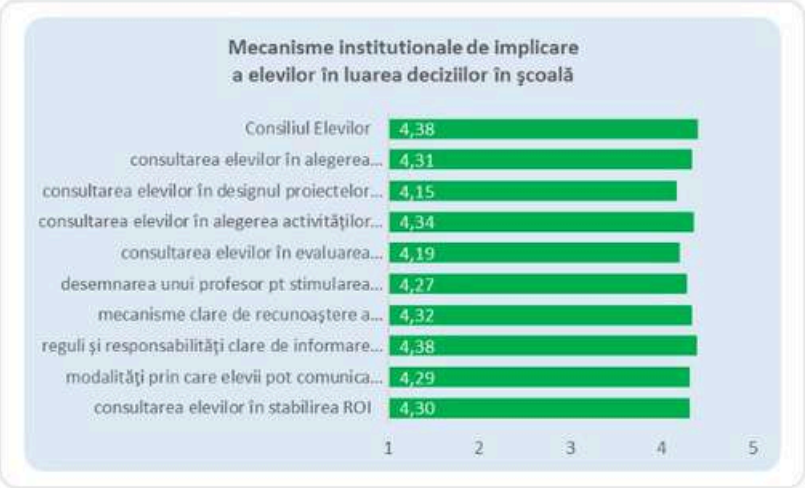
Graficul nr. 143. Percepțiile profesorilor privind schimbările instituționale necesare pentru implicarea elevilor nu diferă semnificativ în funcție de experiența didactică.

Graficul nr. 143. Schimbări instituționale considerate necesare pt. implicarea elevilor, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

10.2. Mecanisme instituționale

Graficul nr. 144 prezintă mediile evaluărilor profesorilor asupra importanței fiecărui mecanism instituțional care ar putea facilita implicarea elevilor în luarea deciziilor:

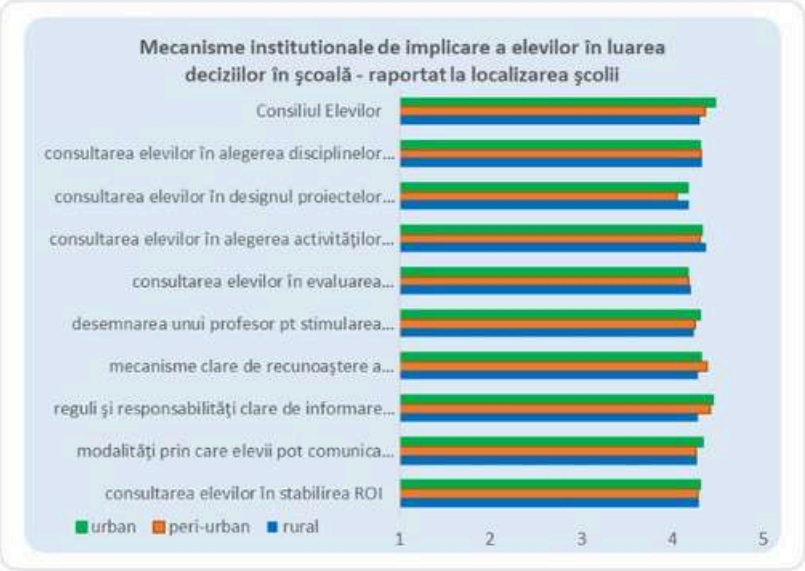

Graficul nr. 144. Importanța percepută a mecanismelor instituționale de implicare a elevilor (respondenți: profesori)

Constatare-cheie: Profesorii atribuie o importanță ridicată tuturor mecanismelor instituționale de implicare a elevilor, însă cele mai valorizate sunt consiliul elevilor, posibilitatea de alegere a activităților extracurriculare și existența unor reguli clare de informare, acestea având scoruri semnificativ mai mari decât media. În schimb, consultarea elevilor în proiectarea proiectelor și consultarea lor în evaluarea activităților educative sunt apreciate semnificativ mai puțin decât media, deși rămân la un nivel general pozitiv.

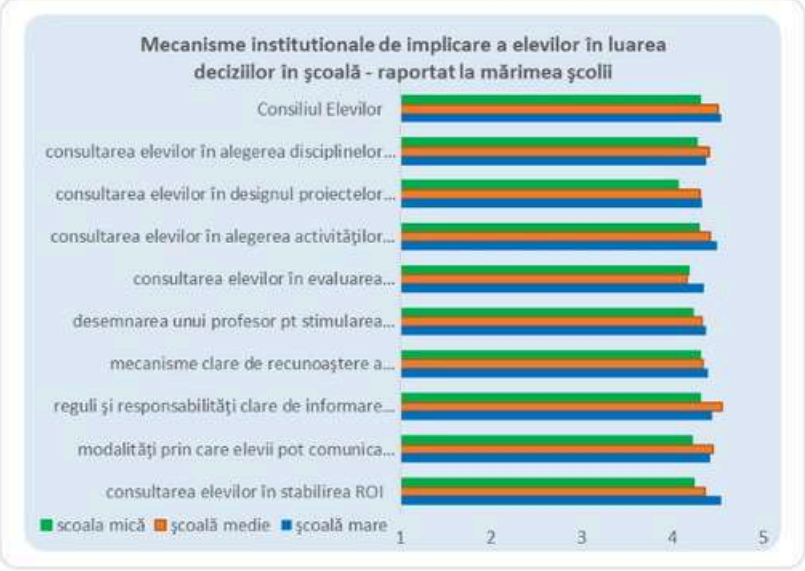
Rezultatele sugerează că profesorii susțin în principal mecanismele instituționale formale și bine structurate de participare a elevilor, acordând o importanță mai mare instrumentelor deja consacrate de reprezentare și informare. Totodată, implicarea elevilor în dimensiuni mai profunde ale procesului educațional, precum proiectarea și evaluarea activităților, pare mai puțin valorizată, ceea ce indică nevoia de consolidare a unei culturi instituționale care să includă elevii nu doar ca beneficiari sau reprezentanți, ci și ca parteneri activi în dezvoltarea vieții școlare.

Graficul nr. 145. Nu se constată diferențe semnificative statistic în percepția profesorilor asupra importanței mecanismelor instituționale de implicare a elevilor, în funcție de localizarea școlii.

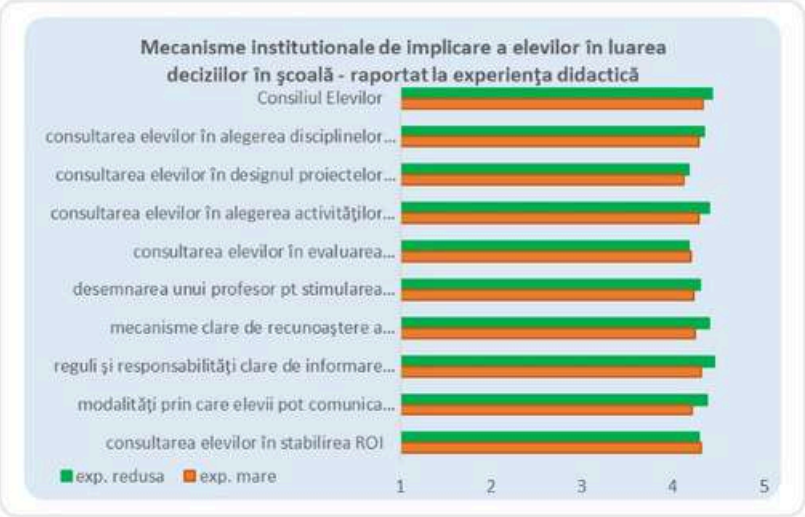
Graficul nr. 145. Importanța percepută a mecanismelor instituționale de implicare a elevilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 146. În funcție de mărimea școlii, profesorii din școlile medii acordă o importanță mai mare decât cei din școlile mici unor mecanisme precum existența unor reguli clare de informare a elevilor și posibilitatea comunicării anonime a sugestiilor, fiind semnalate și diferențe semnificative în privința consultării elevilor pentru designul proiectelor.

Graficul nr. 146. Importanța percepută a mecanismelor instituționale de implicare a elevilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 147. Profesorii cu experiență didactică redusă valorizează mai mult decât cei cu experiență ridicată mecanismele de recunoaștere a aportului elevilor și modalitățile de comunicare anonimă a sugestiilor.

Graficul nr. 147. Importanța percepută a mecanismelor instituționale de implicare a elevilor, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

10.3. Formarea continua a cadrelor didactice

Graficul nr. 148 prezintă principalele modalități de formare continuă a cadrelor didactice pentru facilitatea implicării elevilor în luarea deciziilor (frecvența cu care profesorii selectează fiecare potențială modalitate de formare):

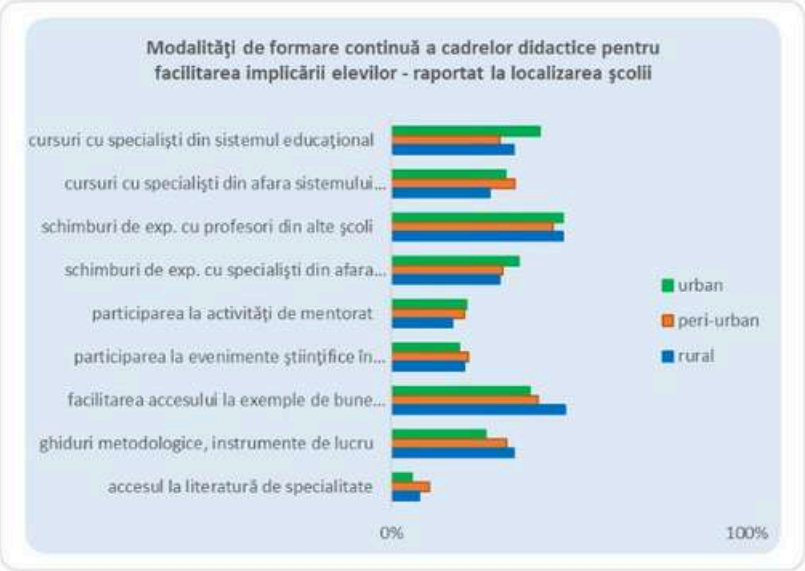

Graficul nr. 148. Modalități de formare continuă a profesorilor pentru facilitarea implicării elevilor (respondenți: profesori)

Constatare-cheie: Datele din Graficul nr. 148 arată că cele mai apreciate modalități de formare continuă a cadrelor didactice pentru facilitarea implicării elevilor sunt schimburile de experiență cu profesori din alte școli (47,76%) și facilitarea accesului la exemple de bune practici (43,54%). Acestea sunt urmate de cursurile cu specialiști din sistemul educațional (36,15%) și de formele de învățare din afara sistemului sau prin ghiduri metodologice (31,13% fiecare). În schimb, accesul la literatura de specialitate este menționat foarte rar (7,92%), ceea ce indică o preferință clară pentru forme de formare practice și aplicate.

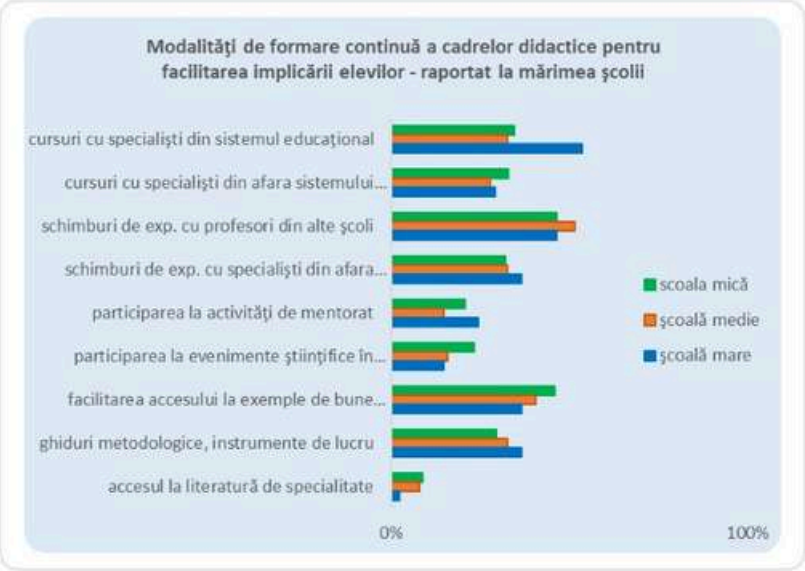
Rezultatele sugerează că profesorii valorizează în mai mare măsură modalitățile de formare continuă bazate pe schimb de experiență, exemple concrete și resurse aplicative, decât formele mai teoretice sau individuale de documentare. În acest sens, dezvoltarea profesională a cadrelor didactice pentru susținerea participării elevilor ar trebui orientată prioritar spre rețele de învățare profesională, schimburi interșcolare și diseminarea bunelor practici, completate de cursuri și instrumente metodologice utile în activitatea de zi cu zi.

Graficul nr. 149. Nu se constată diferențe semnificative statistic între profesorii din școli urbane, peri-urbane și rurale în ceea ce privește preferințele pentru modalitățile de formare continuă necesare facilitării implicării elevilor.

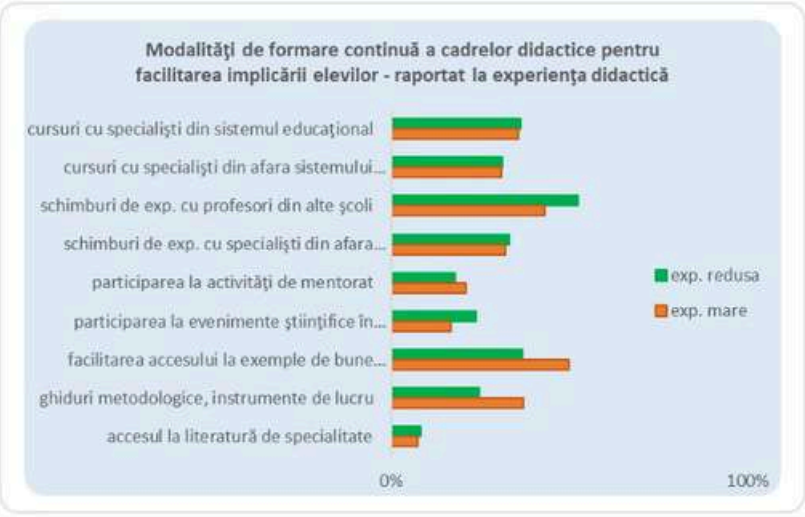
Graficul nr. 149. Modalități de formare continuă a profesorilor pentru facilitarea implicării elevilor, în funcție de localizarea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 150. În funcție de mărimea școlii, apar diferențe semnificative doar în ceea ce privește preferința pentru cursurile cu specialiști din sistemul educațional, ceea ce sugerează o variație limitată a nevoilor de formare între profesorii din școli mici, medii și mari.

Graficul nr. 150. Modalități de formare continuă a profesorilor pentru facilitarea implicării elevilor, în funcție de mărimea școlii (respondenți: profesori)

Graficul nr. 151. Profesorii cu experiență didactică ridicată valorizează mai mult decât cei cu experiență redusă accesul la exemple de bune practici și utilizarea ghidurilor metodologice ca modalități de formare continuă pentru facilitarea implicării elevilor.

Graficul nr. 151. Modalități de formare continuă a profesorilor pentru facilitarea implicării elevilor, în funcție de experiența didactică (respondenți: profesori)

CAPITOLUL 11

CAPACITATEA ȘCOLILOR DE A SUSȚINE PARTICIPAREA

11.1. Ce funcționează deja

Analiza datelor, completată de revizuirea cadrului normativ și a practicilor existente, arată că, în pofida limitărilor identificate, există o serie de mecanisme funcționale care susțin participarea elevilor. Acestea nu sunt încă pe deplin consolidate sau aplicate uniform, însă oferă o bază solidă pentru dezvoltări ulterioare.

Structurile de tip Consiliul Elevilor funcționează în majoritatea școlilor și au un rol real, chiar dacă inegal valorificat. În multe instituții, Consiliile Elevilor sunt constituite prin procese democratice și contribuie la organizarea activităților școlare, facilitând comunicarea dintre elevi și administrație.

Dezvoltarea Consiliilor Elevilor a devenit o prioritate națională clară în ultimii ani. Această tendință este susținută prin adoptarea unui regulament actualizat și prin programe ale Agenției Naționale pentru Tineret.

Există o tendință clară de creștere a implicării elevilor. Profesorii și managementul școlar observă o implicare mai activă în activități de voluntariat, inițiative civice și organizarea evenimentelor.

Cadrele didactice funcționează ca facilitatori ai participării. Elevii percep profesorii drept principalii susținători ai implicării lor.

Există practici de consultare, chiar dacă adesea informale. Sondajele, discuțiile cu diriginții și implicarea în decizii privind activitățile extracurriculare sunt deja prezente în multe școli.

Elevii manifestă inițiativă și capacitate de a propune soluții. Atât elevii, cât și profesorii au menționat situații în care elevii vin cu idei proprii și se implică activ în implementarea acestora.

Există disponibilitate crescută a actorilor educaționali. Profesorii și conducerea școlilor formulează activ propuneri de îmbunătățire: buget dedicat, coordonator, mecanisme mai clare.

11.2. Schimbări instituționale considerate necesare

Cea mai frecvent menționată schimbare instituțională necesară este organizarea de activități educative destinate elevilor (64,21%), urmată de sprijin mai mare acordat elevilor (48,47%) și activități de formare a profesorilor (41,74%). Aceste trei priorități reflectă un deficit structural: participarea nu este susținută cu resurse dedicate.

[Graficul nr. 133. Schimbări instituționale considerate necesare]

Profesorii indică mai frecvent necesitatea activităților educative, a formării cadrelor didactice, a transparenței decizionale și a instrumentelor digitale, în timp ce elevii subliniază nevoia de sprijin direct. Respondenții din școlile rurale menționează mai frecvent necesitatea activităților educative. În școlile mici este indicată mai frecvent nevoia de activități educative și de sprijin pentru elevi. Elevele indică mai frecvent decât elevii necesitatea activităților educative.

[Graficul nr. 134–143. Descompuneri pe statut, localizare, mărime, gen, nivel educațional și experiență]

11.3. Mecanisme instituționale

Profesorii atribuie o importanță ridicată tuturor mecanismelor instituționale evaluate, însă cele mai valorizate sunt consiliul elevilor, posibilitatea de alegere a activităților extracurriculare și existența unor reguli clare de informare. Consultarea elevilor în proiectarea proiectelor și în evaluarea activităților educative sunt apreciate mai puțin, deși rămân la un nivel general pozitiv.

[Graficul nr. 144. Importanța percepută a mecanismelor instituționale]

Profesorii din școlile medii acordă o importanță mai mare decât cei din școlile mici unor mecanisme precum regulile clare de informare și posibilitatea comunicării anonime a sugestiilor. **Profesorii cu experiență didactică redusă valorizează mai mult mecanismele de recunoaștere a aportului elevilor și modalitățile de comunicare anonimă**, indicând că generațiile mai noi de cadre didactice sunt mai receptive la instrumente participative moderne.

[Graficul nr. 145–147. Descompuneri pe localizare, mărime și experiență]

11.4. Formarea continuă a cadrelor didactice

Cele mai apreciate modalități de formare continuă sunt schimburile de experiență cu profesori din alte școli (47,76%) și facilitarea accesului la exemple de bune practici (43,54%), urmate de cursurile cu specialiști din sistemul educațional (36,15%) și de formele de învățare din afara sistemului sau prin ghiduri metodologice (31,13%). Accesul la literatura de specialitate este menționat foarte rar (7,92%), indicând o preferință clară pentru forme practice și aplicate.

[Graficul nr. 148. Modalități de formare continuă a profesorilor]

Nu există diferențe semnificative în funcție de localizare. Profesorii cu experiență didactică ridicată valorizează mai mult accesul la bune practici și ghiduri metodologice, iar cei cu experiență redusă preferă cursurile cu specialiști.

[Graficul nr. 149–151. Descompuneri pe localizare, mărime și experiență]

11.5. Direcții de intervenție și recomandări

Tabelul de mai jos sintetizează principalele direcții de intervenție identificate pe baza rezultatelor cercetării, cu precizarea nivelului de acțiune, a actorilor responsabili și a impactului estimat. Recomandările sunt organizate pe șase arii tematice: cadre didactice, incluziune, resurse, evaluare, guvernanță și cadru legal.

Arie	Recomandare	Nivel	Actor	Impact estimat
Cadre didactice	Programe de formare continuă axate pe metode participative și managementul CE	Național	MEC, instituții de formare	Creșterea capacității profesorilor de a facilita participarea
Cadre didactice	Mecanisme de recunoaștere a implicării profesorilor (normare, reducerea sarcinii didactice, stimulente)	Național / instituțional	MEC, instituții de învățământ	Reducerea dependenței de voluntariat și asigurarea sustenabilității
Incluziune	Programe dedicate pentru elevii vulnerabili (mentorat, sprijin logistic, activități adaptate)	Național / local	MEC, școli, ONG	Reducerea inegalităților de participare
Resurse	Bugete dedicate și previzibile pentru activitățile CE	Instituțional	Școli, APL	Creșterea autonomiei elevilor
Resurse	Mecanism de buget participativ al elevilor	Instituțional	Școli, MEC	Dezvoltarea competențelor civice și financiare
Evaluare	Integrarea participării elevilor în criteriile de evaluare ANACEC	Național	ANACEC, MEC	Prioritizarea participării la nivel de sistem
Evaluare	Mecanism național de evaluare a școlii de către elevi	Național	MEC, ANACEC	Îmbunătățirea calității educației prin feedback sistematic
Guvernanță	Drept de vot pentru reprezentanții elevilor în consiliile de administrație	Național	MEC	Transformarea elevilor în co-decidenți
Cadru legal	Adoptarea unui Statut al Elevului	Național	MEC	Cadru coerent și accesibil de drepturi și mecanisme
Procese decizionale	Obligativitatea consultării elevilor în deciziile majore	Național	MEC	Consolidarea culturii participative
Procese interne	Standardizarea mecanismelor de consultare la nivel de școală	Instituțional	Școli	Participare constantă, nependentă de inițiative individuale
Capacitate CE	Consolidarea CE prin formare, mentorat, ghiduri practice	Național / local	MEC, ANT, ONG	Creșterea eficienței CE ca structuri reprezentative
Transparență	Mecanisme de feedback către elevi privind propunerile lor	Instituțional	Școli	Creșterea încrederii și motivației elevilor
Programe naționale	Extinderea programelor spre dezvoltarea capacităților profesorilor și instituțiilor	Național	MEC, ANT	Abordare integrată și sustenabilă

CAPITOLUL 12

ANALIZĂ COMPARATIVĂ ROMÂNIA – REPUBLICA MOLDOVA

12.1. Similitudini

Rezultatele celor două cercetări indică existența unor tipare comune privind participarea elevilor, atât în ceea ce privește nivelul implicării, cât și barierele structurale și culturale care limitează această participare.

În ambele țări, participarea elevilor este evaluată ca fiind moderată și concentrată în special în domenii apropiate de experiența directă a elevilor, precum activitățile extracurriculare, cultura, sportul sau organizarea de evenimente școlare. Atât în Republica Moldova, cât și în România, elevii se percep mai implicați în luarea deciziilor din familie decât în cele din școală și mai implicați în școală decât în deciziile de la nivelul societății. Această distribuție sugerează că gradul de formalizare al proceselor influențează nivelul perceput de participare: cu cât mecanismele sunt mai birocratizate și mai rigide, cu atât elevii resimt mai puțin capacitatea reală de influență.

Un element comun foarte pronunțat este discrepanța dintre percepția profesorilor și experiența elevilor. În ambele cercetări, profesorii evaluează participarea elevilor ca fiind semnificativ mai ridicată decât o percep elevii înșiși. Această diferență sugerează existența unei participări predominant formale sau consultative, în care elevii sunt informați sau întrebați, dar nu percep că opiniile lor generează schimbări reale. Atât în Republica Moldova, cât și în România, elevii fac distincția între simpla consultare și influența autentică asupra deciziilor.

Un alt element convergent este rolul central al adulților în facilitarea sau blocarea participării. În ambele contexte, sprijinul profesorilor și al echipei manageriale apare drept principalul factor care motivează implicarea elevilor. Participarea nu funcționează autonom, prin simpla existență a unor structuri sau reglementări, ci depinde în mare măsură de disponibilitatea adulților de a crea spațiu pentru implicare. În același timp, principalele bariere identificate în ambele cercetări sunt tot legate de atitudinea adulților: lipsa de încredere în elevi, indisponibilitatea de a-i consulta și dificultățile de comunicare între generații.

Ambele studii evidențiază și importanța experiențelor anterioare de participare. Elevii care au avut experiențe pozitive de implicare sunt mai predispuși să continue să participe, în timp ce lipsa unei prime experiențe generează un cerc vicios al neimplicării. Atât în Republica Moldova, cât și în România, convingerea că opinia elevului contează apare simultan ca principal factor al implicării și, în forma sa inversă, principal factor al neimplicării.

Consiliile Elevilor reprezintă, în ambele contexte, principalul mecanism formal de participare, însă cercetările arată că acestea funcționează adesea cu un grup restrâns de elevi deja activi și vizibili. Participarea tinde astfel să se concentreze într-un nucleu limitat de elevi, în timp ce ceilalți au acces redus la mecanisme reale de exprimare și influență.

În ceea ce privește incluziunea, ambele studii arată că elevii vulnerabili sunt subreprezentați în procesele participative. Copiii cu rezultate școlare slabe, elevii în risc de abandon, copiii cu CES sau dizabilități și elevii proveniți din medii socio-economice vulnerabile sunt identificați în ambele țări ca fiind grupurile cele mai frecvent excluse de la participarea la luarea deciziilor.

De asemenea, atât cercetarea din Republica Moldova, cât și cea din România evidențiază necesitatea dezvoltării competențelor de participare, comunicare, dialog, cooperare și gândire critică, atât în rândul elevilor, cât și al profesorilor. În ambele contexte, formarea cadrelor didactice este percepută ca o condiție esențială pentru dezvoltarea unei culturi participative autentice în școală.

12.2. Diferențe

Deși există numeroase similitudini, analiza comparativă relevă și diferențe importante între cele două contexte educaționale, în special la nivel normativ, instituțional și al gradului de formalizare a participării elevilor.

Cea mai importantă diferență ține de cadrul legislativ. România beneficiază de un sistem mai formalizat de reglementare a participării elevilor, inclusiv prin existența Statutului Elevului și a unor reglementări explicite privind funcționarea Consiliului Elevilor și consultarea elevilor în anumite procese decizionale. În Republica Moldova, participarea elevilor are o bază normativă mai redusă și mai puțin coerentă, iar multe dintre practicile participative depind de inițiativa individuală a managerilor școlari și a cadrelor didactice.

Totuși, cercetarea din România arată că existența unui cadru normativ mai dezvoltat nu garantează automat participarea autentică. În multe situații, consultarea elevilor în domenii unde aceasta este obligatorie prin lege, precum elaborarea Regulamentului de Ordine Interioară sau alegerea disciplinelor opționale, este percepută de elevi ca limitată sau formală. Comparativ, în Republica Moldova participarea este mai puțin instituționalizată, dar uneori mai flexibilă și mai dependentă de relațiile directe dintre elevi și adulți.

O altă diferență importantă se referă la rolul managementului școlar. În Republica Moldova, directorul și mai ales directorul adjunct pe educație apar ca actori centrali ai participării elevilor. Cercetarea evidențiază faptul că implicarea elevilor depinde puternic de susținerea explicită oferită de conducerea școlii. În România, deși sprijinul adulților este de asemenea important, accentul cercetării cade mai mult pe mecanismele instituționale și pe funcționarea formală a structurilor participative.

Diferențe apar și în ceea ce privește raportarea la mediul rural. În ambele țări, școlile mici și comunitățile rurale facilitează relații mai apropiate între elevi și adulți, ceea ce poate favoriza participarea în timpul programului școlar. Totuși, cercetarea din Republica Moldova evidențiază mult mai clar barierele structurale specifice mediului rural, distanțele mari, naveta dificilă și obligațiile gospodărești, care limitează participarea elevilor la activități extracurriculare și la implicare voluntară după ore. În studiul din România, aceste bariere apar mai puțin accentuate.

Diferențe există și în relația dintre familie și participarea elevilor. În Republica Moldova, rolul părinților ca factor de descurajare a participării este analizat mult mai profund și apare ca o problemă structurală importantă, mai ales în mediul rural. Cercetarea evidențiază faptul că mulți părinți privesc implicarea

elevilor ca pe o distragere de la performanța academică. În studiul din România, suportul părinților este menționat mai degrabă ca factor motivațional, fără a fi dezvoltată în aceeași măsură dimensiunea culturală a rezistenței familiale față de participare.

De asemenea, cercetarea din Republica Moldova acordă o atenție mai mare tensiunii dintre participare și performanța academică. Managerii școlari intervievați recunosc explicit existența unui conflict între timpul dedicat participării și presiunea rezultatelor școlare, într-un sistem care evaluează exclusiv indicatorii academici. În studiul din România, această tensiune este prezentă indirect, dar nu apare ca una dintre concluziile centrale ale cercetării.

12.3. Lecții transferabile

Analiza comparativă evidențiază existența unor practici și abordări care ar putea fi adaptate reciproc pentru consolidarea participării elevilor în ambele sisteme educaționale.

Experiența României arată importanța existenței unui cadru normativ clar și explicit privind drepturile elevilor și mecanismele de participare. Elaborarea unor reglementări mai detaliate privind consultarea elevilor, funcționarea Consiliilor Elevilor și includerea participării în procedurile instituționale ar putea contribui la consolidarea participării în Republica Moldova. Totodată, mecanismele formale trebuie însoțite de monitorizare și aplicare efectivă, pentru a evita transformarea participării într-un proces pur birocratic.

La rândul său, experiența Republicii Moldova evidențiază importanța relațiilor umane și a leadershipului școlar în stimularea participării. Rolul activ al directorului adjunct pe educație, identificat ca factor-cheie al implicării elevilor, reprezintă o practică relevantă și pentru sistemul românesc. Cercetarea sugerează că participarea elevilor devine funcțională atunci când există adulți care facilitează activ implicarea și creează contexte concrete de participare.

Ambele sisteme pot beneficia din dezvoltarea unor programe de formare dedicate profesorilor și diriginților privind participarea elevilor, comunicarea intergenerațională, facilitarea grupurilor și educația democratică. În ambele contexte, diriginții reprezintă principalul canal de informare al elevilor despre drepturile lor, dar rareori transformă această informare într-un proces autentic de dezvoltare a competențelor participative.

O lecție importantă comună este necesitatea creării unor prime experiențe de participare pentru elevii mai puțin implicați. Cercetările din ambele țări arată că participarea se reproduce prin experiență: elevii care au fost implicați anterior devin mai activi, în timp ce elevii fără experiențe participative rămân în afara proceselor decizionale. Prin urmare, școlile ar trebui să dezvolte mecanisme deliberate de includere a elevilor vulnerabili și mai puțin vizibili.

De asemenea, ambele sisteme educaționale ar putea integra participarea elevilor în criteriile de evaluare instituțională și în indicatorii de calitate ai educației. Atât timp cât participarea rămâne o activitate suplimentară, dependentă exclusiv de motivația individuală a unor profesori sau manageri, aceasta va continua să ocupe un loc marginal în cultura școlară.

Așadar, cercetările din ambele țări sugerează că dezvoltarea unei culturi participative autentice necesită o schimbare mai largă de mentalitate privind rolul elevului în școală. Participarea nu poate fi redusă la consultări formale sau la activități simbolice, ci presupune recunoașterea elevilor ca parteneri legitimi în procesele care îi privesc direct.

CAPITOLUL 13

CONCLUZII

13.1. Stadiul participării — unde ne aflăm

Analiza realizată evidențiază faptul că participarea elevilor în Republica Moldova se află într-o etapă de dezvoltare intermediară, caracterizată de existența unor mecanisme funcționale, dar insuficient consolidate și aplicate neuniform la nivelul sistemului educațional.

Participarea elevilor este prezentă în mod frecvent, însă rămâne limitată ca influență asupra deciziilor. Elevii sunt implicați activ în activități extracurriculare, în organizarea de evenimente și procese de consultare la nivel de clasă, însă participarea lor la deciziile strategice ale instituțiilor de învățământ este redusă. În practică, participarea are mai degrabă un caracter consultativ decât unul decizional.

Participarea este concentrată într-un grup restrâns de elevi. Implicarea activă este specifică în principal elevilor membri ai Consiliilor Elevilor sau celor deja motivați și vizibili în viața școlii, în timp ce o parte semnificativă a elevilor rămâne în afara acestor procese.

Consiliile Elevilor reprezintă mecanismul central de participare, însă eficiența acestora variază semnificativ. Funcționalitatea lor depinde în mare măsură de sprijinul oferit de cadrele didactice, de nivelul de organizare internă și de resursele disponibile.

13.2. Factori structurali transversali

Rezultatele cercetării converg spre patru concluzii transversale care ar trebui să orienteze intervențiile viitoare.

Participarea depinde de factorul uman, nu de cadrul normativ. Factorul determinant este atitudinea și implicarea persoanelor concrete — directori, directori adjuncți, cadre didactice. Participarea este influențată mai mult de cultura organizațională decât de cadrul normativ.

Paradoxul rural-urban necesită intervenții diferențiate. Datele cantitative arată participare mai ridicată în mediul rural, dar datele calitative relevă bariere structurale severe. Programele de participare concepute din perspectiva urbană riscă să agraveze inegalitățile.

Tensiunea participare–performanță academică rămâne nerezolvată la nivel sistemic. Sistemul de evaluare instituțională măsoară exclusiv indicatori academici, ceea ce face participarea invizibilă ca criteriu de performanță.

Cercul vicios al lipsei de experiență perpetuează excluderea. Elevii care nu au avut o primă experiență nu dezvoltă motivația de a se implica. Ruperea acestui cerc necesită intervenții deliberate.

13.3. Direcția de mișcare

Există motive reale de optimism. Tendința de creștere a inițiativei elevilor, existența unor structuri funcționale, adoptarea unor reglementări actualizate și angajamentul unor manageri școlari care înțeleg participarea ca investiție în formarea cetățenească reprezintă fundamente solide pe care poate fi construit un sistem mai coerent.

Cu toate acestea, în absența unor intervenții sistemice, riscul este ca participarea să rămână dependentă de inițiative individuale, concentrată în jurul unui grup restrâns de elevi deja activi și invizibilă în criteriile prin care sistemul educațional evaluează performanța instituțiilor.

Republica Moldova nu pornește de la zero. Provocarea nu este să inventeze participarea, ci să o transforme dintr-o practică dependentă de inițiative individuale într-un principiu integrat al calității educației, susținut prin resurse, reglementat prin politici clare și evaluat ca dimensiune esențială a performanței instituționale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative

- Codul Educației al Republicii Moldova, nr. 152 din 17-07-2014
- Legea nr. 215 din 29-07-2016 cu privire la tineret
- Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului
- Hotărârea Guvernului nr. 868 din 08-10-2014 privind finanțarea în bază de cost standard per elev
- Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Elevilor (Ordinul MEC)

Literatură de referință

- Hart, R. A. (1992). Children's Participation: From Tokenism to Citizenship. UNICEF Innocenti Research Centre, Florence.
- Lundy, L. (2007). "Voice" is not enough: conceptualising Article 12 of the UN Convention on the Rights of the Child. British Educational Research Journal, 33(6), 927–942.
- Consiliul Europei (2012). Recomandarea CM/Rec(2012)2 privind participarea copiilor și tinerilor sub 18 ani.
- Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (1989), în special Articolul 12.

Documente de politici publice

- Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030" – componenta educație și tineret.

Statutul Elevului din Români